BEN ve ANNEM

MAYA ANGELOU

MAYA ANGELOU

Şair, yazar, performans sanatçısı, öğretmen ve yönetmen Maya Angelou, 4 Nisan 1928'de St. Louis, Missouri'de doğdu. Çocukluğu büyükannesiyle birlikte Stamps, Arkansas'ta geçti. 14 yaşında, abisiyle birlikte annesiyle yaşamak üzere önce California, sonra San Francisco'ya taşındı. Bu yaştan itibaren vatmanlıktan, garsonluğa, şarkıcılıktan, aşçılığa kadar çeşitli mesleklerde çalıştı. 17 yaşına kadar olan hayatını anlattığı *I Know Why The Caged Bird Sings* adlı otobiyografisi, 1970'te ABD Ulusal Kitap Ödülü'ne aday gösterildi ve milyonlarca okura ulaştı. Toplam yedi otobiyografi, üç deneme, beş şiir ve iki yemek kitabı yazdı. Başkan Bill Clinton'ın göreve başlama töreninde okuduğu "On the Pulse of Morning" ve Birleşmiş Milletler'in özel talebiyle yazdığı ve ellinci yıldönümü kutlamalarında okuduğu "A Brave and Startling Truth" adlı şiirleri ile de tanınan yazar, 2010 yılında Amerikan Başkanı Barack Obama tarafından ülkenin en yüksek sivil ödülü olan "Özgürlük Madalyası" ile onurlandırıldı. Sivil haklar hareketinin öncü isimlerinden, efsanevi yazar Maya Angelou, 28 Mayıs 2014'te, 86 yaşında yaşamını yitirdi.

SİNEM ER

20 Kasım 1983'te İstanbul'da doğdu. Üsküdar Amerikan Lisesi'nde okudu. Pera Güzel Sanatlar'da resim eğitimi gördü. Sonrasında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde sinema-tv okudu. Üniversite yıllarından itibaren çeşitli reklam ajanslarının yaratıcı departmanında çalıştı. 2005 yılında hayatına yoga girdi ve eğitmen olma yolunda ilerlerken reklam sektörünü bırakarak Everest Yayınları'nın grafik departmanında görev aldı. Bu dönemde çeşitli yayınevleri için kitap tercüme etmeye başladı. 2012 yılından beri tam zamanlı olarak yoga eğitmenliği yapmakta, eğitimler vermekte ve kitap tercüme etmektedir.

Maya Angelou

ANNEM VE BEN VE ANNEM

Türkçesi: Sinem Er

§

Yayın No **1260**

Anı **74**

Annem ve Ben ve Annem
Maya Angelou

Kitabın Özgün Adı:
Mom & Me & Mom

Yayına hazırlayan: Başak Güntekin
İngilizceden çeviren: Sinem Er
Kapak tasarım: Füsun Turcan Elmasoğlu
Kapak fotoğrafı: Bob Richman © 2010 Harpo, Inc.
Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© Maya Angelou, 2013
© 2013; bu kitabın Türkçe yayın hakları
Random House, Inc./AnatoliaLit Ajans aracılığıyla Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: Ocak 2014
2. Basım: Haziran 2014

ISBN: 978 - 605 - 141 - 696 - 0
Sertifika No: 10905

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 15 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Yüce gönüllülüğü ile bana anneliği öğreten
Vivian Baxter'a özellikle teşekkür ederim,
onun sayesinde bu kitabı tanıdığım en cesur
ve cömert adamlardan birine, oğlum
Guy Bailey Johnson'a adayabiliyorum.

ÖNSÖZ

Bana, nasıl olup da böyle olduğum sorusu sık sık sorulur: Beyaz bir ülkede siyah, zenginliğin saygı gördüğü ve ne pahasına olursa olsun peşinden koşulduğu bir toplumda fakir, yalnızca büyük gemilere ve bazı motorlara kadın adı vermenin uygun görüldüğü bir ortamda kadın olarak doğup nasıl olmuş da Maya Angelou olmuştum?

Çoğu zaman, cevaben *Tom Amca'nın Kulübesi*'ndeki siyah genç kızı; Topsy'yi örnek göstermek istedim. İçimden "Bilmem. Yalnızca büyüdüm." demek geçti. Fakat çeşitli sebeplerden, bu cevabı vermedim. Öncelikle, bu kitabı ergenlik dönemimde okumuştum ve cahil siyahi kız beni utandırmıştı. İkinci olarak, şu anda olduğum kadın olmamın sebebinin çok sevdiğim büyükannem ve zaman içinde taptığım annem olduğunu biliyordum.

Onların sevgisi beni bilgilendirdi, eğitti ve özgürleştirdi. Üç yaşımdan on üç yaşıma kadar büyükannem ile yaşadım. Bu süre içinde büyükannem beni asla öpmedi. Fakat, ne zaman eve misafir gelse beni çağırır, ziyaretçilerinin karşısına çıkarırdı. Sonra da kollarımı sıvazlayarak "Hiç böylesi güzel, sütun gibi dümdüz ve fıstık ezmesi gibi kahverengi kol gördünüz mü?" derdi. Ya da elime bir kâğıt ve kalem vererek, misafirlerinin önünde bana bazı sayılar söylemeye başlardı.

"Tamam bakalım kızım, 242 yaz, sonra 380, sonra 174, sonra 419; şimdi bunları topla." Sonra misafirlerine dönerek, "Şimdi izleyin. Amcası Willie zaman tuttu. Bunu iki dakikada bitirebilir. Yalnızca bekleyin."

Cevabı söylediğimde, gözleri gururla parlardı. "Gördünüz mü? O benim küçük profesörüm."

Sevgi iyileştirir. İyileştirir ve özgürleştirir. *Sevgi* kelimesini duygusallık anlamında değil, gökteki yıldızları o kutsal konumlarında tutabilecek ve kanın damarlarımızda olması gerektiği gibi akmasını sağlayabilecek denli güçlü bir hali tarif etmek için kullandım.

Bu kitap sevginin iyileştiren, insanın imkânsız yüksekliklere çıkmasına ve sonsuz derinliklerden yükselmesine yardım eden yanlarının bazılarını incelemek üzere yazıldı.

Annem ve Ben

"Annem hâlâ baş döndürücü bir güzelliğe sahipti."

(1976)

1

Yirminci yüzyılın ilk on yılı, St. Louis, Missouri'de siyahi, fakir ve kadın olarak doğmak için pek de doğru bir zaman değildi. Ama Vivian Baxter siyahi ve fakir bir ailenin, siyahi ve fakir çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Sonraları büyüyecek ve güzelliğiyle nam salacaktı. Yetişkin bir kadın olduğundaysa saçları fönlü, çikolata renkli hanım olarak tanınacaktı.

Ağır bir Karayip aksanma sahip olan Trinidadlı babası, Tampa, Florida'da bir muz teknesinden atlayarak Amerika'ya gelmiş ve hayatı boyunca göçmenlik bürosu görevlilerini başarıyla atlatmıştı. Sık sık ve yüksek sesle, Amerikan vatandaşı olmaktan duyduğu gururdan bahsederdi. Kimse ona, sadece istemenin, onu vatandaş yapmaya yetmediğini söylememişti.

Babasının koyu çikolata rengine karşılık, annesi neredeyse beyaz olarak tanımlanabilecek kadar açık tenliydi; çünkü *octoroon* diye de tabir edilen, sekizde bir oranında zenci kanma sahip siyahilerdendi. Saçları uzun ve düzdü. Mutfakta çocuklarını eğlendirmek için, saç örgülerini uzun halatlar gibi çevirir, sonra da üzerlerine otururdu.

Vivian'ın anne tarafı İrlandalıydı, fakat annesi Alman bir aile tarafından evlat edinilip yetiştirildiğinden, bariz bir Alman aksanıyla konuşurdu.

Vivian, Baxter, ailesinin ilk çocuğuydu. Ondan sonra kız kardeşi Leah ve erkek kardeşleri Tootie, Cladwell, Tommy ve Billy geldi.

Onlar büyüdükçe, babaları şiddeti mirasının bir parçası haline getirdi. Sık sık, "Eğer hırsızlık ya da soygundan hapse girerseniz, sizi çürümeniz için orada bırakırım. Ama eğer kavga ile suçlanıyorsanız, kefaletinizi ödemek için gerekirse annenizi satarım" derdi.

Aile "Belalı Baxter'lar" olarak nam saldı. Eğer biri, içlerinden herhangi birinin tepesini attırırsa, onu sokağına ya da gittiği bara kadar takip ederlerdi. Erkek kardeşler (silahlı olarak) bara girerdi. Dağılarak; kapıya, barın köşelerine ve tuvaletlere konuşlanırlardı. Cladwell Amca ahşap bir sandalyeyi kırarak, bir parçasını Vivian'a verirdi.

"Vivian, git o şerefsizin kıçına tekmeyi bas!" derdi.

Vivian, "Hangisinin?" diye sorardı.

Sonra da tahta silahını kabahatliyi haşat etmek için kullanırdı.

Kardeşleri "Bu kadarı yeter," dediğinde, Baxter çetesi öfkesini derler, toplar, geride sadece korkunç şöhretini bırakarak sahneden çekilirdi. Evde sık sık ve büyük bir zevkle kavga hikâyeleri anlatırdı.

Büyükanne Baxter, Baptist kilisesinde piyano çalardı ve çocuklarının dini Gospel şarkıları söylemeleri hoşuna giderdi. Soğutucuyu *Budweiser* birasıyla doldurur ve buzdolabına kutu kutu dondurma istiflerdi.

Dişli ablalarının liderliğinde mutfakta ahenkle "İsa beni Haç'a yakın tut (*Jesus Keep Me Near the Cross*)"u söyleyenler de aynı kabadayı Baxter erkekleriydi.

Orada nadide bir kaynak var
Herkes için, şifalı bir su
Calvary'nin dağından akar.

Baxter'lar, şarkı söyleyebilme kabiliyetleriyle gurur duyarlardı. Tommy Amca ve Tootie Amca'nın sesi bastı, Cladwell, Ira ve Billy Amca tenordu, Vivian alto söylerdi ve Leah Teyze tiz sesli

bir sopranoydu. Tüm aile, onun sesinin tatlı bir titreşimi olduğu konusunda hemfikirdi. Yıllar sonra, Baba Bailey Johnson beni ve kardeşim Junior'ı Baxter'lar ile kalmamız için St. Louis'e götürdüğünde onları bol bol dinleme fırsatı buldum. Gür ve detone olmayan sesleriyle şarkı söylemekten gurur duyarlardı. Sık sık komşular da uğrayarak müzik ziyafetine katılır, hepsi de en yüksek perdeden söylemeye çabalardı.

Vivian'ın babası her zaman oğullarının oynadığı sert oyunlardan haberdar olmak isterdi. Onları hevesle dinler, fakat eğer oyunları kavgayla, yahut en azından itiş kakışla bitmediyse öfleyerek, "Bunlar küçük çocuk oyunları. Aptal hikâyelerle meşgul etmeyin beni," derdi.

Sonra Vivian'a "Bibbi, bu oğlanlar küçük kız oyunları oynamak için fazla büyükler. Aman dikkat et, büyüyüp de kadın olmasınlar," derdi.

Vivian bu talimatı fazlasıyla ciddiye aldı. Babasına, onların sert adamlar olmaları için elinden geleni yapacağına dair söz verdi. Kardeşlerini mahalledeki parka götürdü ve onlara oradaki en yüksek ağaca nasıl tırmandığını izlettirdi. Onlardan asla yardım istemeden, söylemesine gerek bile kalmadan girişeceklerine güvenerek, mahalledeki en kabadayı oğlanlarla kavgaya tutuştu.

Kız kardeşine hanım evladı dediğinde, babası leşini serdi.

"O yalnızca bir kız çocuğu, ama sen çok daha fazlasısın. Bibbi, sen babanın küçük erkek fatmasısın. Merak etme, sonsuza kadar böyle bıçkın olmak zorunda kalmayacaksın. Cladwell biraz büyüdüğünde, bu görevi o devralacak," dedi.

Vivian "Eğer ona izin verirsem," dedi.

Herkes gülüştü ve Vivian'ın onlara nasıl sert olunacağını öğrettiği zamanlarda yaşadıkları maceraları sayıp döktüler.

2

Her zaman baş döndürücü bir güzellik olarak kalacak annem, yakışıklı bir asker olan babamla 1924 yılında tanışıyor. Bailey Johnson, Birinci Dünya Savaşı'ndan onur nişanı ve çakma bir Fransız aksanıyla dönmüş bir subay. Kendilerini dizginleyemiyorlar. Vivian'ın kardeşleri etraflarında gözdağı vererek dolanmasına rağmen, onlar aşk yaşamaya başlıyor. Babam, hem savaşa katılmıştı, hem de siyahi bir adamın tehditlere pabuç bırakmaması gerektiğini erken yaşta öğrendiği, yoksa adamdan sayılmadığı Güney'dendi.

Baxter oğlanları Bailey Johnson'ın gözünü korkutamadılar, çünkü Vivian onlara bu yaptıklarına bir son vermelerini, kendilerine çekidüzen vererek düzgün davranmalarını tembihlemişti. Vivian'ın ailesi ne doktor ne de avukat olan Güneyli bir adamla evlenmesinden hoşlanmadılar. Bailey Johnson diyetisyen olduğunu söylediğinde, Baxter'lar bunun, onun yalnızca zenci bir aşçı olduğu anlamına geldiğini düşündüler.

Vivian ve Bailey, çekişmeli Baxter ortamını terk ederek Küçük Bailey'nin doğduğu Kaliforniya'ya taşınmış. İki yıl sonra da ben doğmuşum. Ebeveynlerim bir arada yaşayamayacaklarını birbirlerine kısa sürede kanıtlamışlar. Ateş ve barut gibilermiş. Nasıl ayrılacakları konusunda dahi kıyametler kopmuş. İkisi de, daha yeni

yürümeye başlamış iki çocuğun sorumluluğunu almak istememiş, ayrılıp beni ve Bailey'i Arkansas'a, babamın annesinin yanına yollamışlar.

Stamps, Arkansas'a vardığımızda ben üç, Bailey ise beş yaşındaydık. Kollarımızda kimlik künyeleri vardı ve yetişkin gözetiminde değildik. Sonradan öğrendim ki kondüktör ve yemekli vagondaki garsonlar, çocukları Kuzey'de trenlerden indirerek onları güneye giden başka trenlere bindirmeleri ile meşhurlarmış.

13 yaşıma gelene kadar, St. Louis'e yaptığımız o korkunç ziyaret hariç, babamın annesi Büyükanne Henderson ve öteki oğlu Willie Amca ile Stamps'te yaşadık. St. Louis ziyareti oldukça kısaydı, fakat orada tecavüze uğradım ve tecavüzcü öldürüldü. Onun ölümüne benim sebep olduğumu düşündüm çünkü kim olduğunu aileme söylemiştim. Suçluluk duygusuyla, Bailey dışında herkesle konuşmayı kestim. Çünkü sesimin insanları öldürecek denli kudretli olduğuna kanaat getirmiştim. Birbirimize olan sevgimizin büyüklüğünden ötürü lanetin kardeşime bir zarar veremeyeceğini düşünüyordum.

Annem ve ailesi beni içine gömüldüğüm sessizliğimden kurtarmaya uğraşıyordu, fakat bir şeyi bilmiyorlardı: Sesim bir ölüm makinesiydi. Kısa sürede bu somurtkan, sessiz çocuktan bıktılar ve bizi büyükannemin bakımı ve amcamın gözetimi altında sessiz ve mutlu mesut yaşayıp gittiğimiz Arkansas'a, Büyükanne Henderson'a geri gönderdiler.

Dâhi abim Bailey, on dört yaşına gelmişti. Bu, ırkçı Güney'de siyahi bir çocuk için tehlikeli bir yaştı. Eğer kaldırımda beyaz biri yürüyorsa, zencilerin kenara çekilip yağmur oluğundan yürümek zorunda olduğu zamanlardı.

Bailey bu yazılı olmayan düzene itaat ederdi, fakat bazen abartılı bir biçimde elini kolunu sallayarak, yüksek sesle "Evet efendim, evet patron sizsiniz. Patron!" diye bağırırdı.

Bazı komşular çarşıda Bailey'nin beyaz insanların yanında nasıl davrandığını görmüş ve Büyükanne'ye haber vermişlerdi.

Büyükanne bizi yanına çağırarak, "Junior (Bailey'ye taktığı lakap buydu), çarşıda dolanıp gösteriş mi yapıyorsun? Onlarla alay edersen, beyazların seni öldüreceğini bilmiyor musun?" dedi.

"Babaanne, tek yaptığım onların yürüdüğü yoldan çekilmek. İstedikleri de bu değil mi zaten?"

"Junior, bana ukalalık taslama. Er geç Güney için fazla büyük olduğun bir yaşa geleceğini tahmin ediyordum. Fakat bu kadar erken olmasını beklemiyordum. Anne babana yazacağım. Sen ve Maya, özellikle de sen Bailey, yakın zamanda Kaliforniya'ya geri gitmek zorunda kalacaksınız."

Bailey yerinden fırladı ve büyükannemi öptü. "Ben dikenli çalılıktaki Tavşan Brer'im!" dedi.

Büyükannem dahi kendini gülmekten alıkoyamadı. Bu halk masalı, çiftçinin, havuçlarını çalan Tavşan Brer'i nasıl yakaladığını anlatır. Çiftçi tavşanı öldürüp yahni yapmakla tehdit eder. Tavşan, "Ben bunu hak ettim, lütfen öldürün beni, yeter ki şu dikenli çalılığa atmayın, lütfen bayım, ne yaparsanız yapın ama beni çalılığa atmayın" diye yalvarır.

Çiftçi, "Dikenli çalılıktan mı korkuyorsun?" diye sorar.

Tavşan tir tir titreyerek, "Evet bayım, lütfen beni öldürüp yiyin, yeter ki oraya fırlatıp atmayın..."

Çiftçi tavşanı uzun kulaklarından kavrar ve çalılığın içine fırlatıp atar.

Tavşan yerden kalktığı gibi, "Başından beri olmak istediğim yer burasıydı!" diye hoplayıp zıplamaya başlar.

Bailey'nin annesine yeniden kavuşmak istediğini biliyordum, fakat ben Büyükanne Henderson'ın yanında halimden memnundum. Onu seviyor ve onun kanatları altında kendimi güvende hissediyordum. Ama Bailey'nin iyiliği için Kaliforniya'ya dönmemiz gerektiğini de biliyordum. Onun yaşındaki siyahi oğlanların kazara beyaz bir kıza bakmaları, Klu Klux Klan tarafından dövülme, yaralanma yahut linç edilme riskiyle karşı karşıya kalmaları demekti. O güne kadar hiç beyaz bir kızdan bahsetmemişti, fakat erkekliğe adım attığı bu dönemde, beyaz bir kız görüp de güzelliğinden etkilenmesi ihtimali kaçınılmazdı.

"Evet, gitmeye hazırım" dedim.

"Ben Hanımefendi'yim ve hâlâ senin annenim."

(Stockton, Kaliforniya, 1976)

3

Büyükannem, iki kondüktör ve yemekli vagon garsonlarından biri aracılığıyla üçümüz için bilet ayarladı. İkimizin Kaliforniya'ya önden gideceğini, Bailey'nin bir ay sonra geleceğini söyledi. On üç yaşında bir kız çocuğu olduğumdan, beni yetişkin gözetimi olmadan göndermek istemiyordu. Bailey, Willie Amca ile birlikte güvende olurdu, çünkü o Willie Amca'ya göz kulak olduğunu zannederken, aslında onu gözeten Willie Amca'ydı.

Tren Kaliforniya'ya vardığında nihayet annemle tanışacağım fikrini kabul etmek beni korkutuyordu.

Büyükannem elimi tuttu, "Korkacak bir şey yok, kızım. O senin annen, hepsi bu. Ayrıca ona çat kapı gitmiyoruz. Junior'ın durumunu anlatan mektubumu alınca bizi Kaliforniya'ya davet eden kendisi," dedi.

Beni kucağına alıp sallayarak pışpışladı. Sakinleştim. Trenin merdivenlerinden inerken, gözlerim annem olabilecek olan birini arıyordu. Büyükannemin seslendiğini duyunca, başımı çevirdim. Hata yaptığına emindim, kırmızı rujlu ve yüksek topuklu ayakkabılar giymiş, güzel bir kadın koşarak büyükannemin yanına geldi.

"Annie Anne! Annie Anne!"

Büyükannem kollarını açtı ve kadına sarıldı. Onu bıraktığında, kadın "Bebeğim nerede?" diye sordu.

Etrafa bakındı ve beni gördü. Yerin dibine girmek istedim. Bırakın güzel olmayı, sevimli bile değildim. Kadın film yıldızı gibiydi ve benden çok daha iyi görünen bir kızı hak ediyordu. Bundan emindim ve beni görünce onun da böyle düşüneceğini biliyordum.

"Maya, Marguerite, bebeğim!" Birdenbire kendimi kollarının arasında, parfümü içinde sarmalanmış buldum. Kollarımdan tuttu ve bana baktı. "Ah bebeğim, çok güzel ve uzun boylusun. Babana ve bana benziyorsun. Seni gördüğüm için çok mutluyum."

Beni öptü. Arkansas'ta onca yıl boyunca kimse beni öpmemişti. Çoğu zaman Büyükannem beni çağırır ve misafirlerinin karşısına çıkarırdı. "Bu benim torunum" der, sırtımı sıvazlar ve gülümserdi. Yaşadığım öpülmeye en yakın şey buydu. Şimdiyse, Vivian Baxter yanaklarımı, dudaklarımı, ellerimi öpüyordu. Ne yapacağımı bilmediğimden hiçbir şey yapmadım.

Annemin pansiyon olarak işlettiği evi, beni son derece rahatsız eden, ağır mobilyalarla doluydu. Beni bir odaya götürdü ve odanın bundan böyle benim olduğunu söyledi. Ona Büyükannem ile uyumak istediğimi söyledim. Vivian, "Sanırım Stamps'te büyükannenle uyuyordun ama o yakın zamanda evine geri dönecek ve bu yüzden kendi odanda uyumaya alışman lazım," dedi.

Büyükannem Kaliforniya'da kaldığı süre boyunca beni ve etrafımda olan biteni gözlemledi. Her şeyin yolunda olduğuna kanaat getirdiğinde rahatladı. Bense hiç mutlu değildim. Eve dönmekten ve sakat oğlunun nasıl olduğunu merak ettiğinden bahsetmeye başladı. Onun beni bırakmasına izin vermeye korkuyordum, ama bana "Artık annenlesin ve abin de yakında burada olacak. Bana güven, ama en önemlisi Tanrı'ya güven, O seni gözetecektir," dedi.

Annem sesini sonuna kadar açıp pikapta Caz ve Blues çaldığında Büyükannem'in yüzüne bir gülümseme yerleşirdi. Kimi zaman, yalnızca içinden geldiği için, kendi başına odanın ortasında dans ederdi. Bu davranışı Büyükannem'i yadırgatmasa da, ben bir türlü alışamıyordum.

Annem yaklaşık iki hafta boyunca pek bir şey söylemeden beni izledi. Sonra, hayatımızda "otur konuşmamız lazım" diyalogları olarak yer edecek konuşmalardan ilkini yaptık.

"Maya, büyükannen gibi olmadığım için beni onaylamıyorsun. Bu doğru, evet, değilim. Ama ben senin annenim ve yaşadığın evin masraflarını karşılayabilmek için bir taraflarımı yırtıyorum. Okula gittiğinde, öğretmenin sana gülümsediğinde sen de gülümseyerek karşılık ver. Tanımadığın öğrenciler gülümsediğinde sen de gülümse. Hem, ben senin annenim, eğer yabancılara zoraki de olsa bir kerecik gülümseyebilirsen, bunu benim hatırım için hayli hayli yapabilirsin. İnan bana, buna minnettar olacağım," dedi.

Elini yanağıma koydu ve gülümsedi. "Hadi bebeğim, annen için gülümse. Hadi. Merhametli ol."

Suratını komik bir şekle soktu ve elimde olmadan gülümseyiverdim. Beni dudaklarımdan öptü ve ağlamaya başladı. "Gülüşünü ilk defa görüyorum. Çok güzel bir gülüşün var. Annesinin güzel kızı gülebiliyor."

Güzel olarak addedilmeye alışık değildim.

O gün, sırf başka bir insanı gülümseterek yüce gönüllü olunabileceğimi öğrendim. Sonraki yıllar ise, güzel bir sözün ya da birine verilen desteğin cömert bir hediye olabileceğini öğretti bana. Kenara çekilebilir ve başka birinin daha oturması için yer açabi-

lirim. Hoşa gidiyorsa müziğin sesini açabilir, rahatsızlık veriyorsa kısabilirim.

Hiçbir zaman hayırsever biri olarak bilinmesem de olur, fakat kesinlikle merhametli biri olarak tanınmak istiyorum.

Onu takdir etmeye başlamıştım. Güldüğünü duymak hoşuma gidiyordu, çünkü asla biriyle alay etmek için gülmediğini fark etmiştim. Birkaç hafta sonra onunla konuşurken herhangi bir unvanla hitap etmediğim iyice ayyuka çıktı. Hatta, konuşmaları çok nadiren ben başlatıyordum. Çoğu zaman, yalnızca bana bir şey söylendiğinde cevap veriyordum.

Beni odasına çağırdı. Yatağına oturdu ve yanına gelmemi istedi.

"Maya, Ben senin annenim. Her ne kadar seneler boyunca yanında olmamış olsam da, hâlâ annenim. Bunu biliyorsun değil mi?"

"Evet, efendim," dedim. Kaliforniya'ya geldiğimden beri onu birkaç kelimeyle kısaca yanıtlıyordum.

"Bana "efendim" demen gerekmiyor, Arkansas'ta değilsin."

"Hayır, efendim. Yani hayır."

"Bana 'Anne' demek istemiyorsun, değil mi?"

Sessiz kaldım.

"Bana bir şey demen lazım. Böyle olmaz. Bana ne demek istersin?"

Onu ilk gördüğüm andan beri bunu düşünüyordum. "Hanımefendi," dedim.

"Ne?"

"Hanımefendi."

"Neden?"

"Çünkü çok güzelsin ve anneye benzemiyorsun."

"Hanımefendi'den hoşlanıyor musun?"

Cevap vermedim.

"Peki Hanımefendi sevmeyi öğrenebileceğin biri mi?"

Ben bunu düşünürken bekledi.

"Evet" dedim.

"Güzel, işte bu. Ben Hanımefendi'yim ve hâlâ senin annenim."

"Evet, efendim. Yani evet."

"Zamanı geldiğinde yeni ismimi herkese duyuracağım."

Beni bıraktı, müziği açtı ve yüksek sesle şarkıya eşlik etmeye başladı. Ertesi gün Büyükannem ile konuşmuş olabileceğini fark ettim.

Büyükannem odama geldi, "Küçük hanım, o senin annen ve seni önemsiyor," dedi.

"Bailey buraya gelene kadar bekleyeceğim. O ne yapmamız gerektiğini de, ona Hanımefendi diye hitap edip etmeyeceğimizi de bilir," diye karşılık verdim.

4

Annem, Büyükannem ve ben tren istasyonunda bekliyorduk. Bailey trenden iner inmez ilk beni gördü. Yüzünü kaplayan o gülümseme, Kaliforniya'ya geldiğimden beri hissettiğim iç sıkıntımı unutturdu.

Büyükannem ile göz göze geldiğinde, gülümsemesi koca bir sırıtışa dönüştü ve ona el sallamaya başladı. Sonra annemi gördü ve tepkisi kalbimi kırdı. Birdenbire, en nihayetinde bulunan kaybolmuş küçük bir çocuğa dönüşüverdi. Annesini, evini gördüğü anda, tüm o yalnız geçen doğum günleri unutuldu. Ürkünç yaratıkların yatağının altında sesler çıkardığı geceler unutuldu. Hipnotize olmuşçasına ona doğru gitti. Annem kollarını açtı ve onu kucakladı. Sanki nefesim kesilmiş gibi hissettim. Abim gitmişti ve bir daha asla geri gelmeyecekti.

Her şeyi unutuvermişti, ama ben birkaç özel günde bize oyuncaklar yolladığı zaman ne hissettiğimizi hatırlıyordum. Ben her bebeğin gözlerini oyardım ve Bailey eline büyük taşlar alıp süslü paketler içinde gelmiş olan kamyonları ve trenleri paramparça ederdi.

Büyükannem bana sarıldı ve önden giderek arabaya doğru ilerledik. Kapıyı açtı, bana bakarak arka koltuğa oturdu ve yanın-

daki koltuğa hafifçe vurarak beni de yanına çağırdı. Ön koltuğu taze âşıklara bıraktık.

Plana göre Büyükanne, Bailey'nin varışından iki gün sonra Arkansas'a dönecekti. Hanımefendi ve Bailey Junior arabaya varmadan Büyükanneme "Ben seninle eve dönmek istiyorum, Büyükanne" dedim.

"Neden?" diye sordu.

"O trende bir başına eve dönerken, aklım sende kalsın istemiyorum. Bana ihtiyacın olacaktır," dedim.

"Bu kararı ne zaman verdin?" sorusuna cevap vermek istemedim.

"Abinle annenin kavuşmasını gördüğünde mi?" Yaşlı ve taşralı bir kadın olarak böylesi bir kavrayışa sahip olmasını inanılmaz buldum. Buna da bir cevap vermedim, çünkü Bailey ve annesi arabaya varmışlardı bile.

Vivian Büyükanneye "Annie Anne, arabaya geleceğinizi tahmin ediyordum, o yüzden sizi aramadım" dedi. Bailey dönüp bana bakmadı bile. Bakışları annesine kitlenmişti. "Gerçekten duyarlı bir kadın olduğun yadsınamaz bir gerçek."

Büyükanne "Teşekkürler Vivian" dedikten sonra Bailey'e seslendi, "Junior?"

Dikkatini çekebilmek için iki kez seslenmesi gerekti. "Junior, tren nasıldı? Yolculuğun için sana yemek hazırladılar mı? Willie nasıl?"

Bailey birdenbire, dünyada başkaları da olduğunu hatırladı. Büyükanne'ye sırıttı. "Evet efendim, ama hiçbiri sizin gibi yemek yapamıyor."

Bana döndü, "Maya! Neler oluyor? Kaliforniya'da dilini mi yuttun? Arabaya bindiğimden beri tek kelime etmedin."

Sesimin olabildiğince soğuk çıkmasına özen göstererek, "Fırsat vermedin ki," dedim.

"Sorun nedir, Maya?"

Onu incitmiştim ve bundan memnundum. "Ben Büyükanne ile Stamps'e dönebilirim" dedim. Kalbini kırmak istiyordum.

"Hayır efendim, dönmeyeceksin." Büyükannemin sesi alışılmadık derecede sertti.

Annem "Neden şimdi gitmek isteyesin ki? Tüm beklediğinin abinin gelişi olduğunu söylüyordun. Al işte, o burada!" dedi. Arabayı çalıştırdı ve yola çıktık.

Bailey ona döndü, "Evet, Kaliforniya'dayım," diye ekledi.

Büyükannem elimi tuttu ve okşadı. Ağlamamak için yanaklarımı ısırıyordum.

Eve varana kadar kimse tek kelime etmedi. Bailey ön koltuğun arkasından elini uzattı. Parmaklarını oynattı, uzanıp elini tuttum. Parmaklarımı sıkıp bıraktı ve elini çekti. Bu Büyükannenin dikkatinden kaçmasa da, hiçbir şey söylemedi.

5

Eve girdiğimizde annem, "Maya, abine odasını göster ve kıyafetlerini asmasına yardımcı ol," dedi. Bana abim için ne yapabileceğimi söylemesine gerek yoktu. Merdivenlere yöneldim.

Büyükannem, "Annen sana bir şey söyledi Küçük Hanım," deyince "Evet, efendim," diye geveledim.

Bailey odasına bayılmıştı. Yatağa oturdu ve "Söyle bakalım, ne oluyor? Neden bu kadar mutsuzsun?" dedi.

Ona yalan söylemeye gerek yoktu, "Onu sevmiyorum. Bizi neden yolladığını anlamıyorum."

"Bunu ona sordun mu?"

"Tabii ki hayır!" dedim.

Bailey, her zamanki keskin zekâsıyla "Tek yapman gereken ona sormak" dedi.

"Muhtemelen kendini acındıracak."

"Belki. Kırılgan biri değil bence. Hadi aşağı gidip ona soralım."

Onunla yüzleşmekten korktuğumdan, tereddüt ettim. Fakat Bailey beni hiçbir zaman yanlış yönlendirmemişti. "Hadi, Maya" dedi. Der demez kapının dışındaydı, ben de peşinden gittim.

"Anne?" Ona "Anne" demeye başlamıştı bile!

Bailey'i bir kapıdan çıkarak yanıtladı, "evet?"

"Maya ile benim sana sormamız gereken bir şey var. Cevap vermek zorunda değilsin."

"Zorunda olduğum tek şey bir siyah olarak yaşamak ve öyle ölmek. Sorunuz nedir?" dedi.

"Bizi neden gönderdin ve neden geri gelip bizi almadın?"

"Oturun çocuklar!" diye başladı sözlerine.

Bailey bana bir sandalye çekti ve ikimiz de oturduk.

"Babanız ve ben evlendiğimizde, neredeyse daha ilk gün sorunlar yaşamaya başladık. Sonrasında ikiniz doğdunuz ve sizinle ne yapmamız gerektiğini düşünmek zorundaydık. Hemen hemen bir yıl boyunca çabaladık, fakat bizi bir arada tutabilecek hiçbir şeyin kalmadığını fark ettik. Vahşi hayvanlar gibi kavga ediyorduk. Annesi bize bir mektup yazarak, sizi ona yollamamızı istedi. O mektubu aldıktan sonra dışarı çıktık ve yıllar sonra ilk defa birbirimize hakaretler yağdırmadan ve restorandan kavga gürültü dışarı çıkmak durumunda kalmadan bir gün geçirdik."

Gülümsemeye başladı. "Sizi çok özledim, fakat sizin için olabilecek en iyi yerde olduğunuza emindim. Ben berbat bir anne olurdum. Hiç sabrım yoktu. Maya, sen iki yaşındayken benden bir şey istemiştin. Ben o sırada konuşmakla meşguldüm, bu yüzden sen de elime vurdun ve hiç düşünmeden sana bir tokat patlatıp koltuktan düşmene neden oldum. Bu seni sevmediğim anlamına gelmiyordu. Bunun tek anlamı, henüz anne olmaya hazır olmadığımdı. Size açıklama yapıyorum, özür dilemiyorum. Eğer benimle kalsaydınız, hepimiz bundan pişman olurduk."

6

Kaliforniya'ya varışımızdan birkaç gün sonra, Vivian Baxter bana ve Bailey'e "Lütfen oturun, size söylemem gereken şeyler var," dedi. Bailey bana bakıp göz kırptı ve ikimiz de koltuğa yerleştik. Kendisi de rahat bir koltuğa oturdu. Baxter'ın kızlık soyadı olduğunu ve babamızla evlenince Johnson soyadını aldığını söyledi. Sonrasında boşanmışlardı. Birkaç sene önce, Clidell Jackson ile tanışmıştı ve âşık olup evlenmişlerdi. Clidell bir iş gezisindeydi, fakat yakında geri gelecekti. Onun harika bir adam olduğunu, çok iyi geçineceğimizden ve birbirimizi çok seveceğimizden emin olduğunu söyledi.

Bailey ve ben baş başa kaldığımızda, yeni üvey babamız hakkında konuştuk. Bailey bana onu görene kadar herhangi bir yargıya varmamam konusunda nasihatlerde bulundu. Ben de aynı fikirdeydim.

Bir sabah annemiz bardağı çanağı bir oraya bir buraya koyarak, masaya bir tabak koyup sonra vazgeçip başka biriyle değiştirerek ortalıkta dolanıp duruyordu. Bailey üvey babamızın yakında geleceğini fısıldadı. Her zamanki gibi haklıydı.

Annem güzelce giyinip yeni babamızla tanışmaya hazırlanmamızı istedi. Merak içinde oturma odasında beklemeye başladık.

Ön kapının açıldığını duyunca ayağa kalktık.

Annem bizi Clidell Jackson ile tanıştırdı. Uzun boylu, iri ve hafif göbekli, harikulade yakışıklı bir adamdı. Terzi işi üç parçalı takım elbisesiyle bir avukata ya da bankacıya benziyordu. Kravatına sarı pırlantadan bir kravat iğnesi takmıştı ve gömleğinin yakası ve kolları kolalıydı.

Bailey ve ben onunla el sıkıştığımızda bize, "Sizinle tanıştığıma memnun oldum. Yaşlarınızı biliyorum ve ben de onbeş yaşındayken her şeyi bildiğimi sanırdım. Büyüdükçe hiçbir şey bilmediğim ya da çok az şey bildiğim gerçeğini kabul etmek zorunda kaldım. Eminim ki siz her şeyi biliyorsunuz, fakat benim de size öğretebileceklerim var. Duyup duyabileceğiniz tüm kart ve bahis oyunlarını bilirim. Emek harcamadan bir şey elde edemezsiniz; bu her zaman aklınızın bir köşesinde olsun. Hiçbir şey vermeden bir şey alabileceğinizi sandığınızda, işte o zaman kullanılırsınız. Bana Clidell Baba, derseniz mutlu olurum. Annenizi çok seviyorum ve üçünüze de ben bakacağım," dedi.

Vivian Baxter ikimizi de öptü ve "Şimdi yukarı çıkabilirsiniz," dedi.

Kapımın dışındaki sahanlıkta Bailey, "onu sevdim," dedi.

"Onu tanımıyorum!" dedim.

"Güven bana, o iyi biri. Sana hiçbir zaman yanlış bir davranışta bulunmaya kalkışmaycak ve annemizi de gerçekten seviyor."

7

Büyükannemin Stamps'e dönme vakti gelip çatmıştı. Kalbim öyle hızla atıyordu ki, patlayacağım sandım. Birlikte o kadar uzun zaman geçirdikten sonra, Büyükannemin kollarıma vazelin sürmediği, saçlarımı taramadığı bir gün dahi hayal edemiyordum. Fakat tren istasyonundaydık işte, Hanımefendi, Bailey ve ben. Platformda Büyükanne ile kucaklaştık ve Bailey valizlerini taşıyarak onu vagonuna götürdü. Pencereden onu izliyordum. Tekerler ağır ağır dönmeye başladı. "Bailey, tren kalkıyor!" diyerek kapıya doğru koştum.

Tam merdivenlere tırmanıyordum ki, annem paltomun kolundan yakalayıp "İn o trenden. Hemen!" diye bağırdı. Bailey kapıda belirdi ve trenin basamaklarından hop diye perona atladı.

"İşte buradayım!" diyerek sırıttı. Hızlandığı zaman trene doğru döndü. El salladı.

"Güle güle Büyükanne! İyi yolculuklar!" Onayını almak için anneme döndü ve o da gülümsedi.

Elimi tuttu, "Haydi, May. Eve yakın sayılırız, değil mi?"

"Hıı..." dedim.

"Anne, seninle evde buluşuruz. Biz yürüyeceğiz. Evde görüşürüz."

"Tamam!"

Ona Anne diyordu, fakat eve benimle yürüyordu. Ben, Bailey ne derse yapmaya alışıktım ve onun da Bailey'nin başına buyrukluğuna alışması gerekeceğini biliyordum.

Koşmaya başladı ve onu takip ettim. Hayatımda abim ve sevmeye, hatta tapmaya başladığım bir kadın olduğu için mutluydum. Kim bilir belki de en sonunda hayat güzel olacaktı.

Annem bizi odalarımızdan çağırdı ve üst kattaki mutfakta oturduk. Ne zaman söyleyecek önemli bir şeyi olsa, oturmamızı isteyip "Oturun, söyleyeceklerim var!" diye söze gireceğini kısa sürede öğrenmiştim. Bailey, o yanımızda olmadığında, "Oturun, söyleyeceklerim var!" diyerek onun taklidini yapıyordu.

Her zaman söyleyecek bir şeyleri vardı. Alt kattaki buzdolabından içecekler getirmişti. Benden iki bardağa buz doldurmamı, Bailey'den de aşağı gidip Ford Baba'dan içkisini alıp getirmesini istedi.

Ford Baba bizimle birlikte yaşayan kâhyamız ve aşçımızdı.

Bize sormadan bardaklarımızı kola ile doldurdu. Bailey viskisini getirince, annem bardakları tokuşturarak, "Şimdi 'Skoal' deyin!" dedi. Dediğini yaptık.

Sonra oturdu. "Clidell Jackson; Slayton, Teksas'tan. Üçüncü sınıfa kadar okumuş. Güçbela okuyup yazabiliyor, fakat Batı Yakası'nın en iyi kumarbazlarından biri olarak tanınıyor. Ayrıca, asla hile yapmaz ve kumarhanelerinin hiçbirinde de hileye izin vermez. O nazik, takdir ettiğim ve çocuklarımın etrafında görmek isteyebileceğim türden bir adam."

"Şunu unutmayın, sahip olabileceğiniz en önemli şey itibarınızdır. Ne kıyafet, ne para, ne de altınıza çekeceğiniz büyük bir araba. Eğer saygın biriyseniz, dünyada istediğiniz her şeyi başa-

rabilirsiniz. Aynı kelimeleri kullanarak olmasa da, Büyükanne Henderson da size bunu söylemiştir. Ama şuna eminim ki, burada benimle ve Clidell babanız ile birlikte yaşadıkça yalan söylemediğimizi, hile yapmadığımızı ve bolca güldüğümüzü göreceksiniz. Önce kendimize, sonra birbirimize."

"Ford Baba temizliği ve yemekleri yapar, kıyafetleri çamaşırhaneye ve kuru temizlemeciye gönderir. Siz kendi odalarınızı temizleyeceksiniz ve ona saygıda kusur etmeyeceksiniz. O bir çalışan, köle değil."

Onu sevmeye başlamıştım.

Clidell Baba, Ford Baba, Bailey ve ben mutfak masasında oturmuş, annemi bekliyorduk. Annem kapıya gelerek "Herkes yemek odasına lütfen" dedi. Bailey ve ben birbirimize baktık, kafamız karışmıştı. Yemek odasında yalnızca pazar günleri ya da evde misafir olduğu zaman otururduk.

"İçeri gelin, söylemem gereken bir şey var."

Clidell baba oturdu ve biz de her zamanki gibi bizim için hazırlanan yerlerimize geçtik.

Annem, şükran duası için masada hazır bekleyen ellerimizi indirmemizi işaret etti.

"Hayır, o değil!" dedi. "Maya'mn bana anne demek istemediğini öğrendim. Onun bana uygun gördüğü başka bir isim var. Görünen o ki, onun kafasındaki anne imajına uymuyorum." Bailey dahil herkes onaylamaz gözlerle bana baktı. "Bana, 'Hanımefendi' demek istiyor." Bir süre durdu, "Ve bu hoşuma gitti. Güzel ve nazik olduğumu, bu yüzden gerçek bir hanımefendiye benzediğimi söyledi. Junior, bundan böyle bana 'Hanımefendi' diyebilirsin. Hatta bundan böyle kendimi insanlara 'Hanımefendi Jackson' olarak tanıtacağım. Hepiniz beni 'Hanımefendi' diye çağırmakta

özgürsünüz. Herkesin istediği şekilde hitap edilme özgürlüğü vardır. Ben de bana Hanımefendi diye hitap edilmesini istiyorum."

Bailey lafa atladı, "O zaman bana da 'Bailey' deyin. 'Junior'dan nefret ediyorum. Küçük bir çocuk değilim ben."

Birkaç saniyelik bir sessizlik oldu.

"O halde öyle çağırılacaksın. Clidell, peki ya sen?"

"Ben Clidell Baba olmaya devam edebilirim."

Ford Baba, "Ben de Ford Baba olmaya devam edebilirim. Bununla beraber, hepinizi mutfağa, akşam yemeğine çağırabilir miyim? Bunca lakırdının üstüne, artık kendisine 'Akşam yemeği!' demenin vakti geldi."

Hepimiz güldük ve toplantımızın gergin olabilecek havası, her ne kadar son derece ciddi geçmiş olsa da, tamamen hafifledi.

"Hanımefendi"ye gülümsedim. Yeni ismini aileye duyurma işini zarafetle kotarmıştı. Ona karşı koymak zordu.

8

Telefonu açtım ve "Alo?" dedim. Hanımefendi, "Selam tatlım, teminatla bırakıldım," dedi.

Bunun ne demek olduğunu bilmiyordum, fakat kulağa iyi bir şey gibi geliyordu, o yüzden "Buna sevindim," dedim. Babamla konuşmak istedi, ben de telefonu ona götürdüm.

Yaklaşık iki ay sonra 'teminatla' deyişinin ne demek olduğunu öğrendim. Tutuklanmış ve kefaletsiz serbest bırakılmıştı.

Birkaç hafta sonra, bir pazar sabahı yeniden tutuklandı ve bu sefer kefalet ödenerek çıkarılması gerekti. Çok iyi tanımadığı bir kadınla kiliseye ve ayin sonrasında markete gitmişlerdi. Annem de, arkadaşı da bir şeyler almıştı. Arabalarını beklemek üzere dışarıda, marketin önünde oturduklarında, kadın ceketini açıp anneme çaldığı kahve kavanozunu göstermiş, annem kadına, "Bu aptalca, hemen geri götür onu!" demişti.

"Çaldım ama, istersen yarısı senin olabilir."

"Onu geri götür yoksa sana haddini bildiririm."

"Dalga mı geçiyorsun?"

Annem ona bir tane geçirmiş ve polis gelip ikisini de nezarethaneye götürmüş. Bana telefon açmak yerine kefaletnameci ve aynı zamanda da arkadaşı olan Boyd Puccinelli'yi aramış.

Eve geldiğinde, "Teminatla değil de kefaletle çıkmana üzüldüm," dedim.

"Bu bir şey değil. Nezarete gitmeyi vakit kaybı olduğu için sevmiyorum. Ama beni korkutmuyor; hapis insanlar içindir, atlar için değil. Eğer dandik bir kutu kahve için hapse girersem, Tanrı cezamı versin."

Bailey ve ben, Vivian Baxter'ın bu büyük şehirli hallerine oldukça kolay adapte olduk. Bailey annemin hayatına ayak uydurma konusunda benden daha istekliydi. Annemize tapıyordu. Çoğu zaman kahkahalarıyla ve yaptığı esprilerle, onunla olmaktan ne denli mutlu olduğunu göstermeye çalışıyordu. Yine de, Arkansas'ta geçirdiği yalnız geceleri hatırladığı zaman, öfkeli yanı su yüzüne çıkıyordu.

Yüksek sesle ve hararetle konuşup odalardan çekip gidiyor, arkasından kapıları çarpıyordu. Vivian'ın bize benimsetmeye çalıştığı o nezaket sınırlarını aştığı anda müdahale edileceğini bildiğinden, asla çok ileri gitmiyordu. Fakat bazen, bir zamanlar terk edildiğini unutmadığını ona hiç çekinmeden belli ediyordu.

Neredeyse on dört yaşındaydım ve birkaç aydır annem ve üvey babamla yaşamaktaydım. Annem kolay kolay yalan söylemediğimi çözmüştü. Bu, dürüstlük merakımdan değil, yalanım ortaya çıkıp da özür dilemek zorunda bırakılmayı istemeyecek kadar gururlu olmamdandı. Hanımefendi de yalan söylemiyordu, fakat dediğine göre bunun sebebi yalan söyleyemeyecek kadar acımasız olmasıydı.

Her ne pahasına olursa olsun doğruyu söyleme kararımı takdir ediyordu. Bana içinde binlerce dolar ve kasalarca içki sakladığı para dolabının anahtarını verdi. İkinci Dünya Savaşı zamanıydı ve viski, bırak yalnızca zor bulunan ve pahalı bir şey olmayı, bir de karneye bağlıydı. Annem de içkisini para ile birlikte dolapta saklardı.

Bir sabah annemin kumarhanelerinde çalışan beş ya da altı kadınla birlikte mutfakta oturuyordum.

Annem ortaya konuştu, "Dolaptaki içkiler eksilmeye başladı ve Clidell Baba ve bende bulunan iki anahtar dışında yalnızca Ford Baba ve Maya'da anahtar var."

Bana baktı ve "Ee bebeğim, viski mi içmeye başladın?" dedi. Ben de "hayır," dedim.

"Tamam!" dedi. Sonra havadan sudan konuşmaya devam etti ve ben yerimden kalkıp gitmeye yeltendiğimde, "Tamam sevgilim git, sana inanıyorum. Viski hakkında bir şey bilmediğini söyledin zaten," dedi.

"Hayır, bir şey bilmediğimi söylemedim, yalnızca içmiyorum dedim!" deyince, "otur bakalım," dedi.

"Nedir o zaman durum?"

"Bir kısmını pazar günleri Yeni Fillmore Tiyatrosu sinemasına götürüyorum."

"Ne demek bu?"

"Pazar günleri içkinin bir kısmını kavanoza doldurup sinemaya götürüyorum."

"Ne yapıyorsun içkiyle?"

"Oradaki çocuklara veriyorum. Beni sevmelerini istiyorum."

"İçkimi sinemaya götürüp yaşı tutmayan çocuklara mı veriyorsun? Bunun ne kadar aptalca olduğunun farkında mısın? Bana

bunun ne kadara mal olduğunun ve bu yüzden hapse girebileceğimin farkında mısın?"

Beni kadınların önünde utandırıyordu.

"Lütfen Hanımefendi, bunu çok büyütmeyin. Bir şişeden yalnızca on altı kadeh çıkıyor ve kadehi yalnızca 1.25 dolara mal oluyor."

Masanın üzerinden uzanıp beni tokatlamaya çalıştı fakat kolu yetişmedi. Eğer başarabilseydi, bu hayatım boyunca bana vurduğu üç seferden biri olurdu. Ayağa kalktım. Beni o kadınların önünde tokatlamaya kalkıştığına inanamıyordum.

"Sen, bunun ne kadar aptalca bir şey olduğunun farkındasın değil mi?" diye arkamdan seslenirken, homurdana homurdana yukarı, odama çıktım. Yatağa oturdum ve ne yapacağımı düşünmeye başladım. Hatalıydım. Viskisini çalmıştım ve benden yalnızca birkaç yaş büyük insanların önünde rezil olmuştum. Annemin yukarı gelmesini bekledim, fakat gelmedi.

Bailey eve geldiğinde onu odama çağırarak, olan biteni anlattım. Dostum, abim, canım, kalbim, öteki dünyam Bailey, "Ne aptalsın!" dedi. Bu beni gözyaşlarına boğdu. "Öncelikle bunun yasadışı olduğunun farkında mısın? Ayrıca bu yaptığın annemize acayip paralara maloluyor ve yaşı tutmayan çocuklara içki verdiğin için hapse girebilir. Bu gerçekten aptalca." Odadan çıktı.

Bu sefer gerçekten ağladım. Sonunda sakinleştiğimde, Vivian Baxter'dan özür dileme zamanının geldiğine karar verdim.

Kendimi topladım ve diğer insanların gittiğini duyana kadar bekledim. Yatak odasının kapısını çaldım. "İçeri gel," dedi.

İçeri girdim ve "Sizinle konuşmak istiyorum," dedim. Buz gibiydi.

"Evet?"

"Hatalıydım ve özür dilerim. Bir daha asla böyle bir şey yapmayacağım. Düşünmeden hareket ettim ve sizden özür diliyorum," dedim. Adeta kızgın tavanın üzerindeki buzun eriyeceği hızda yumuşadı.

"Özrünü kabul ediyorum," dedi.

Beni kucakladı. Bir daha bu konuyu hiç konumadık sanırım. Ben de neredeyse unutmuştum, ama bundan şu anda, bu hikâye için bahsetmek istedim, çünkü kimsenin haklı olmadığı zamanlar vardır ve bazen kimse, aile ve çocuklar arasında doğru-yanlış diye bir şeyin olmadığını kabul edemez. Fakat bu durumda ben hatalıydım ve özrümü kabul edecek büyüklüğü gösterdiği için Vivian Baxter'a minnettarım.

9

Babamızın nasıl biri olduğuna dair ne benim, ne de abimin bir fikri vardı, fakat annem onun çocuklarını en azından tanıması gerektiğini düşünüyordu. San Diego'ya ziyaretine gidebilmemiz için gerekli ayarlamaları yaptı. İlk gidecek olan Bailey'di. Kaliforniya'ya dönüşümüz sonrasındaki ikinci yaz San Diego'ya gitti. Geri geldiğinde, annem ziyaretin hoşuna gidip gitmediğini sorunca, zoraki bir sevimli ifade takınarak, "Ev oldukça temizdi ve Baba Bailey iyi yemek pişiriyor. O ve eşi klasik müzik seviyor. Devasa müzik çalarlarından yüksek sesle Bach ve Beethoven dinliyorlar" dedi.

Yalnız kaldığımızdaysa bana, "Tamam, yapmam gerekiyordu yaptım, tekrar yapmam gerekmez" diye itirafta bulundu.

Üç haftalığına babamı ziyaret etme sırası bendeydi. Babam genç eşine benimle ve yaşımla ilgili yalan söylemişti. Bailey'nin yaşıyla ilgili de yalan söylemişti, fakat Bailey en azından kısa boylu ve sevimli olduğundan eşinin gönlünü çalabilmişti.

Birbirimizi yakamıza takacağımız kırmızı karanfillerden tanımak üzere anlaşmıştık. Loretta beni tren istasyonunda karşıladı.

Önce ben onu gördüm ve o an ufalıp yok olmayı, oraya hiç gitmemiş olmayı diledim. Annem gibi ufak tefek, fakat neredeyse annemin yarı yaşındaydı. Kahverengi-beyaz bir gofre takım altı-

na kahverengi ve beyaz topuklu ayakkabılar giymişti. Kıyafetiyle uyumlu bir çanta takmıştı. Beni fark ettiğinde karanfile iki kez baktı. Yaşadığı şok yüzünden okunuyordu. Gözlerinin ona oyun oynamadığını kabul etsin diye ona doğru yürüdüm. Boyuma ve gösterişsizliğime karşın, gerçekten de Bailey Johnson'ın kızıydım; evli olduklarına göre onun da kızı sayılırdım.

"Merhaba Bayan Johnson. Ben Maya, eşinizin kızı. Bailey Johnson babam olur. Size nasıl hitap etmeliyim?" Onun iki katıydım ve sesim yetişkin gibi çıkıyordu.

Babamın adı, onu neredeyse olduğu yere mıhlayan şoktan çıkardı. Kafasının içinde çarparak kilitlenen kapıların seslerini duyar gibiydim. Beni asla yakını olarak kabul etmeyecekti.

Üvey annem beni sevimli, küçük bir bungalova götürdü. Yol boyunca hiçbir konuşmayı o başlatmadı. Sorduğum her soruyu yalnızca evet ya da hayır diyerek cevapladı.

Evine girdik ve Baba Bailey küçük oturma odasını kaplamış gibiydi. Hâlâ sessizliğinden ödün vermeyen karısı kanepeye oturdu.

Babam bana "Sen Marguerite'sin demek. Anneme benziyorsun. Yolculuğun rahat geçti mi? İşe bak; boyun neredeyse benim kadar," dedi. Karısı ona baktı, fakat konuşmadı. İltifat almıyordum. Boyumla ilgili yaptığı yorum, bana sanki bunun için ondan özür dilemem gerektiğini hissettirdi.

Kaliforniya, National City'de geçen üç yaz haftası boyunca Baba Bailey Johnson'ın hanesinde işler daha iyiye gitmedi.

Babam ve Loretta işe gitmek için her sabah aynı saatte evden çıkıyorlardı. Bana söyleyecek çok fazla şeyleri yoktu. En yakın kütüphaneyi buldum ve Thomas Wolfe'u da yeni keşfettiğimden *You Can't Go Home Again* (Yuvaya Dönemezsin) ve *Look Homeward Angel*'ı (Evine Doğru Bak Melek) okudum.

Annemin tatil için cebime koyduğu harçlığı dikkatli harcıyordum. San Diego Hayvanat Bahçesi ucuzdu ve sinemaların matine fiyatları da fena değildi.

Üvey annem hakkında çok az şey öğrenebildim. Siyahların gittiği son derece saygın bir okul olan tarihi Praire View A&M Koleji'nden ve ardından üniversitesinden mezun olmuştu. Babam da deniz üssünde diyetisyendi. Eve büyük paketlerde incecik dilimlenmiş jambon, hindi ve baloney getiriyordu. Etler marketten aldıklarımıza hiç benzemiyordu ve babamın iş yerinden yiyecek çaldığı düşüncesinden nefret ediyordum, ama görünen oydu.

Anneme iki kez telefon açtım ve her şeyin yolunda olduğunu söyledim. Telefondaki sesime, söylediğimi sorgulayacak kadar aşina değildi.

Uzun, nefret uyandırıcı San Diego yazı neredeyse bitmek üzereydi. Babamın gergin ve hiç de dost canlısı olmayan evinden ayrılmayı iple çekiyordum. Evimde annemle ve onun kahkahayla ve yüksek sesle çalınan caz müziğiyle dolu odalarında olmak istiyordum.

Güney Kaliforniya'daki son haftamda babam beni Meksika'ya götüreceğini söyledi. İlk kez Loretta ile hemfikirdik: O, beni götürmesini ve ben de gitmeyi istemiyordum.

Babam arabayı Tijuana'nın yaklaşık elli kilometre ötesindeki küçük bir köye sürdü. Bir meyhanede durduk. İspanyolca konuştuğunu biliyordum fakat bu kadar akıcı konuşuyor olması beni şaşırttı. İki yıl boyunca aldığım onca İspanyolca dersinden sonra, benden çok daha iyi konuşuyor olmasını doğrusu biraz kıskandım. Beni arabada bırakarak meyhaneye girdi. Tam da arkasından gidip beni eve götürmesini istemeye karar vermiştim ki, daha ben kımıldayamadan, bana ve abime benzeyen iki ufaklığı olan

bir kadınla birlikte geri geldi. Gülümsediler ve beni İspanyolca selamladılar. Babam çocukları kucağına aldı ve onlara sarıldı.

Benden meyhanede ona ve Meksikalı aileye katılmamı istedi. Bir kabine oturdu ve zilzurna sarhoş olana kadar kadınla konuştu. Hava kararıyordu ve ben de giderek geriliyordum.

Çocukların annesi onları yolladı ve babamı arabaya götürmesine yardım etmemi istedi. Arka kapıyı açtım ve onun da yardımıyla babamı arka koltuğa ittik. İçeri yığıldı ve anında sızdı.

Sürücü koltuğuna geçtim ve kadına teşekkür ettim. Hiç direksiyon dersi almamıştım fakat insanların nasıl vites değiştirdiklerini izlemiştim. Ayağımı debriyaja koydum ve vites değiştirdim Araba hoplayıp zıplayıp ilerlemeye başladı. Ayağımı debriyajdan hızlıca çekmemem, yavaş yavaş kaldırmam gerektiğini öğrendim ve arabayı sürmeyi başardım.

Bazen araba neredeyse duracak gibi oluyordu ve ben de bekliyordum, sonra hızlıca ayağımı debriyaja koyuyor ve yavaşça öteki ayağımı da gaz pedalına koyarak debriyajı yumuşak bir şekilde kaldırıyordum. Yol bir dağın etrafından kıvrılıyordu. Karşıdan bir araba gelse ne yapacağım konusunda hiçbir fikrim yoktu. Fakat şükür ki bir tane bile gelmedi ve en nihayetinde dağ yolundan inip sınıra vardım.

Bizim daha önce oradan geçtiğimizi görmüş olan sınır korumalarından biri ıslık çalıp kur yaparak yaklaştı. İçeri baktı ve İspanyolca "Sarhoş olmuş ha?" dedi. Sarhoşun karşılığını bilmiyordum fakat sırıtışından ne kastettiğini anlamıştım.

"Si, como her zaman," dedim.

Arabayı yeniden çalıştırdım; aslında bir daha yeniden çalıştırabileceğime emin olmadığımdan tam olarak durdurmamıştım. Eve vardığımızda arabadan inerken, karısı sinirden köpürmüş bir halde bizi bekliyordu.

Babam yalpalaya yalpalaya eve girebilecek kadar ayılmıştı, doğruca eşinin yanından geçerek yatak odasına gitti.

Eşi ona olan sinirini bana yöneltti: "Babanı sarhoş ettin. Çok aptalsın. İkiniz de çok aptalsınız."

Sonra da ekledi, "Sen amma edepsiz bir şeysin!"

Terbiyesizlik ediyordu, ben de, "Neyse ki yarın annemin yanına geri dönüyorum," dedim.

Birden parladı, "Hemen şimdi gidebilirsin. O tam bir fahişe."

Ben de karşılıksız bırakmadım: "Anneme öyle diyemezsin!" Elindeki dikiş makası ile beni yaraladı.

Bana kanayan belime sarmam için bir havlu verdi ve sonra babamı uyandırdı. Babam, akşamdan kalma, kokuşmuş ve anca sağa sola tutunarak yürüyebilir halde, beni bir arkadaşının evine götürdü ve yaraya pansuman yaptırdı.

Daha sonra beni orada bırakıp gitti. Aramızdaki kısa ve gergin sohbetin sonrasında arkadaşı da yattı. Bense bütün gece ayaktaydım. Ertesi sabah babam ne durumda olduğumu görmeye geldi. Arkadaşı işe gitmişti. Tek söylediği, "Sıkma canını, bir daha Loretta'nın canını yakmasına izin vermeyeceğim!" oldu. Yaşanan olay göz ardı edilebilir bir şeymiş gibi gülümsüyordu ve bana sarılış şekli de hiç hoş değildi. "Eve dönmek zorunda değilsin, ben sana bakarım," dedi. Sonra gitti, fakat sözleri beni hiç rahatlatmadı. Benimle ihtiyacım olan şekilde ilgilenmek istemediğini biliyordum.

Kendime büyük bir sandviç yaptım ve oradan ayrıldım. Babamın evinin anahtarları hâlâ bendeydi. Onun ve eşinin işte olduğunu biliyordum. Eve girdim ve birkaç parça kıyafetimi alarak küçük bir valize koydum. Kıyafetleri seçerken hiç özenmedim, çünkü evlerinden bir an önce çıkmak istiyordum.

Anahtarlarını antredeki masaya bıraktım ve kapıyı çarpıp çıktım. Çantamı emanetçiye vermek için otobüs terminaline gittim ve sonrasında San Diego güneşinin aydınlattığı sokaklarda bir yürüyüşe çıktım. Son derece heyecanlı ve içinde bulunduğum durumun tatsızlığını anlayamayacak derecede toy olduğumu kanıtlarcasına korkusuzdum.

Sokaklarda dolaştım. Ta ki karşıma eski bir hurdalık çıkana kadar. Etrafı iyice kolaçan ederek, yatmaya uygun olacağını düşündüğüm temizce ve derli toplu bir hurdalık buldum. Annemin verdiği para neredeyse suyunu çekmişti, ben de matineye gittim.

Hava kararmaya başlayınca araba hurdalığına geri döndüm. Bu sefer daha güzel ve temiz bir araba keşfettim. Tam uykuya dalmıştım ki bir ses beni uyandırdı. Doğruldum ve camdan dışarı baktım; yaklaşık onbeş çocuk arabayı çevrelemişti. "Kimsin? Nereye gidiyorsun? Ne yapıyorsun ve neden buradasın?" diye soruyorlardı.

Pencereleri açarak, onlara bir evimin olmadığını ve bu arabada uyuyacağımı söyledim.

"Hepimiz burada uyuyoruz," dediler. Aralarında beyaz çocuklar, siyahi ve İspanyolca konuşan çocuklar vardı. Çeşitli sebeplerden, onların da uyuyacak yerleri yoktu. Onlara katılmama izin verdiler.

Bea adında bir kız arkadaş edindim. Bea ilk beyaz arkadaşımdı. 17 yaşında, benden biraz büyük, fakat kat be kat deneyimli olması dışında tıpkı benim gibiydi. Çocuklar hep birlikte çalışıyorlardı. Kızlar depozitolu Coca Cola, 7Up ve RC Cola şişelerini toplamakla görevliydi. Erkekler çim biçiyor ve ayak işleri yapıyorlardı. Bir fırının siyahi temizlik görevlisi bize torbalar dolusu kıtık kurabiye ve bayat börek veriyordu. Marketten süt alıyorduk ve sonra oturup birlikte yemek yiyerek keyif çatıyorduk. Bunun harika

bir yaşam şekli olduğunu düşünüyordum. Çantamı terminaldeki emanetçiden geri aldım ve diğer kızlarla birlikte kıyafetlerimi çamaşırhanede yıkadım. Yaram iyileşene kadar orada kalmak istiyordum, çünkü annem kesiği görürse, bunu yapanın canını fena yakardı.

İyileştiğimde onu aradım ve eve dönmeye hazır olduğumu, eğer biletimi tren istasyonuna gönderirse, trenle eve dönebileceğimi söyledim. Biletin parasını ödedi ve ben de Will Call'dan teslim aldım. Böylelikle o berbat ve tuhaf yaz sona erdi.

10

En nihayetinde San Francisco'ya vardığımda annem, "Biliyorsun okul için geç kaldın, ama zaten bir buçuk sömestr ileridesin. Eğer bu sömestr okula gitmek istemiyorsan, gitme. Fakat bu durumda iş bulmak zorundasın" dedi.

"Öyleyse iş bulurum," dedim.

"Ne yapmak istiyorsun?"

"Tramvay kullanmak, vatman olmak istiyorum."

Tramvaylarda küçük para çantaları, başlıkları ve üzerlerine cuk oturan üniformalarıyla çalışan kadınları görmüştüm. Tabii o kadınların tümünün beyaz olduğunu hiç dikkate almamıştım. Sadece vatman olmak istiyordum.

"O zaman git ve iş başvurusunda bulun," dedi.

Şirket ofisine gittim, fakat bir allahın kulu bana başvuru formu vermiyordu. Eve döndüğümde bunu anneme anlattım. "Nedenmiş o? Niye vermedikleri konusunda bir fikrin var mı?" diye sordu.

"Evet, çünkü ben bir zenciyim."

"Ama yine de o işi istiyor musun?"

"Evet!"

"*Git al o zaman!* Bir restoranda yemek sipariş etmeyi pekâlâ biliyorsun. Bunun için sana para vereceğim. Sekreter oraya var-

madan ofise gideceksin. Geldiklerinde içeri girecek ve oturacaksın. Büyük kalın Rus kitaplarından birini de yanına al." O aralar Tolstoy ve Dostoyevski okuyordum.

"Onlar öğlen yemeğine çıktıklarında sen de çıkacaksın, ama önce onların çıkmasına izin ver. Hızlıca güzel bir öğlen yemeği ye ve sekreterlerden önce ofise geri dön."

Dediğini yaptım.

Bu, hatırlayabildiğim en nefret uyandıran, korkunç ve garip tecrübeler arasındaydı. George Washington Lisesi'nden bazı kızlar tanıyordum ve birkaçına ödevlerinde yardım etmiştim. Onlar mezun olmuş ve oturup beklemekte olduğum ofiste iş sahibi olmuşlardı. Yanımdan geçerken gülüyor, alaycı mimikler yapıyor ve dudaklarını büzerek, yüz hatlarımla ve saçlarımla dalga geçiyorlardı. Korkunç kelimeler, ırkçı ve aşağılayıcı sözler fısıldıyorlardı.

Üçüncü gün evde kalmak istedim, fakat Vivian Baxter'la yüzleşmeye cesaretim yoktu. Ona sandığı kadar güçlü biri olmadığımı söyleyemezdim.

Orada üç hafta boyunca, daha önce görmediğim bir adam beni ofisine davet edinceye kadar dayandım. Adam, "Neden Demiryolu Şirketi'nde bir iş istiyorsun?" diye sordu.

"Çünkü üniformalar hoşuma gidiyor ve insanları seviyorum," diye cevapladım.

"Tecrüben nedir?" diye sorunca yalan söylemem gerekti. "Stamps, Arkansas'ta Annie Henderson'ın şoförüydüm," dedim. Halbuki Büyükannem bırak bir şoförü olmasını, neredeyse hiç arabaya binmemişti.

İşe alındım ve gazeteler "Maya Johnson, demiryollarında çalışan ilk Amerikan Zencisi" diye yazdılar.

Maalesef daha sonra bir adam gazetenin ofisine giderek, benim orada çalışan ilk zenci olmadığımı, kendisinin yirmi senedir

orada çalıştığını söyledi. Meğer beyaz olduğu sanılıyormuş. Kovuldu ve şirket, iş başvurusunda yalan söylediğinden dolayı kovulduğuna dair açıklama yaptı.

Yalnızca işi almakla kalmamış, ceza gibi iki vardiya da almıştım. Saat sabah dörtten sekize ve öğleden sonra birden beşe kadar çalışacaktım. Tramvay hangarının plaja yakın olduğunu biliyordum, o yüzden saat dörtten önce orada olmanın bir yolunu bulmalıydım.

Annem "Sıkma canını, ben seni götürürüm," dedi.

İlk gün üniformam geldi ve üzerime tam oturdu. Kendimi kadın gibi hissettim. Bana banyoyu hazırlamış olan annem, gelip beni uyandırdı ve üniformama iltifatlar yağdırdı. Arabasına bindik ve plaja doğru yollandık. Ona teşekkür edip "Eve git ve kendine iyi bak," dediğimde, "Benim niyetim ikimize de iyi bakmak" diye karşılık verdi. İlk defa koltuktaki tabancayı gördüm. İlk ışıklara kadar beni takip edip, orada korna çalarak bana bir öpücük yollayacağını ve dönüp eve gideceğini söyledi.

Tramvayda çalıştığım aylar boyunca annemin rutini hiç değişmedi. Okula dönme zamanı gelmişti. İşi bıraktığım gün annem mutfakta oturup onunla bir kahve içmemi istedi.

"İşi aldın ve ben de işi aldım. Sen vatmandın ve ben de gün ağarıncaya kadar senin korumandım. Bu tecrübeden ne öğrendin?"

"Senin, muhtemelen sahip olabileceğim en harika koruma olduğunu öğrendim."

"Kendinle ilgili ne öğrendin?"

"Çalışmaktan korkmadığımı öğrendim ve hemen hemen hepsi bu."

"Hayır, gücün olduğunu öğrendin! Güç ve kararlılık. Seni seviyorum ve seninle gurur duyuyorum. Bu ikisi oldu mu, herhangi bir yere, istediğin her yere gidebilirsin."

11

On beş yaşıma geldiğimde, Bailey de yanımda olursa, gece on bire kadar dışarıda kalabilme iznim vardı. Annem onun yalnızca bana ne yapmam gerektiğini söylemekle kalmayacağını, başkalarına da söz konusu ben olduğumda neler yapıp yapamayacaklarını söyleyeceğini biliyordu.

Booker T. Washington Merkezi'ndeki gençler kıpır kıpırdı. Bir gece yöneticiler balo düzenleme isteğimizi reddetti. Çünkü bir önceki gece zaten bir balo vardı ve yalnızca haftada bir gece dans etmemize izin veriliyordu.

İçimizden biri, "Haydi Mission Mahallesi'ne gidelim ve etli mısır dolması yiyelim!" diye bir bağırdı.

Başka biri "Haydi Mission Mahallesi'ne gidelim ve birkaç düzine tako ve etli mısır dolması araklayalım!" dedi. O uğultulu gürültü içinde herkes anlaşmaya vardı ve ben de arada kaynayarak onların peşinden sürüklendim. Fillmore Mahallesi'nin sınırına varmıştık ki Bailey'nin bizimle olmadığını fark ediverdim. O akşam benimle Booker T. Washington Merkezi'ne gelmemişti.

Yapmam gerekenin ne olduğunu biliyordum fakat kendimi bir türlü eve dönmem gerektiğine ikna edemedim. Tramvayla Meksikalıların çoğunlukta olduğu bir mahalleye gittik. Lokantalardan yükselen kokular ve Mariachi bandolarının müzikleri sanki bizi

çağırıyordu. Sokaklarda dans ettik. Kızlar ve oğlanlar flörtleşirken, daha fazla etli mısır dolması ve tako sipariş edildi. Hepimiz çok az İspanyolca biliyorduk, fakat sanki çok iyi konuşuyormuş gibi davranıyorduk. Biri saatin bire geldiğini duyurdu.

O an başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Nihayet konuşabildiğimde, "eve gitmeliyim." dedim.

Panik içindeki diğerleri de bana katıldı.

"Tanrım, hangi ara bunca zaman geçti?"

"Annemler beni öldürecek."

"Tanrım, acaba bu sefer nasıl bir yalan uydurabilirim?"

Paramızı saydık, fakat herkesin güvenle evine dönmesine yetecek kadar yol paramız yoktu.

İki kız ve bir oğlanla birlikte Mission Mahallesi'nden eve, Fillmore Mahallesi'ne yürümek durumunda kaldım.

Yolumuz uzundu ve her ne kadar endişe içinde olsak da eve yaklaştıkça neşelenmeye başladık. Durumumuzdaki absürdlüğü görmeye başlamıştık. Başımız, yemesek ölmeyeceğimiz takolar ve etli mısır dolmalarından dolayı belaya girecekti ve bu aslında komikti. Etli mısır dolmaları ve takolar bize kuralları çiğnetmişti.

Arkadaşlarımdan ayrıldım, olabildiğince hızlı bir şekilde eve yürüdüm. Hâlâ keyifli bir ruh hali içindeydim, o yüzden balkon kapısına çıkan iki basamağı koşarak çıktım. Anahtarımı kilide sokup kapıyı ittiğimde, kapı müthiş bir kuvvetle yüzüme kapandı.

Annem sahanlığa çıktı. Yumruğunun içinde bir sürü anahtar vardı. "Allah cezanı versin!" dedi ve suratıma vurdu.

Ben çığlık çığlığayken, montumdan yakaladı ve beni evin içine çekti. Bana, duvarlara ve pencerelere beddualar ediyor ve bağırıyordu.

"Hangi cehennemdeydin? Orospular bile yataklarında. Benim on beş yaşındaki kızımsa sokaklarda fink atıyor."

Ağzıma kan tadı geldi. Annem ateş püskürerek ortalığı birbirine katmaya devam etti. Kapıların açıldığını ve yükselen sesleri duydum.

"Hanımefendi, iyi misiniz?"

Üvey babam, odasından fırlamış: "Neler oluyor? Durun, aşağıya geliyorum."

Ford Baba, pamuklu sabahlığı içinde ayaklarını sürüye sürüye aşağı inerken: "Neler oluyor? Olay nedir Vivian?"

Bu kritik anda, hizmetkâr, aşçı, uşak olmayı bırakmış ve onun babasına veyahut üzerine titreyen amcasına dönüşmüştü. Bana "Hangi cehennemdeydin?" diye sordu.

Cevaplayamayacak kadar şiddetli ağlıyordum.

Birden Bailey belirdi. O da sabahlığı içindeydi ve kendini tutuyordu. Yüzümün halini gördü ve annemin azarını duydu. Otoriter bir sesle, "Haydi, Maya. Yukarı gel. Ben havlu getireceğim. Sen odana git," dedi.

Peşi sıra merdivenlerden çıktım ve odama gittim. Bir elinde sıcak, ıslak, sabunlu havlu ve diğer elinde de kuru yumuşak bir havluyla içeri girdiğinde yatağın üzerinde oturuyordum. "Konuşmaya çalışma, sadece sakinleş ve yüzünü temizle. Ben odama gidiyorum. Hiçbir şey için canını sıkma. Ne yapmamız gerektiğine bakacağım," dedi.

Temizlendim ve rahatladım, çünkü abim iş başındaydı. Ama benim henüz on beş yaşında 1.80 boyunda olmama karşın, on yedi yaşma gelmiş Bailey'nin 1.65 boyunda oluşundaki ironiyi yakalayamamıştım.

Ertesi sabah aynaya baktığımda gördüğüm manzarayla donup kaldım. İki gözüm de mosmordu ve dudaklarım şişmişti. Bailey elinde bavullarla belirdiğinde, yeniden ağlamaya başlamıştım.

"Berbat görünüyorsun. Üzgünüm, Maya. Haydi gel," diyerek beni banyodan odama doğru yönlendirdi.

"İki takım iç çamaşırı, iki etek ve iki süveter hazırla. Burayı terk ediyoruz."

Birkaç parça kıyafet buldum, katladım ve bavula koydum. O da bavulu kapadı.

"Nereye gidiyoruz?"

"Henüz bilmiyorum ama başka bir yere gidiyoruz."

Merdivenlerden aşağıya, onu takip ettim. Aşağıda annem elleri belinde dikilmekteydi.

"Hangi cehenneme gittiğinizi sanıyorsunuz siz?"

Abim daha cevap veremeden, merdivenlerden yukarıya doğru baktı ve beni gördü. Çığlık attı ve düşecekmiş gibi sendeledi.

"Bebeğim, ah bebeğim. Gel buraya. Çok özür dilerim!" dedi.

Bailey gözlerini ona dikti. "Evinden ayrılıyoruz. Kimse, ama hiç kimse küçük kız kardeşimi dövemez." Bailey elimi tuttu.

Annem, "Bebeğim. Çok üzgünüm, çok üzgünüm!" diye tekrarlıyordu.

Bailey, "Maya, haydi gidiyoruz!" dedi.

Annem Bailey'e döndü ve "Lütfen bana bir şans verin. Lütfen. Mutfağa gelin ve bana bir şans verin," diye yalvardı.

Peşinden mutfağa gittik. İçeride üvey babam ve Ford Baba kahve içiyordu. Beni gördüklerinde, yüzleri allak bullak oldu.

Annem, "Lütfen yemek ya da oturma odasına gider misiniz? Çocuklarımla konuşmalıyım," dedi.

Mutfağın sıcak, hoş kokulu atmosferi içinde yalnızca üçümüz kalmıştık. Annem raftan bir el bezi aldı ve yere koydu. Bailey ve benden mutfak merdivenlerine oturmamızı istedi. Vivian Baxter dizleri üzerine çöktü ve onu affetmesi için Tanrı'ya ve aynı titreyen sesle, bana yalvardı.

"Delirmiştim. Aklımı kaybetmiştim. Sen yedi yaşındayken o piç kurusunun sana ne yaptığı aklıma geldi. Başka birinin seni alıp götürdüğünü, seni istismar ettiğini, hatta canını aldığını hayal dahi etmek istemem. Merdivenlerden aşağı indiğimde tam da boş odandan çıkmıştım ve birden yüzünde bir gülümsemeyle kapıyı açarak sen belirdin. Elimde, üstünde en az yirmi anahtar olan bir anahtarlık vardı ve sana hiç düşünmeden vurdum."

Bailey'e döndü, "Kız kardeşini incitmek istemedim. Sana beni affetmen için yalvarıyorum." Sonra o kadar yürek parçalayıcı bir biçimde ağlamaya başladı ki, Bailey ve ben sandalyelerimizden kalkıp yanına gittik ve ona sarıldık.

Annem onu yerden kaldırma çabalarımızı reddetti ve bu yüzden biz de odamıza çıktık. Bailey, "O güçlü, hem de çok güçlü bir kadın!" dedi.

"Keşke Clidell Baba ve Ford Baba'nın önünde diz çöküp özür dileseydi," diye söylendim.

"Hayır, onu yapamazdı. Bu onlar üzerindeki gücünü zayıflatırdı."

"E, biz bizim üstümüzdeki gücünü ortadan kaldırdık ama."

"Hayır tatlım, bu söylediğini biz yapmadık, o yaptı."

12

Bailey kapımı çaldı. Yüzünü gördüğüm an kıyametin koptuğunu anladım. "Ne oldu?" dedim.

Beni bir kenara iterek odama girdi. "Ben gidiyorum. Orduya ya da donanmaya katılacağım." Ağlıyordu. "Yaşım geldi, on yedi yaşındayım."

"Neden? Gelecek ay mezun olacaksın! Neden?"

"O kadar bekleyemeyeceğim."

"Hanımefendi'nin yaptığı bir şey yüzünden mi?"

"Büyükanne ile birlikte geri dönmeliydim. Bana ihtiyacı var," dedi.

"Hanımefendi'nin sana ihtiyacı var. Sana tapıyor. Onun sana nasıl baktığını görmüyor musun?"

"Yanında Clidell Baba ve Ford Baba ve sen ve... ve... hani o Buddy denen adam var?"

Buddy bizi sıkça ziyaret ederdi. Çoğu zaman muhabbeti götüren, şakalar yapan ve yerel politikacılarla dalga geçmeyi seven biriydi. Hanımefendi de, Clidell Baba da Buddy'nin sohbetiyle neşelenirlerdi.

"Buddy'ye ne olmuş yani... Ne?"

Bailey, "Hiç ona nasıl baktığını fark ettin mi?" diye sordu.

"Hayır," dedim.

"Ama ben gördüm ve eğer bir motelde işi pişirmiyorlarsa şaşarım."

"Bailey, utanmalısın. Annemizin zina yaptığını mı düşünüyorsun?"

"Ondan beklemeyeceğim şey değil. Zamanında bizi de göndermedi mi? Kendi çocuklarını terk etti. Niye zina yapmasın?"

"Bailey, açık konuş benimle, bundan emin olmana sebep olacak bir şey gördün mü?"

"Hayır, ona bakışları dışında bir şey görmedim."

"O zaman inanmıyorum sana. Onu gerçekten sevmeye başladım ve gerçekten de Clidell Baba'yı aldatacağını düşünmüyorum."

Kapımı açtı ve dönerek, neredeyse küçümseyen bir ifadeyle bana baktı.

"Bunu anlamak için adam olman lazım ve sen yalnızca küçük bir kızsın," dedikten sonra kapıyı çarparak çıkıp gitti.

Ne yapacağımı bilmiyordum. Gidip abimi ispiyonlayamazdım. Tek yapabileceğim onunla konuşup orduya yazılma fikrinden caydırmaya çalışmak olabilirdi. Odasına gittim, fakat kapısını açmadı. Neredeyse bir ay boyunca ben yokmuşum gibi davrandı. Sonra bir akşamüstü yemek masasında "Size bir haberim var!" dedi.

Masaya bir takım kâğıtlar koydu.

"Deniz Ticaret Filosu'na katıldım. Sınavları ve muayeneleri geçtim. Yakında gemiye çıkacağım."

Annem tam kâğıtlara doğru uzanmıştı ki, kâğıtları kaptı.

"Yapamazsın. Buna izin vermeyeceğim."

"Yaptım bile. Yaşım tutuyor. Zaten artık çok geç. And içtim bile."

Annem sandalyesinde geri yaslandı. "Neden? Birkaç haftaya mezun olacaksın. Giyeceğim kıyafetleri dahi aldım."

Bailey, "Her zamanki gibi, bunun yalnızca seninle ilgili olduğunu düşünüyorsun!" dedi anneme.

Annem "Ama niye? Niye? Maya, sen bu konuyla ilgili bir şey biliyor muydun?" diye sordu.

Bailey bana baktı, "May bununla ilgili bir şey bilmiyordu. Bu yalnızca benim bilebileceğim ve senin merak edebileceğin bir şey. Belki de Buddy'ye benden bahsedebilirsin."

Vivian şaşırmıştı, "Bana mı kızgınsın? Neden? Ben sana ne yaptım? Senin orduya katılmanla Buddy'nin ne ilgisi var?"

Bailey anneme küçümseyici bir bakış attı. Onun için de, annem için de üzüldüm.

Haftalar sonra Bailey gitti. Annem de, ben de onu çok özlüyorduk fakat yokluğuyla ilgili konuşmak son derece acı verici olduğundan, o konuyu hiç açmıyorduk.

Annem birkaç aylık bir ziyaret için valiz hazırlamaya başladı. O ve Clidell Baba'nın sahibi oldukları Nome'deki kumarhaneyle alakalı bazı işlerle ilgilenmek üzere Alaska'ya gitmesi gerekiyordu.

13

Diğer kızlar gibi bir gelişim göstermediğimden, sıkıntılıydım. Memelerim, daha doğrusu gerçekten dolgun memelerim yoktu. Göğsümde yalnızca küçük yuvarlak çıkıntılar vardı. Popom dümdüz, bacaklarımsa fazlasıyla ince ve uzundu. Sesim kalındı. Tüm bu sıkıntılara ek olarak, bir de büyüyünce lezbiyen olabileceğim ihtimalinden korkuyordum. Görünüşe göre bir lezbiyen tarafından yazılmış, *Kuyu* adında bir kitap okumuştum. Kitaptaki kadın inanılmaz mutsuzdu ve onun gibi lezbiyen olan arkadaşları da perişandı. Kendi yavaş fiziksel gelişimim de bana büyüyüp mutsuz bir lezbiyen olma olasılığımı düşündürüyordu. Bunu kesinlikle istemiyordum.

Yine de tüm oğlanlar yalnızca güzel kızların peşinde değildi. Bazıları benimle sevişmek istediğini ya da en azından seks yapmak istediğini belli ediyordu. Bunlar yalnızca yeni ergen gençlerdi ve reddetmesi kolaydı. Fakat bir de benim evimden bir blok ötede yaşayan Babe vardı. 19 yaşında ve çok yakışıklıydı. Ona delicesine âşıktım. Haftalarca onun kollarında olmanın nasıl olabileceğini hayal ettim. Genel olarak bana yaklaşımı "Hey Maya, o boylu poslu şekerlemeyi ne zaman tadacağım?" şeklindeydi.

Bir gün Babe'in önünden geçiyordum ve daha önceden planlamadığım bir şekilde durup o daha ağzını dahi açamadan, "Selam Babe, hâlâ bu boylu poslu şekerlemeyi tatmak istiyor musun?" deyiverdim. Neredeyse ağzındaki kürdanı düşürecekti.

Fakat hızlıca toparladı. "Evet, haydi gidelim!" Odasını kullanabileceği bir arkadaşı vardı. Neden onunla birlikte gitmeye razı olduğumu hiç sormadı. Hatta, tipik bir San Francisco evine doğru ilerlediğimiz birkaç blokluk yol boyunca sessizdik. Anahtarla kapıyı açtı. Yatak odasında ne öpüşme, ne ön sevişme vardı. Ne bir şımartma, ne de fısıldama, hiçbiri yoktu. Yalnızca, "çıkart üzerindekileri" dedi ve seks yaptık.

Yedi yaşındayken tecavüze uğramıştım ve tecavüzcümün mahrem yerlerini görmüştüm. Abim onu çıplak görmemem konusunda son derece dikkatliydi, bu yüzden tecavüzcümden başka hiçbir adamı çıplak görmemiştim. O akşam Babe'in mahrem yerlerini bir anlığına gördüm ve utandım. Bu kadar gözüpek davrandığıma pişman oldum.

Olan biteni eninde sonunda Bailey'e anlatacağımı ve onun bana yine aptalca bir şey yaptığımı söyleyeceğini biliyordum.

Babe bir an bağırır gibi oldu ve sonra hareketsizce uzandı. O an seksin bittiğini anladım. Yerinden doğrulmaya başladı ve ona "Hepsi bu mu?" diye sordum.

"Evet," dedi.

Seks yapmanın beni lezbiyen olmadığıma ikna edemeyişinin hayal kırıklığıyla giyindim. Evden ayrıldık. Yaşananı abimle paylaşmak istedim, fakat o Deniz Ticaret Filosu'ndaydı ve San Francisco'ya dönmesine aylar vardı.

Aradan iki ay geçti ve hamile olduğumu öğrendim. Babe'i aradım ve evime davet ettim. Ona hamile olduğumu söylediğimde dört yaşında bir çocuk gibi davrandı. "Babası ben değilim, yalan söyleme. Bana yalan söyleme!" diye sızlandı durdu.

Bu yüzden ben de, "Gidebilirsin," dedim. Gençken son derece despot davranabiliyordum. "Çıkabilirsin. Arka kapıyı kullan."

Annem San Francisco'ya geri dönüp, akabinde tekrar Alaska'ya geri gittiğinde, beni okuldan alacağı korkusuyla ona hamile olduğumu söylemedim. Ama Bailey izne geldiğinde olan biteni ona anlattım. Beni uyardı, "Anneme sakın söyleme, seni okuldan alır. Liseyi şimdi bitirmelisin. Eğer bitirmezsen, bir daha asla geri dönme şansını bulamayabilirsin. O diplomayı almalısın."

Annem, peş peşe iş için Alaska'ya gittiğinden benim bir anne adayına dönüştüğümü izlemeye fırsatı olmadı.

Babam etraftaydı ve bir şeyler dikkatini çekti ama gördüğünün ne olduğunu anlayamadı. Yalnızca, "Büyüyorsun, genç bir kadın gibi görünmeye başladın," dedi.

İçimden "E, görüneceğim tabi, neredeyse dokuz aylık hamileyim," diye geçirdim.

Evi temizleyen, yemekleri pişiren Ford Baba bendeki değişimi hiç fark etmedi.

Yaz boyunca okula oldukça düzensiz gittim. Bazen bulantım yüzünden tramvaydan inmek zorunda kaldım, fakat yine de yaz okulundaki son senemi tamamlayabildim.

Clidell Baba'nın doğum günü ve Pasifik Zaferi Günü benim mezuniyetimle aynı güne denk geldi. Babam beni bir kutlama yemeğine çıkardı ve bana kendisinin yalnızca beşinci sınıfa kadar okuyabildiğini hatırlatarak, liseyi bitirmiş bir kızı olmasından ne kadar gurur duyduğundan bahsetti. Eve döndük ve odama çıkarak ona bir mektup yazdım.

"Sevgili Babacığım, ailemize saygısızlık ettiğim ve bir skandala sebep olduğum için özür dilerim, fakat ben hamileyim." Mektubu yastığının üzerine koydum.

Uyumak imkânsızdı. Ayak seslerini duymayı bekledim. Ne yapabilirdi? Bana küfürler yağdırabilirdi, hayır ama o hiç küfür

etmezdi. Sabahın dördü gibi eve geldi. Notu okuduktan sonra hiç şüphesiz ayaklarını vura vura merdivenleri çıkarak odama gelecek diye düşündüm. Hayır, hiçbir şey! Banyo yaptım ve uyumaya çalışmaktan vazgeçerek yatağın köşesine oturdum. O sabah saat dokuzda, babam aşağıdan seslendi.

"Maya, haydi aşağı gel, aşağı gel ve benimle bir kahve iç. Mektubunu aldım." Giyinik ve gergindim. Mutfak masasında oturmuştu ve her zamanki sesiyle, "Şimdi bebeğim, notunu aldım. Hmm, ne kadar ilerlemiş durumda?"

Derin bir nefes aldım ve ona bebeğin doğmasına üç hafta kaldığını söyledim.

"Pekâlâ, anneni arayacağım ve o bu durumla ilgilenecek, sıkma canını. Şimdi, bu durumdayken çok fazla hoplayıp zıplamaman gerektiğini düşünüyorum. Gördüğüm kadarıyla iyi uyumuyorsun. Haydi yatağına."

Şaşkın ve hafiflemiş bir şekilde odama geri gittim.

Ertesi gün annem uçakla Nome'dan geldi. Ne yapacağı konusunda hiçbir fikrim yoktu. Bana ne gözle bakacağını düşündüm. 1.80 boyunda ve karnı burnunda bir hamileydim, suçlu hissediyordum ve korkmuştum. Annem ise nerdeyse1.65 boyunda ve çok güzeldi. İçeri girdi, bana baktı ve "Senin hamileliğin çoktan üç haftayı geçmiş," dedi.

"Evet efendim, bebeğin doğmasına üç hafta var."

Clidell Baba'nın yanlış anladığını ve telefonda üç haftalık hamile olduğumu, hemen eve gelmesi gerektiğini söylediğini anlattı. Ona baktım ve edecek tek kelime bulamadım.

"Tamam bebeğim, git bana banyoyu hazırla." Ailemizde, bilinmeyen bir sebepten ötürü, başka biri için banyo hazırlamak, köpüklendirmek ve suya güzel kokular eklemek bir onurdur.

Ben de banyoyu hazırladım. Annem "Gel ve benimle birlikte otur," dedi.

Banyodaki tabureye oturdum.

"Sigara içiyor musun?"

"Evet efendim, ama şu anda üzerimde yok."

"Pekâlâ, ne içiyorsun?"

"Pall Mall."

"Tamam. Ben Lucky Strike içiyorum, ama benimkinden bir tane alabilirsin." Ben de bir sigara yaktım ve bana "Babasının kim olduğunu biliyor musun?" diye sordu.

"Evet efendim, sadece bir kerelikti."

"Onu seviyor musun?"

"Hayır."

"O seni seviyor mu?"

"Hayır."

"Tamam o zaman, mesele kapandı, üç hayatı mahvetmeyeceğiz. Bizim -*senin ve benim*- ve bu ailenin harika bir bebeği olacak. Hepsi bu. Teşekkür ederim bebeğim, gidebilirsin."

Rahatlamanın getirdiği gözyaşları yüzümü ıslatırken banyodan ayrıldım. Benden nefret etmemiş, kendimden nefret etmeme neden olmamıştı. Bana her zaman gösterdiği saygıyı göstermişti. Beni de, çocuğumu da önemsiyordu. Benimle konuşmuştu.

Annem üç hafta boyunca evde kaldı ve benimle konuştu. Bebekler, gebelikler ve doğumlarla ilgili aile hikâyelerini anlattı. Benim doğduğum geceden bahsetti. Doğumun ne kadar uzun sürdüğünü ve çığlıklarını kimse duymasın diye ağzına havluyu nasıl tıkadığını anlattı.

Kasılmalar başladığında, annemin hazırladığı hastane valizimi aldım ve kapısını çaldım. Gitmeye hazır olduğumu söylediğimde

güldü ve "Henüz değil bebeğim, hâlâ birkaç saatin var. Kasılmalar önce yavaş yavaş gelecek ve sonra hızlanacak. Sen rahat ol, seni hastaneye tam zamanında yetiştireceğim," dedi.

Beni odasına davet etti ve banyoyu hazırladı. Beni yatağa yatırıp doğuma hazırlık için tıraş etti.

Vivian Baxter, diğer bütün meziyetlerinin yanı sıra, aynı zamanda tescilli bir hemşireydi. Evde bulunduğu üç hafta boyunca, beni iki kez kendi doktoru Doktor Rubenstein'a götürmüştü. Doğum zamanını da o hesaplamıştı. Annem onu arayıp mesaj bıraktı ve beni hastaneye götürdü.

Hastaneye vardığımızda cam kapının arkasında iki hemşire görünüyordu. Annem, "Gör bak, elli sentine bahse girerim ki iri olan son derece şen şakrak ve ufak tefek olan da meymenetsiz çıkacak!" dedi.

İki kadın kapıyı açtı ve şişman kadın, "Hoş geldiniz! Biz de onu bekliyorduk. Getirin içeri," derken, minyon olan buz gibi bir ses tonuyla, "Daha erken varırsınız diye düşünmüştük!" dedi. Annem sanki onları önceden tanıyormuş gibiydi.

Onlara hemşire olduğunu ve bir zamanlar çalıştığı hastanenin adını söyledi. Beni doğumhaneye götürdü. Kasılmalar artmıştı, fakat doktor ortalarda yoktu.

Annem hemşirelerden birini çağırdı. Zaten tıraşlı olduğumu söyledi ve sonra beni tekrar yıkadı. Benimle birlikte doğum masasına çıkıp çömeldi. Bacağımı omzuna koydu ve ellerimi tuttu. Sonra bana terbiyesiz hikâyeler ve fıkralar anlattı. Can alıcı noktaları kasılmalara denk getiriyordu ve ben de gülüyordum. Beni cesaretlendirdi, "İşte öyle, ıkın, ıkın." Ikındım ve bebek çıkarken, "Geliyor işte, siyah saçları var!" dedi.

Merak ettim, "Ne renk olmasını bekliyordun ki?"

Hemşire onu yıkadı ve annem, "Şuna bak, harika, yakışıklı bir oğlumuz oldu. Tamam bebeğim, geçti işte, uyuyabilirsin artık," dedi.

Beni öptü ve çıktı. Üvey babamın sonradan anlattığına göre, eve geldiğinde sanki ikiz çocuk doğurmuş gibi bitap bir haldeymiş.

Annemi düşündüm. Ve onun ne kadar inanılmaz biri olduğunu... Bana kendimi asla aileye kara leke sürmüşüm gibi hissettirmedi. Bebek, hayatımda beklenen bir şey değildi ve eğitimimle ilgili planlarımı yeniden gözden geçirmem gerekiyordu. Ama Vivian Baxter'a göre, hayat buydu işte. Evli olmadığım halde çocuk sahibi olmak yanlış değildi. Sadece biraz zahmetliydi.

Oğlum iki aylıkken kendime bir iş buldum. Anneme giderek "Anne, ben taşınacağım," dedim.

"Bu evden ayrılacak mısın?" Onun güzel evini ve tüm o konforu bırakmak istemem onu şaşırtmıştı.

"Evet, iş buldum ve ortak mutfaklı bir oda da. Ayrıca ev sahibesi de bebeğe bakıcılık yapacak," dedim.

Bana biraz acıyarak biraz da gururla baktı. "Pekâlâ, git, ama şunu unutma: Benim kapımdan çıktığın an, artık bir yetişkinsin. Arkansas'ta Büyükanne Henderson'dan ve burada benden öğrendiklerin sayesinde doğru ve yanlış arasındaki farkı biliyorsun. Doğru olanı yap. Kimsenin seni yetiştirildiğinden farklı bir şekle sokmasına izin verme. Aşk ilişkilerinde, arkadaşlarınlayken, toplum, iş ortamı içinde her zaman bazı uyarlamalar yapmak zorunda kalacağını bil, ama kimsenin fikrini değiştirmesine izin verme. Ve şunu unutma, her zaman buraya geri gelebilirsin."

Uzaklaştım ve az önce ettiğim sözler zihnimde yankılanmadan yatak odamdaydım. Hanımefendi'ye ilk kez "Anne" demiştim.

Onun da bunu fark ettiğini biliyordum, ama ikimiz de hiç dile getirmedik. Oğlumun doğumu ve benim taşınıp ikimiz için bir yer tutma kararım sonrasında Vivian Baxter'ı annem olarak gördüğümün farkındaydım. Bazı durumlarda ve alışkanlıktan, hâlâ ara sıra ona Hanımefendi diyordum, fakat bana karşı davranışları ve bebeğime duyduğu sevgi, ona "Anne" diye anılma hakkını kazandırdı. Evinden taşındığımız gün, annem her zaman yanımda olduğunu belirterek, aslında beni azat etmiş oldu. Ona fazlasıyla yakınlaştığımı ve onun beni özgür kıldığını fark ettim. O beni, bana kendimi aşağının da aşağısı hissettirebilecek bir toplumdan kurtardı. O beni hayata saldı. Ve o günden beri, hayatın dizginlerine yapışıp ona "Yanındayım ufaklık!" diyorum.

Ben ve Annem

"Seninle ve senin ilgilenilmesi gerektiğini söylediğin herkesle,
sen nasıl istersen o şekilde ilgileneceğim. Buradayım.
Sana tüm benliğimi getirdim. Ben senin annenim."

(1986)

14

Bağımsızlık insanı sarhoş eden bir içki gibidir ve eğer gençliğinizde içerseniz, beyinde de genç şarap etkisi yapabilir. Tadı her zaman güzel olmayabilir, ama bunun bir önemi yoktur. Bağımlılık yapar ve içtikçe içesiniz gelir.

Yirmi iki yaşıma geldiğimde San Francisco'da yaşıyordum. Beş yaşında bir oğlum, iki işim ve ortak mutfaklı iki kiralık odam vardı. Ev sahibem Bayan Jefferson, nazik ve anaçtı. Bebek bakıcılığı yapmaya dünden razı ve kiracılarına yemek yapma konusunda da ısrarcıydı. Davranışları öylesi kibar ve karakteri öylesi tatlıydı ki, kimse onun feci aşçılık denemeleri konusunda cesaretini kıracak kadar acımasız olamıyordu. Haftada en az üç kez yaptığı spagetti, kırmızı, beyaz ve kahverengi renkte gizemli bir bulamaçtı. Arada sırada makarnanın içinde saklanmış, tanımlanamayan bir parça et görürdük.

Bütçem restoran yemeği yemeye uygun değildi, o yüzden ben ve oğlum Guy, Jefferson Malikânesi mutfağının, çoğu zaman memnuniyetsiz olsak da sadık müdavimleriydik.

Annem, içini yine gotik, ağır oymalı mobilyalarla doldurduğu, büyük Viktoryen tarz bir eve taşınmıştı. Koltuk ve misafir sandalyelerinin kaplamaları şarap rengi tiftikti. Ve evin her yanına oryantal halılar serilmişti. Evi temizleyen ve arada bir de aşçı yamaklığı yapan, Poppa adında bir yatılı çalışanı vardı.

Annem haftada iki kez Guy'ı alıp evine götürüyor, onu şeftali, krema ve sosisli sandviçlerle besliyordu. Ben ise, Fulton Sokağı'na yalnızca ayda bir kez ve kararlaştırılmış bir zamanda gidiyordum.

Annem özgüvenimi anlıyor ve destekliyordu. Ben de daimi randevularımızı iple çekiyordum. Fırsat bulduğunda, benim en sevdiğim yemeklerden birini pişirirdi. Bir buluşmamız var ki aklımdan hiç çıkmaz. O güne, Vivian'ın Kırmızı Pilav* Günü diyorum.

Fulton Sokağı'ndaki eve vardığımda, annem her zamanki gibi güzel giyinmiş, mükemmel bir makyaj yapmış ve kaliteli mücevherler takmıştı.

Kucaklaştıktan sonra gidip ellerimi yıkadım ve resmi, karanlık yemek odasından geçerek geniş, aydınlık mutfağa gittik.

Yemeklerin çoğu zaten masadaydı. Vivian Baxter, lezzetli yemekleri konusunda son derece hassastı.

Uzun zaman önceki o Kırmızı Pilav Günü'nde, annem bana üzerinde hiçbir terbiye ya da sos olmayan, çıtır, yağsız pişirilmiş tavuk ve içinde ne domates ne de salatalık olan basit bir marul salatası ikram etti. Kendi tabağının yanında, üzerine tabak kapatılmış geniş ağızlı bir kâse duruyordu.

Coşkuyla, kısa bir yemek duası etti ve sol elini tabağın, sağ elini kâsenin üzerine koydu. Nazikçe tabakları çevirdi ve kâsenin ağzını açarak iyice kıyılmış maydanoz ve taze soğanla süslenmiş, pırıl pırıl parlayan kırmızı pirinci ortaya çıkardı.

Tavuk ve salata, damak hafızamda öyle aman aman bir yer etmedi, fakat o kırmızı pirincin her bir tanesi dilimde ebedi bir iz bıraktı.

Pisboğaz ve *açgözlü* en sevdiği yemeğin baştan çıkarıcılığının etkisi altındaki iştahlı kişiyi olumsuzca ifade eder.

İki büyük porsiyon pilav beni doyurdu, fakat yemek o kadar lezzetliydi ki, keşke daha büyük bir midem olsaydı da, iki porsiyon daha yiyebilseydim diye hayıflandım.

Annemin günün geri kalanı için planları vardı, o yüzden üzerine şalını aldı ve evden birlikte çıktık.

---

* (Red Rice) Domatesle yapılan Güney Carolina'ya özgü bir pirinç yemeği. (ç.n.)

Bloğun ortalarına vardığımızda, Fillmore ve Fulton sokaklarının kesiştiği yerdeki turşu fabrikasından yayılan yakıcı sirke aroması etrafımızı sardı. Önden yürüdüm. Annem beni durdurdu ve "bebeğim!" dedi.

Geri, ona doğru yürüdüm.

"Bebeğim, ne zamandır düşünüyorum ve artık eminim. Sen tanıdığım en harika kadınsın."

Mükemmel makyajlı, elmas küpeli ve gümüş tilki atkılı minyon, güzel kadına baktım. O, San Francisco'nun siyahi cemaatinin çoğunun hayran olduğu ve hatta bazı beyazların dahi sevdiği ve saygı duyduğu biriydi.

Devam etti, "Sen, son derece nazik ve akıllısın. Ve bu iki özellik her zaman bir arada bulunmaz. Eleanor Roosevelt, Dr. Mary McLeod Bethune ve annem – evet, sen de bu kategoriye giriyorsun. Gel, bir öpücük ver bana."

Beni dudaklarımdan öptü ve dönüp dikkatsizce caddeyi geçerek bej ve kahverengi Pontiac'ına doğru yürüdü. Kendimi topladım ve Fillmore Sokağı'na yürüdüm. Karşıya geçtim ve 22 numaralı tramvayı beklemeye koyuldum.

Benim bağımsızlık prensiplerim annemden değil para bir araba yolculuğu dahi kabul etmeme izin vermiyordu, fakat ona ve onun bilgeliğine her zaman açıktım. Söylediklerini düşündüm. Düşündüm ki, "Sanırım haklı. O çok zeki ve çoğunlukla kimseden yalan söyleyecek kadar korkmaz." Düşündüm ki, "Sanırım gerçekten bir gün, birisi olacağım. Hayal et."

O anda, kırmızı pilavın tadı hâlâ ağzımdayken, sigara içmek, alkol almak ve küfür etmek gibi kötü huylarımdan kurtulma zamanının geldiğine karar verdim. Küfür etmeyi bırakabildim, fakat alkol ve sigaraya savaş açmam için birkaç yıl daha geçmesi gerekti.

Gerçekten birisi olacağımı hayal etmek. Günün birinde.

"Annem haftada iki kez Guy'ı alıp evine götürüyor, onu şeftali, krema ve sosisli sandviçlerle besliyordu."

(Vivian Baxter, Guy Johnson ve Maya Angelou)

15

Bu hafızama son derece derin bir şekilde kazınmış bir hikâye ve bir kısmını daha önce de anlattım.

İsmi Mark'tı. Uzun boylu, siyahi, yapılı ve çok yakışıklıydı. Boksör olmak istiyordu ve ilham aldığı kişi Joe Louis'di. Doğduğu şehir Teksas'tan ayrılmış ve kendine Detroit'te iş bulmuştu. Niyeti profesyonel bir boksör olmasına yardım edebilecek bir antrenörün ücretini karşılayabilecek kadar para kazanmaktı.

Otomobil fabrikasında bir makine üç parmağını kesince, hayali de o üç parmakla birlikte kopup gitmişti. Onunla tanıştığımda, ona neden İki Parmak Mike dendiğini açıklarken bana bu hikâyeyi anlattı. Hayallerinin suya düşmesine kinlenmiş gibi görünmüyordu. Yumuşak bir sesle konuşuyor ve sık sık, onu kiralık odasında ziyaret edebilmem için Guy'a bakıcı ayarlıyordu. İdeal bir talipti ve güzel ve yavaş sevişiyordu. Yanında kendimi tamamen güvende hissediyordum.

Şefkatli ilgisiyle geçen birkaç ayın sonrasında bir gece beni işten aldı ve Half Moon Koyu'na götüreceğini söyledi.

Bir uçurum kenarına park etti. Camdan, ayın dalgalı suyun üzerindeki gümüşi yansımasını görebiliyordum.

Arabadan indim ve gelsene yanıma, dediğinde hiç düşünmeden gittim.

"Başka bir adamla görüşüyorsun ve bana yalan söylediğini biliyorum," dedi. Gülmeye başladım. Bana vurduğu anda hâlâ gülüyordum. Daha ne olduğunu anlamadan yüzüme iki yumruğuyla birden vurdu. Düşerken gözümün önünde cidden yıldızlar uçuştu.

Kendime geldiğimde, kıyafetlerimin çoğunu çıkarmış ve beni bir kaya çıkıntısına yaslamıştı. Elinde büyük, tahta bir sopa vardı ve ağlıyordu.

"Sana o kadar iyi davrandım ki seni adi, hilekâr, aşağılık fahişe." Ona doğru yürümeye çalıştım, fakat bacaklarım ağırlığımı taşıyamıyordu. Arkamı çevirdi. Sonra elindeki sopayla başımın arkasına vurdu. Kendimden geçtim, fakat her ayıldığımda onun hâlâ ağlamakta olduğunu gördüm. O beni dövmeye, ben de tekrar tekrar kendimden geçmeye devam ettim.

Sonraki birkaç saat içinde olanlar hususunda söylenenlere inanmak durumundayım.

Mark beni arabasının arka koltuğuna yerleştirmiş ve San Fransisco'da Afroamerikalıların yaşadığı bölgeye götürmüş. Betty Lou'nun Tavuk Barakası'nın önüne park edip etrafta takılanlardan bazılarını çağırarak beni onlara gösterip "Yalancı ve aldatan karılara böyle yapılır işte," demiş.

Beni tanımışlar ve restorana geri dönüp Bayan Betty Lou'ya Vivian'ın kızının Mark'ın arabasının arka koltuğunda olduğunu ve ölü gibi göründüğünü söylemişler.

O ve annem yakın arkadaşlardı. Bayan Betty Lou anneme telefon açmış.

Kimse Mark'ın nerede yaşadığını ya da çalıştığını bilmiyordu. Soyadını dahi bilmiyorlardı.

Annemin sahibi olduğu bilardo salonları ve kumarhaneler, Bayan Betty Lou'nun polisteki bağlantıları sayesinde Mark'ı tez zamanda bulma ümidindelermiş.

Annem San Francisco'nun en önde gelen kefaletnamecisiyle yakındı. Bu yüzden ona telefon açmış. Boyd Puccinelli'nin kayıtlarında Mark ya da İki Parmak Mark diye biri yokmuş.

Adam, Vivian'a araştırmaya devam edeceğine dair söz vermiş.

Uyandığımda kendimi yatakta buldum. Her yanım ağrıyordu. Nefes almak, konuşmaya çalışmak acı veriyordu. Mark bunun kırılan kaburgalarım yüzünden olduğunu söyledi. Dişlerim dudaklarıma geçmişti.

Mark beni sevdiğini söyleyerek ağlamaya başladı. Çift taraflı bir jilet getirdi ve jileti boğazına dayadı.

"Yaşamayı hak etmiyorum, kendimi öldürsem daha iyi."

Onu kararından caydıramazdım çünkü sesim çıkmıyordu. Hızlıca jileti benim boğazıma dayadı.

"Seni burada bırakayım da, sana başka bir Zenci mi sahip olsun?" Konuşmak imkânsız, nefes almak acı vericiydi.

Birdenbire fikrini değiştirdi.

"Üç gündür hiçbir şey yemedin. Sana biraz meyve suyu getirmeliyim. Ananas suyu mu seversin, portakal mı? Sadece başını salla."

Ne yapacağımı bilmiyordum. Onu ne buradan uzaklaştırırdı ki?

"Sana meyve suyu almak için köşedeki bakkala gidiyorum. Seni incittiğim için özür dilerim. Geri geldiğimde, söz veriyorum seni sağlığına kavuşturmak için ne gerekiyorsa yapacağım."

Gidişini izledim.

Ancak o zaman onun daha önce pek çok kez bulunduğum odasında olduğumu fark ettim. Ev sahibesinin onunla aynı katta yaşadığını biliyordum ve bir şekilde onun ilgisini çekersem bana yardım edebileceğini düşündüm. Olabildiğince derin bir nefes aldım ve bağırmaya çalıştım, fakat sesin hiç çıkmıyordu. Oturmaya çalıştığımdaysa acı o kadar yoğundu ki, ancak bir kez deneyebildim.

Jileti nereye koyduğunu biliyordum. Eğer onu bir alabilsem, en azından kendi canımı alabilir ve onu beni öldürme zevkinden mahrum bırakabilirdim.

Dua etmeye başladım.

Dua ederken kendimden geçip geçip geri geldim, bilincim gidip gidip geri geldi ve sonra koridorun aşağısında bir bağırışma oldu. Annemin sesini duydum.

"Kırın şunu. Kırın şu allahın belası kapıyı, bebeğim orada." Tahta gıcırdayarak parçalandı ve bir insanın geçebileceği kadar yer açıldı. Minik annem gedikten içeri girdi. Beni gördü ve bayıldı. Daha sonra bana bunun hayatında yalnızca bir kez başına geldiğini söyledi.

Şişip iki katı olmuş yüzüm ve dudaklarıma geçmiş dişlerimin görüntüsü katlanabileceğinin çok ötesindeydi. Bu yüzden bayılmıştı. Arkasından üç tane devasa adam geldi. İkisi onu kaldırdı ve annem bitkin bir şekilde kendini onların kollarına bıraktı. Onu benim yatağıma getirdiler.

"Bebeğim, bebeğim, çok özür dilerim." Her bana dokunduğunda geri kaçtım. "Ambulans çağırın. O piçi öldüreceğim. Özür dilerim."

Çocuklarının başına kötü bir şey geldiğinde kendini suçlayan her anne gibi, o da suçluluk duyuyordu.

Ne konuşabiliyor, ne de ona dokunabiliyordum, ama onu hiçbir zaman o boğucu, kokuşmuş odada yaşadığımız o andaki kadar çok sevmedim.

Yüzümü okşadı ve kolumu sıvazladı.

"Bebeğim, birinin duaları kabul oldu. Boyd Puccinelli dahil hiç kimse Mark'ı nasıl bulacağımızı bilmiyordu. Ama Mark meyve suyu almak için bir bakkala girmiş ve o anda iki çocuk, bir tütün tedarikçisinin kamyonunu soymuşlar." Hikâyesini anlatmaya devam etti.

"Köşeden bir polis arabası gelince, çocuklar iki karton sigarayı Mark'ın arabasına atmışlar. Arabasına binmeye çalıştığında polis onu tutuklamış. Masum olduğuna dair yakarışlarına inanmadıklarından, onu nezarethaneye götürmüşler. Varolan tek telefon hakkını Boyd Puccinelli'yi aramak için kullanmış ve Boyd telefona cevap vermiş."

Mark, "Adım Mark Jones, Oak Sokağı'nda yaşıyorum. Şu an üzerimde para yok, fakat paramın çoğu ev sahibemde. Onu ararsanız gelip ne kadar gerekiyorsa getirecektir," demiş.

Boyd, "Lakabın nedir?" diye sormuş.

Mark, "Bana İki Parmak Mark derler," deyince Boyd telefonu kapar kapamaz annemi arayıp Mark'ın adresini vermiş. Ona polisi arayıp aramayacağını sormuş. Annem "Hayır, bilardo salonunu arayıp oradaki kabadayılardan birkaçını çağıracak ve gidip kızımı alacağım!" demiş.

Annem Mark'ın evine vardığında ev sahibesi Mark diye birini tanımadığını, zaten günlerdir evde de olmadığını söylemiş.

Annem de, kızını aradığını ve onun da o evde, Mark'ın odasında olduğunu bildiğini söylemiş. Mark'ın odasının yerini sormuş ve ev sahibesi kapısını kilitli tuttuğunu yinelemiş. Annem "O kapı bugün açılacak," deyince, ev sahibesi onu polisi aramakla tehdit etmiş ve annem, "İster aşçıyı, ister fırıncıyı, hatta istersen cenaze levazımatçısını ara," demiş.

Kadın Mark'ın odasının yerini işaret edince, annem yardımcılarına, "Kırın şunu. Kırın şu allahın belası kapıyı!" diye haykırmış.

Hastane odasında, bir yabancının arabasının içine çalıntı karton sigaraları atan iki genç hırsızı düşündüm.

Mark tutuklandığında Boyd Puccinelli'yi aramıştı, o da bilardo salonundan en gözüpek üç adamı toplayıp gelen annemi.

Tutulduğum odanın kapısını kırmışlardı. Hayatım kurtulmuştu. Bu olay bir vaka, tesadüf ya da kaza mıydı, yoksa kabul olmuş bir dua mı?

Ben dualarımın kabul olduğuna inanıyorum.

İyileşme sürecini annemin evinde geçirdim. Annemin arkadaşı Trumpet, Sutter Sokağı Barı'nda barmenlik yapıyordu. Annem, "Şimdi Trumpet aradı. Mark'ın peşinde olduğumu biliyordu! Mark şu anda orada içiyormuş. Al şu silahı," deyip bana 38'lik özel silahını verdi.

"Sutter'ın karşı sokağındaki C. Kinds Oteli'ne git. Lobiden Mark'ı ara. Trumpet onu en az bir saat daha orada tutabileceğini söyledi. Ona telefon aç ve Güneyli aksanıyla konuş. Onunla birkaç gece önce tanıştığını, C. Kinds Oteli'nde olduğunu ve onu tekrar görmek istediğini söyle. Bardan çıktığı anda sen de otelin lobisinden çık. Köşeye yürü ve vur onu. Öldür o piçi. Yemin ederim bir gün bile yatmazsın. Seni öldürmeye çalıştı. Gebert onu."

C. Kinds Oteli'nin lobisinden telefon açtım. Mark sesimi tanımadı. Çapkın bir sesle, "Adın ne?" diye sordu.

"Bernice. Lobideyim, gelsene."

Gülerek, "Emriniz olur," dedi.

Birkaç saniye sonra köşedeydi ve sokağı geçmeye başlamıştı.

Elimde silah, lobiden çıktım. O beni görmeden, ben onu gördüm. Ateş edecek kadar zamanım vardı, ama bunu yapmak istemedim. Sokakta birkaç adım ilerlemiştim ki, beni ve elimdeki silahı gördü.

"Maya, lütfen beni öldürme. Tanrım, lütfen yapma bunu. Özür dilerim. Seni seviyorum."

Ona bir damla acımadım. Hissettiğim tiksintiydi. "Bara dön, Mark. Ve tuvalete git. Hadi yürü. Seni vurmayacağım," dedim.

Döndü ve koşarak uzaklaştı.

Annem duyduğunda başını sallayıp "Bunu kesinlikle benden almadın. Bu, Büyükanne Henderson'dan. Ben olsam, onu sokağın ortasında it gibi vururdum. Sen iyisin tatlım. Benden çok daha iyi bir kadınsın."

Ve sonra bana sarılıp, "Bir daha asla onunla ilgili kaygılanmana gerek yok. Sokağa haber saldım. Eğer bir daha San Francisco sokaklarında dolanırsa, hiç çekinmeden canını alacağımı biliyor," dedi.

Sahip olduğum iki iş faturalarımı kıtı kıtına karşılıyordu. Sabah beşten bire kadar küçük bir yemek evinde kızartma yapıyordum. İkinci işim, öğleden sonra dörtten dokuza kadar Creole Lokantası'ndaydı.

İki işim arasındaki saatlerde oğlumu okuldan alıp, bana alerjik olmadığı yiyeceklerin listesinin verildiği alerji kliniğine götürüyordum. Guy'ın domatese, ekmeğe, süte, mısıra ve yeşilliklere alerjisi vardı. Doktordan çıktıktan sonra Melrose Plak Dükkânı'na uğrardık. O çocuk bölümüne, ben de blues ve bebop bölümüne yönelirdim. İkimiz de birer kabine geçer ve seçtiğimiz müzikleri dinlerdik.

Yaklaşık bir saat sonrasında, seçimlerimizi yapar, plakların parasını ödedikten sonra eve giderdik. Creole mutfağındaki işime gitmeden önce, onun sağ salim evde olduğunu görebileceğim zamanlar kısıtlıydı.

Bir sabah yine alerji kliniğindeyken kokoş bir kadın dergisini elime aldım ve "Çocuğunuz gerçekten alerjik mi yoksa sizden yeterince ilgi göremiyor olma ihtimali var mı?" başlıklı bir makale okumaya başladım.

Ben daha makaleyi okumayı bitirmeden Guy'ın işi bitti. Danışma görevlisine dergiyi alıp, bir sonraki randevumuzda geri

getirip getiremeyeceğimi sordum. Evet cevabını alınca, dergiyi çantama attım ve akşam işimi bitirene kadar da tekrar bakmadım. Eve döndüğümde mutfak masasına oturdum ve önceden başladığım makaleyi okumaya devam ettim.

Yazı beni çileden çıkardı. Annemin aradığı esnada dergiyi çöpe atmak üzereydim. Telefona sert bir şekilde cevap verdim.

Annem "Sorun nedir?" diye sordu.

"Beyaz kadınlardan bıktım!" dedim.

"Bu sefer ne yaptılar?"

"Mesele yalnızca benimle ilgili değil. Her şeyi çok bildiklerini sanıyorlar."

Annem, "Oraya geliyorum. Bardağa buz koy lütfen. Kendi viskimi getireceğim," dedi.

Yüzümü yıkadım, saçımı taradım ve kapı çalmadan bardağı ve buzu hazır ettim.

Kapıdan girdiğinde otur, söyleyeceklerim var, demesine hazırdım.

Okuduğum makaleyi görmek istedi. Ona dergiyi verdim ve kendime de bir bardak şarap doldurdum. Okumayı bitirdiğinde gülümsedi ve "Bunda seni kızdıran nedir?" diye sordu.

"Hayatları boyunca beyaz olan, bir şekilde zengin, faturaları ödenen tüm beyaz kadınlar herkesin kendileri gibi olduğunu sanıyorlar. Benim iki işim var, buna rağmen anca geçinebiliyorum ve elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışıyorum."

Annem, "Otur, söyleyeceklerim var!" dedi.

Bunu zaten bekliyordum ve hemen oturdum.

"Biliyorum ki borç istemeyecek kadar gururlusun ve asla dilenmezsin de, ama gerçek şu: Hasta bir çocuğun ve seni çok seven bir annen var. Sana borç para vermek istemiyorum, ama geleceğine 1000 dolar yatırım yapmak istiyorum. Bu ne borç, ne

de hediye. Bu bir yatırım. "Üç aydan önce bana ödeme yapmaya başlamanı beklemeyeceğim. Senin oğlunla daha fazla zaman geçirdiğini görmek istiyorum. Kendine daha iyi maaş alacağın başka bir iş bulmalısın, çünkü paramı yüzde beş faiziyle geri isterim. Senin adil olduğunu biliyorum ve ben de sertim. Beyaz kadınları boşverelim ve kendimize bakalım."

Anneme teklifi için teşekkür ettim ve ertesi sabah kızartma yaptığım yere işten ayrılacağımı haber verdikten sonra, ikinci restoranın sahibi de bana işten çıkarılacağımı haber verdi.

Birdenbire, annem bana yüksek meblağda para ile yatırım yapmışken işsiz kalıvermiştim. Guy'ı her sabah yaptığım gibi alelacele okula bırakmak yerine, sakin sakin onunla yürüdüm. Mutluluğu bulaşıcıydı. Ben de kendimi kıkır kıkır gülerken buldum.

Zıplıyor, dans ediyor, elimi tutup bırakıyor, köşeye kadar koşup geri geliyordu. Onun bu neşesi beni neredeyse ağlatacaktı.

Öğlen tatilinde onu aldığımda, yürürken kaldırımdaki çatlaklara basmamam konusunda ısrar etti. Hatta, o zıpladıkça benim de zıplamam gerekiyordu. Ben de öyle yaptım. Benim zıpladığımı gördükçe sevinçten kıkırdıyordu. Onun kıkırdaması beni eğlendiriyor ve daha da çok zıplıyordum.

İki hafta içinde, cildini kanatana kadar kaşımasına sebep olan alerjiler şiddetini kaybetti. Dört hafta içinde alerji yaraları iyileşti.

Şans bana gülmeye başlamıştı. Ben de ona yardımcı olmaya karar verdim.

Melrose Plak Dükkânı'nda işe başvurdum ve kabul edildim. Yeni işimden şaşırtıcı derecede iyi bir maaş alıyordum.

Annem, arkadaşlarının ona beni sokakta oğlumla birlikte zıplayıp, çocuk gibi oynarken gördüklerini söylediklerini anlattı. Annem onlara, "Hayır, o oyun oynamıyordu. O yalnızca iyi annelik yapıyordu," demiş.

"Bebeğim, ne zamandır düşünüyorum ve artık eminim.
Sen tanıdığım en harika kadınsın."

16

David Rubenstein Reformist Yahudi*'ydi. Louise Cox Hristiyan İlmi** mezhebindendi ve ben de Hristiyan Metodist*** ve Baptist****'tim. Mucizevi bir şekilde, yalnızca iyi geçinmiyor, birbirimizi seviyorduk da. Plak dükkânı, Fillmore bölgesinde, Siyahi mahallesinin en kapsamlı müzik mağazasıydı.

Bebop'ın hâkimi Charlie Parker, Dizzy Gillespie ve Miles Davis'ti. Count Basie, Joe Williams, Ray Charles, Dinah Washington, Billy Eckstine, Nat King Cole ve Sarah Vaughan popüler ritim ve blues bölümünün yıldızlarıydılar. Eski zaman blues şarkıcıları koleksiyonun içinde kendi bölümlerini idare ediyorlardı.

---

* Reformist Yahudi-Reformed Jew: Moses Mendelsohn'un başlattığı bu hareket Musevilikle çağdaş, modern anlayışı bir araya getirmeyi amaç edinmiştir. Musevilerin tüm geleneklerine uygun yaşarken modern hayata ayak uydurabilmesi gayesini taşıyan, Yahudiliğin en liberal koludur. (ç.n.)

** Hristiyan İlmi - Christian Science: Mary Baker Eddy tarafından 19. yüzyılda kurulan dini iyileştirme hareketi. Hastalığın yalnızca insan kafasında olduğuna inanan bir mezheptir ve Ortodoks medikal uygulamalarını reddeder. (ç.n.)

*** Hıristiyan Metodist-Christian Methodist: 18. yüzyılda, İngiltere'de John Wesley adlı bir keşişin bütün ülke boyunca at sırtında dolaşarak yaydığı Protestanlık mezhebine bağh manevi düşünce sistemi. (ç.n.)

**** Baptist: İnsanların sadece çocuklukta değil yetişkinliklerinde de vaftiz edilmesi gerektiğini savunan mezhep. (ç.n.)

Ben hangi müzisyenin ne tarz müzik yaptığını ve ne derece başarılı olduğunu bilme konusunda nam salınca, Dave ve Louise bana beklediğimden önce zam yaptılar. Vivian Baxter'a parasını yavaş yavaş ödemeye başladım.

Tosh Angelos o kadar yakışıklı ve asildi ki, nefesimi kesiyordu. Hâkim yaka süveterler, tüvit pantolonlar ve güderi ayakkabılar giyiyordu. Ayrıca caz ve bebopla ilgili en az benim kadar bilgi sahibiydi. Bir dizi plak seçtikten sonra gelişigüzel bir biçimde bana ismimi sordu ve ben de söyledim. Birkaç plak aldı ve dükkândan ayrıldı.

Louise Cox bana dönüp, "Cidden aklını başından aldın!" dedi.

Bunu hiç komik bulmadım, çünkü ben, beni fark ettiğini dahi sanmıyordum. Ertesi hafta geri geldiğinde, bana ismimle hitap etti ve başka bazı plakları sordu. Onları dinledi, seçimini yaptı ve gitti. Üçüncü ziyaretinde, Guy da dükkândaydı. Tosh beni selamladı ve bu beş yaşındaki çocukla bir bağım olup olmadığını sordu.

"O benim oğlum," dedim.

Tosh "Müzik sever mi?" diye sordu.

"Evet" dedim.

Gülümsedi, başıyla onayladı ve dükkândan ayrıldı.

Louise'e onunla ilgili neler bildiğini sordum.

"Donanma'da, Yunan asıllı ve Oregon Üniversitesi'nden mezun."

Haftalar geçti, Tosh hiç uğramadı. Louise gemiye çıkmış olabileceğini söyledi. Bense ziyaret edecek daha iyi bir yer bulmuş olabileceğini düşünüyordum. Birkaç hafta sonra, tam onu tekrar görmekten ümidimi kesmiştim ki denizci üniformasıyla dükkâna girdi ve onunla yemeğe çıkıp çıkmayacağımı sordu.

Evet dedim ve teyzemden Guy'a bakmasını rica edeceğimi söyledim. Bir dahaki buluşmamızda Guy'ı da alabileceğimizi, ama ilk sefer için baş başa olmamızı istediğini söyledi.

İlk buluşmamızda, Tosh parlak zekâsıyla aklımı başımdan aldı ve anlattığı hikâyelerle kalbimi kazandı. Sonraki dört ay boyunca, Tosh, ben ve Guy ya da sadece Tosh ve ben, semtteki tüm restoranlara giderek yemek yedik. Birlikte satranç, yirmi soru* ve ev oyunları oynadık.

Birbirimizden hoşlandığımız kesindi. Beni ve Guy'ı güldürebildiğinden, kendimi onun gelişini sabırsızlıkla bekler halde bulmaya başladım. Bir akşamüstü, yemek ve komik bir yirmi soru oyunu sonrası Guy yattı. Tosh ve ben oturmuş şarap içiyorduk. Geceyi bende geçirmesini teklif ettim. Beklediğim kadar nazik ve tutkuluydu. İlişkimiz daha da yoğunlaştı. Mutluydum, fakat şaşkın değildim.

Birkaç hafta sonra bana evlenme teklif etti. İstediğimi, fakat önce annemle konuşmam gerektiğini söyledim. Annem, evde oyun oynadığımız akşamlardan birinde Tosh ile tanışmış ve ondan hoşlanmıştı. Onunla konuşmam gerektiğini söyleyince, bana gelmeyi kabul etti.

Guy yattıktan sonra, anneme Tosh'ın teklifinden bahsettim ve evet dediğimi söyledim. Küplere bindi.

"Nasıl olur da beyaz bir adamla evlenmekten bahsedebilirsin?" diye sordu.

"Önyargılı biri olmadığını sanıyordum."

"Değilim, ama eğer illa beyaz bir adamla evleneceksen, zengin bir tanesine de âşık olabilirdin. Bu züğürdün teki!"

"Ne kadar parası olduğunu sormadım. Beni sevip, koruyup, çocuğumu yetiştirmeme yardımcı olup olamayacağını sordum."

"Peki o ne dedi?"

---

* Oyuncularına cevabı sadece evet ya da hayır olarak verebilecekleri 20 soru hakkı tanıyan oyun. (ç.n.)

"Evet dedi!"

Vivian Baxter "Ve sen de ona inandın mı?" diye sordu.

"Evet," dedim.

"Ne olacak sana? Sana ne verecek, kendi insanlarının nefretini ve senin güvensizliğini mi? Harika bir düğün hediyesi."

Şüphesiz ona beraberimde güvensizlikler ve inadın uçarı karışımıyla dolu bir zihin ile daha önce hiç baba disiplini görmemiş beş yaşında bir çocuk da getiriyordum.

Hanımefendi bana "Onu seviyor musun?" diye sordu.

Cevap vermedim.

"O zaman bana onunla neden evleneceğini söyle," dedi.

Vivian dürüstlüğü en önemli erdem olarak görürdü.

"Çünkü teklif etti, anne."

Başını salladı, "Pekâlâ, pekâlâ!" dedi ve yüksek topukları üzerinde dönerek kurum kurum kurularak kapıya doğru yürüdü. "İyi şanslar."

Takip eden hafta, San Francisco'dan Los Angeles'a taşınacağını söylemek için beni aradı. Bailey'den bana gelmesini istedim. Ona, annemin kalbimi kırdığını söyledim.

"Sen onun kalbini kırdın. Evleneceksen zengin biriyle evlenmen gerektiğini, yoksa yalnız kalmanın daha iyi olduğunu bileceğini sanıyordu," dedi.

"Zengini denk gelmedi ki."

"Neyse, o taşınıyor ama senin seni destekleyecek bir abin var ve korkma, Tosh'a da kardeşim gibi davranacağım."

17

Tosh ve ben evlendik. Annem de gerçekten Los Angeles'a taşındı. Tosh üç odalı, resmi bir yemek odası ve oturma odası ve geniş bir mutfağı olan, ferah bir ev buldu. Yarı döşeli evimizde hepimiz çok rahattık. Ocak, buzdolabı ve oturma odası için kanepeler aldık. Bir tarafım ev kadınlığından müthiş keyif alırken, bir tarafım annemin varlığının özlemiyle yanıp tutuşuyordu.

Bailey bana telefon numarasını verdi ve ona bir kez telefon açtım. Annem, "Seni sevdiğimi biliyorsun ve umarım çok mutlu olursun. Fakat benim yalancı olmadığımı da biliyorsun, bu yüzden sana seçtiğin kocayla mutlu olmanı beklediğimi söylemeyeceğim. Ama tamamen perişan olmamanı dilerim," dedi.

Çoğu açıdan, adeta çok giyilmiş bir ayakkabının ayağa cuk oturması gibi, evlilik hayatına uyum sağlamıştım. Tosh benden plak dükkânındaki işimi bırakmamı istedi. Çok fazla adamın bana kur yaptığını ve beni kıskandığını söyledi. İçimde onun kıskançlığının tehlikeli boyuta varabileceğine dair bir his yoktu, hatta o güne kadar kimse bana öylesi bir arzu duymadığından, gururum okşandı. Böylece, onun tavsiyesiyle, Metropolitan Hayat Sigortası'na iş başvurusunda bulundum. Evrak dosyalamak

üzere işe alındım. Ayda iki kez dans dersleri alıyor ve cumartesileri büyük market koridorlarında alışveriş yapıyordum. Her gün yeni tencerelerimle, pırıl pırıl ocağımda yemek pişiriyordum.

Bizim gibi karma ırktan birkaç çiftle tanıştık. Cumartesi geceleri oturma odamızda oturup yirmi soru ve sessiz sinema oynayıp ucuz şarap içiyorduk. Tosh annemi özlediğimi fark ediyordu. "Onu anlıyorum. Beyazları sevmiyor," dedi.

Ben işin aslının bu olmadığına yeminler edince "Peki beyazları seviyor. Yalnızca kızının bir beyazla evli olmasını istemiyor," dedi.

Guy ve Tosh çok iyi arkadaş oldular. O, Guy'a satranç öğretti ve ben de yeni yemek kitapları alarak havalı yemekler pişirme denemelerine giriştim. Bailey ve birlikte yaşadığı sevgilisi Yvonne, en az haftada bir bize geliyorlardı. Evliliğim beni yalnızca iki şeyin özlemi içinde bıraktı: Annemle olan ilişkim ve Tanrı'mla olan ilişkim.

Tosh ateistti. Bunu bana flört ettiğimiz dönemde söylemişti, ama ben Tanrı'nın onun bu fikrini değiştirmeme yardım edeceğine emindim. Yanılmışım. Tanrı'nın olmadığını ve kiliseye gitmemin gülünç olduğunu düşünüyordu. Oğlumu dini öğretilerden uzaklaştırmasından korkuyordum ve bu yüzden, ne zaman baş başa kalsak, Guy'a İsa Mesih ve mucizeleri ile ilgili hikâyeler anlatıyordum. Ona hayır dualarını, Tanrı'nın duasını ve 23'üncü Mezmur'u öğrettim. Yalnız kaldığımızda, hafızasını yokluyordum. Birlikte, çocuklar için bir Gospel şarkısı olan 'şu benim küçük ışığım, onun parlamasına izin vereceğim'i söylüyorduk. Onu etkilemek için yaptıklarım, sonrasında bir rutine dönüştü.

Bir süre sonra, yakınlardaki bir kiliseye giderek Tosh'a sadakatsizlik etmeye karar verdim. Bir pazar günü, kahvaltıyı hazır-

ladıktan sonra eşofmanlarımı giyerek, yürüyüşe çıkacağımı söyledim. Pazar kıyafetlerimi ve ayakkabılarımı Bailey ve Yvonne'un evine saklamıştım. Vaiz haykırdı ve insanlar şarkı söylediler ve ben de Tanrı'nın evinde olduğum için kendimi çok iyi hissettim. Yvonne ve Bailey'ye giderek kıyafetimi değiştirip eve geri yürüdüm. Yalan söylemiş olduğum gerçeği, dürüstlük duygumu hiçbir şekilde azaltmamıştı.

Evlilik tıkır tıkır ilerliyordu. Yaşadığım yegâne sorunlar, annemin beni hiç aramadığı gerçeği ve ayda iki kez kiliseye kaçıp bu konuyla ilgili yalan söylüyor olmamdan ibaretti.

Bir sabah Bailey annemin geleceğini ve beni görmek istediğini söylemek için aradı. Başta hayır, dedim. Ona onun kadar sert olabileceğimi göstermek istiyordum, ama onun o güzel yüzünü görme ve o şen şakrak kahkahasını duyabilme ümidim ve arzum o kadar yoğundu ki, bu daveti reddedemezdim.

Bailey'e annemin beni arayıp arayamayacağını sordum. Telefon çaldı ve annem, "Bebeğim, evine gelebilir miyim?" diye sordu.

"Lütfen gel. Pazar günü yemeğe gel hatta!" dedim.

"Kilise sonrası mı gelmeliyim?"

"Evet."

Abartısız, heyecandan titriyordum. Onun mısır ekmeğiyle kızarmış tavuk ve ciğer sosuna bayıldığını biliyordum. Tosh ve Guy'a annemin geleceğini söyledim. Guy, heyecan ve mutluluktan havalara uçtu.

Tosh, "Beyaz olduğum için beni affetti mi?" diye sordu.

Cevap veremedim.

Küçük bir şişe viski aldım ve masayı kurdum. Annem, her zamanki gibi zarif kıyafetler giymişti ve Lottie Wells olarak takdim

ettiği güzel bir kadınla birlikte gelmişti. Bayan Wells'in yakın arkadaşı ve aynı zamanda bir hemşire olduğunu, onu teyzem gibi görmemi istediğini söyledi.

Öyle güzel ve davetkâr bir gülüşü vardı ki beni bir kez daha terk etmiş olduğunu hemen unuttum. Bana uzun uzun sarıldı ve ayrıldığımızda yüzü gözyaşlarıyla ıslanmıştı.

"Bebeğim, lütfen affet beni. İstersen bir eşekle evlen, umrumda değil. Bir daha asla çekip giderek seni yalnız bırakmayacağım. Lottie'yi buraya seninle tanışması için getirdim. Ona senden ve Guy'dan o kadar çok bahsettim ki, tanışmanız gerektiğini düşündüm. Birbirinize bayılacaksınız, eminim."

Lottie'nin yüzünü ve annemin yüzündeki sevinç gözyaşlarını gördüğüme memnundum.

Ben de ağlamaya başladım ve üçümüz birbirimize sarıldık.

Guy koridordan koşarak geldi, "Anane, Anane!"

Annem onu öptü ve "Tanrım, nasıl da büyümüşsün!" dedi.

Bu anda Tosh belirdi ve "Hoş geldiniz," dedi, "uzun zamandır sizi bekliyoruz."

Annemin, buna karşılık iğneli bir laf edebileceğini biliyordum, ama şükür ki etmedi. Oturma odasına gittik ve bir yandan odayı, mobilyaları ve dekorasyonu değerlendirerek oturdu.

Ona ve Lottie Teyze'ye viski ve su getirdim, Tosh ve ben şarap ile eşlik ettik. Guy'ın elinde de bir bardak portakal suyu vardı. Kadehlerimizi onun sağlığına tokuşturduk.

"Söylemem gereken bir şey var. Cehalet korkunç bir şey. Ailelerin dağılmasına ve insanların kontrolden çıkmasına neden olur. Cehalet, sınır tanımaz. Yaşlı insanlar, genç insanlar, orta yaşlılar, siyahlar, beyazlar, hepsi cahil olabilir. Ben kızımın kendini harca-

dığını, zaten halihazırda zor bir hayatı varken, isteyerek aptallık ettiğini düşünüyordum. Fakat şimdi o güzel sesini duyuyor ve Guy'ın da ne kadar mutlu olduğunu görebiliyorum. Güzel evinizi de takdir ettim. Lütfen özrümü ve teşekkürlerimi kabul et, Tosh Angelos. Canım kızımı sevdiğin için sana hayranım," dedi.

Yemek bir harikaydı.

"Dans etmek beni özgür kılıyor ve hatta bedenimin bir varoluş sebebi olduğunu hissettiriyordu." (Maya Angelou, George Faison
-Alvin Ailey Amerikan Dans Tiyatrosu'ndan- ve Vivian Baxter, Maya Angelou'nun Valley Yolu'ndaki evinde, takriben1986)

18

On beş yaşındayken, Kaliforniya İşçi Okulu'ndan burs kazanmıştım. Orada gördüğüm dans eğitimi, bana daha önce hiç tatmadığım bir zevki tattırdı. Müzik, bedenimi harekete, süzülmeye ve yükselmeye teşvik ediyor, ben de bu dürtülere karşı koymuyordum. Ücretsiz derslere olabildiğince sık katılıyordum ve artık paralı derslere girme yaşımın geldiği söylenince, kira, bakıcı, yemek ve plakların yanı sıra bir de dans derslerinin ücretini karşılayabilmek için pintice para biriktirmeye başladım. Bazen ayda iki ders alacak kadar param oluyordu; diğer zamanlarda ise, sineğin yağını çıkararak da olsa haftada bir ders almayı becerebiliyordum.

Evliliğimin ilk birkaç ayı boyunca dans derslerine ara verdim. Hayatım kocamın alışkanlıklarını öğrenmekle, o ve oğlum arasında gelişmekte olan ilişkiyi gözlemlemekle geçiyordu.

Sadece ayda bir akşamımı ayırarak, dans derslerine geri döndüm. Tosh dersi ziyaret edip edemeyeceğini sordu. Hay hay, dedim. Gelirken yanında Guy'ı da getirdi. Streç dans kıyafetimi giydim ve sınıfa girdiğimde, duvar kenarında katlanır sandalyelerde oturduklarını gördüm.

Ders bitene kadar beklediler. Eve birlikte döndük. Tosh, "Kesinlikle sınıftaki en iyi dansçı sensin; hocandan bile iyisin," dedi.

Bu övgü beni çok mutlu etti.

Birkaç ay boyunca, Tosh danstan keyif aldığım gerçeğini kabul etti. Bir gün, hep birlikte bir İtalyan restoranına yemeğe gitmemizi istediğinde, canının sıkkın olduğunu fark ettim.

Ona, dans dersine yazıldığımdan yemek için müsait olmadığımı söylediğimde şaşırdı. Dansçı olarak bir kariyer planlayıp planlamadığımı sordu. Böyle bir düşüncem olmadığını, fakat dans etmenin beni özgür kıldığını ve hatta bedenimin bir varoluş sebebi olduğunu hissettirdiğini söyledim. Bununla ilgili kafamda asla bir soru işareti olmaması gerektiğini söyledi. İkimiz de yağcılığına güldük ve bir daha dans dersi mevzuu açılmadı.

Aradan bir süre geçtikten sonra, Tosh arkasından kapıyı çarparak banyodan çıktı. Sorunun ne olduğunu sordum. Onca zaman boyunca hiç ciddi bir tartışmamız olmamıştı. Havluların nemli olduğunu ve nemli bir havluyla kurulanmaya çalışmanın hiç de hoş bir şey olmadığını söyledi. Ona kuru havlularımızın olduğunu, eğer bana söylemiş olsa ona bir tane verebileceğimi söyledim. Hiçbir havlunun tamamen kuru olmadığını, çünkü onları düzgün kurutmak için yeterince zaman ayırmadığımı söyledi. Tek kelime etmedim, fakat çamaşır dolabına gittiğimde tüm havluların ıslak ve yerde olduğunu gördüm.

"Nasıl oldu da havlular yere indi?"

"Kuru olmadıkları için onları oraya ben koydum."

"Onları bizzat kendim kurutmuştum!" dedim.

"Dans stüdyosunda fazlasıyla zaman geçirdiğinden, senin asla düzgün bir ev kadını olmaya zamanın olmadı!" dedi.

"Ne yapmamı istiyorsun?"

O anda pantolonun fermuarını çekmiş, gömleğini iliklemekteydi. "Asla profesyonel bir dansçı olmayacaksın. Bu yüzden neden dansa bu kadar zaman ayırdığını merak ediyorum. Guy ve benim senin ilgine ihtiyacımız var ve bunu hak ediyoruz!" dedi.

Havluları onun ıslattığını biliyordum, ama bir şey demedim.

İki gün bekledim ve annemi aradım.

"Ah bebeğim, ben de tam seni arayacaktım. İşlerimin yönetiliş şeklinden memnun değilim. Belki sen bana yardımcı olabilirsin. Bu hafta sonu San Francisco'ya geri geleceğim ve pazar günü sana gelmek istiyorum, uygun musun?" dedi.

Annem bize geldiğinde, "Eskiler ne demiş, kedilerin olmadığı yerde fareler cirit atar!" diye gülerken, kahkahasında neşe yoktu.

"Ne yalan söyleyeyim, bebeğimi ve onun bebeğini görmek için buralara gelme fırsatını dört gözle bekliyordum, fakat tüm farelerin benim işime üşüşüp nasıl kendi bildiklerini okuduklarını duyunca, San Francisco'ya acilen, hatta hemen gelmem gerekti!" dedi.

Tosh sessiz kaldı. "Durum ne kadar kötü?" diye sordum.

"Düzeltilemez bir şey değil. Bazılarının kıçını tutuşturacağım, seve seve gidecekler ve geri kalana da daha fazla para vereceğim, seve seve kalacaklar!" dedi.

Tosh öylece oturuyordu. Konuşmayı devam ettirebilmek için daha fazla soru sordum.

Annem Tosh'a baktı ve ayağa kalktı. "Şimdi gitmem lazım. Daha sonra konuşuruz," dedi.

Tosh hafifçe el salladı ve ben de onu kapıya kadar geçirdim.

"Anne..." dedim.

"Biliyorum, bebeğim. Benden hoşlanmadığını biliyorum. Bunu anlayabiliyorum. Eğer sana ve Guy'a bu denli iyi davranıyor olmasaydı, ben de onunla ilgili aynı şeyleri hissederdim. Sıkma canını, geçinebilmemizin yolunu bulacağım," dedi ve bana bir öpücük vererek, merdivenlere doğru ilerledi.

Annem evini büyük bir partiyle açtı. Guy ve ben de gittik. Tosh başka işleri olduğunu söyledi. Vivian Baxter'ın ona karşı

dostane olabilmek için ne denli çaba gösterdiğini ve Tosh'ın, bu çabanın anneme nelere mal olduğuna dair en ufak bir fikri olmadığını fark ettim.

Onların birbirinden hoşlanmadığı gerçeğini yok saymaya karar verdim, fakat içten içe, Tosh'a olan nezaketinden dolayı anneme müteşekkirdim. Guy'ın okulu iyi gidiyordu.

Metropolitan Yaşam Sigortası Şirketi'ndeki işim maaşımı ödüyor, fakat bana hiçbir keyif vermiyordu. Halk Evi'ndeki dans derslerini bırakmış ve plak dükkânına da daha az uğrar olmuştum. Günlerim iş, alışveriş ve yemek yapmakla, Guy ve Tosh ile ev oyunları oynamakla geçiyordu. Hâlâ fırsat buldukça kiliseye kaçıyor ve zamanı olduğunda annemi ziyaret ediyordum.

Bir gün telefon çaldı. Tosh evdeydi ve telefona o cevap verdi. "Tabii, tabii, tabii..." derken sesi tersleşti ve telefonu kapadı. Yüzünde memnuniyetsiz bir ifadeyle bana doğru yaklaştı. "Arayan annendi," dedi, "bizi plaja bir şeyler içmeye götürmek istiyor."

"Harika," dedim ve yüzüne baktığımda cevabımı beğenmediğini fark ettim. "Keyifli olabilir" diyerek, toplamaya çalıştım.

"Guy'ı alması için Lottie Teyze'ni yanında getirecekmiş ki yalnızca üçümüz olalım."

Tosh bir değerlendirmeye tabi tutulacağını biliyordu. Evet, bunun hoşuna gitmesi gerekmiyordu, fakat bunun olmasına da şaşırmaması gerektiğini düşünüyordum. Guy, Lottie Teyze'nin arabasına binerken son derece mutluydu. Ona milkshakeler, sosisliler ve daha başka ne isterse alınacağını biliyordu.

Annem bizi kayaların üzerinden aşağıya kayan fok balıklarını tepeden gören bir bara götürdü. Kadeh kaldırıp birbirimizin sağlığına içtik. Sonra annem, "İşinize karışmak istemem ama ben Maya'nın tarafındayım..." diyerek konuya girdi. Bana dönüp, "Be-

beğim, bana neden bu kadar mutsuz olduğunu söyler misin?" diye sordu.

Tosh, mutsuz olduğumu reddetmem beklentisiyle bana baktı, fakat soruyu düşündüğümde, son birkaç aydır neredeyse her zaman ağladı ağlayacak durumda olduğumu fark ettim.

"Sevdiğim şeylerin çoğu elimden alındı," diye cevapladım.

"Alındı mı sen mi bıraktın?"

Tosh kendini savunarak, "Büyük mutfaklı bir ev istedin, verdim. Sana karşı iyi, sadık bir koca ve Guy'a baba olmak için elimden geleni yapıyorum. Daha ne istiyorsun?" dedi.

İkisi vereceğim cevabı duymayı beklerlerken, ben hayatımın monotonluğunu düşünmeye başlayınca, gözyaşlarımı tutamadım.

"Hiç arkadaşım yok! Tosh, Yvonne'la olan arkadaşlığımı dahi kıskanıyor. Bana dans derslerini bıraktırdı, plak dükkânına gidersem sinirleniyor ve en beteri de şu ki kiliseye gideceğim zaman yalan söylemem gerekiyor."

Vivian patladı, "Ne?!"

"Pazarları kaçabildiğimde, Bailey ve Yvonne'un evine giderek Pazar kıyafetlerimi giyiyor ve çok uzakta olmayan bir kilise bularak gidip ayinin tadını çıkarıyorum. Bazen yardım kutusuna para koyuyor ve eğer gerçekten hoşuma gittiyse, adımı ve telefonumu bırakıyorum."

Annemin gülüşü alaylıydı. "Yani senin kiliseye gitmek için yalan mı söylemen gerekiyor?" dedi.

Tosh, "Biliyordum!" dedi.

"Beni takip mi ediyordun?" diye sordum.

Bunu inkâr etti ve ekledi, "Bir akşam sen Halk Evi'ndeyken, telefona ben cevap verdim. Karşıdaki kişi hemşire Antelope'u sordu. Ona burada hemşire Antelope diye biri olmadığını söyledim. O da, 'Hemşire Maya Antelope'a ulaşmaya çalışıyorum. Geçen

pazar kiliseye katıldı ve onu ilk pazar Crystal Vaftiz Havuzu'nda vaftiz etmek üzere programa aldık' dedi."

"Sen de bana söylememeye karar verdin?"

Tosh, "Sen de bana söylememeye karar verdin?"

Annem ikimize baktı. "İlişkiniz yalanlar üzerine mi kurulu? Belki bunu bir düşünmek istersiniz. İçkilerimizi bitirelim de sizi eve bırakayım."

Tosh, "Bizi bu yüzden mi davet ettin?" diye sordu.

"Geri döndüğümden beri, Maya her an sinirleri boşalıp ağlayacak derecede üzgün. Sebebini şimdi anladım," dedi.

Tosh, "Bunu nasıl düzeltebilirsin? Kimin kıçının altında ateş yakacaksın?" dedi.

"Hazır mısınız? Hesabı ödeyeyim mi?"

Tosh, "Biz taksi çağırırız!" dedi.

Ben yukarı doğru yürüyerek annemi takip etmeye başladım fakat o, "Hayır bebeğim, kocan ne yapmanı istiyorsa, onu yap. Ama içinde bulunduğun durumu düşünmen lazım!" dedi.

Annem kasaya doğru giderken, ben Tosh ile birlikte geri oturdum.

19

Tosh ve o zamanlar yedi yaşında olan Guy, basketbol oynamaktan döndüklerinde, annemle mutfakta kahve içmekteydik. Akşam yemeğini hazırlamış, masayı kurmuştum. Annem, randevusu olduğundan yemeğe kalamayacağını söyledi. Tosh ve Guy'ı selamlayarak bizi cumartesi akşamı yemeğe çıkarmak istediğini dile getirdi. Çok güzel pancar çorbası ve sığır straganof yapan bir Rus lokantası biliyordu. Çok seveceğimize emindi.

Tosh teklif için teşekkür etti, fakat gelemeyeceğini söyledi. Sesinin tonu gelmek istemediğini belli ediyordu. Annem ona oyuncu bir şekilde tamam o zaman, dedi. Sonra beni ve Guy'ı öperek ayrıldı.

"Tosh, neden yemeğe gelemiyorsun, ne işin var?" diye sordum.

"Annenle gereğinden fazla görüştüğümüzü düşünüyorum."

Cevap vermedim, çünkü Guy'ın önünde kavga etmek istemiyordum. Gerçek aslında bu değildi. Aslında gerçek, ne söyleyeceğimi bilemememdi.

Guy ve ben Rus lokantasındaki yemeğe gittik ve annem Tosh'ın lafını etmedi, ama yanımızda olmamasına rağmen bizimle gibiydi.

Guy, "Babam neden yemeğe gelmedi?" diye sordu.

Annem ona ve bana baktı, "Tosh ne zaman babası oldu?" diye sordu.

"İkisi öyle karar verdi," dedim.

"Anlıyorum." (ki bu anlamadığı anlamına geliyordu).

Evliliğimdeki ışık, batan güneş gibi sönmekteydi; başta loşluk zar zor fark edilebilirken, sonrasında gayet açık, fakat endişe etmeye gerek olmadığını düşündüren bir hal aldı. Sonra birdenbire, karanlık ışığı alt etti. Artık kocamla seks yapmak istemediğimi ve enfes yemekler yapmak gibi bir kaygımın kalmadığını gördüğümde, evliliğe olan ilgimin kaybolduğunu anladım. Müzik dahi ruh halimi canlandırmaya yetmemeye başlayınca, istediğim şeye sahip olmadığımı kabul etmek zorunda kaldım. Oğlum ve kendim için bir ev istiyordum.

Tosh, ona arkadaşlarımı, dans derslerini, Tanrı'dan bahsetme özgürlüğümü ve uzun ve yıkıcı tartışmalara girmek zorunda kalmadan inancımı yaşayabilmeyi özlediğimi anlattığımda, beni anladığını söyledi. Beni temel inançlarımı savunmak zorunda bırakmasından hoşlanmıyordum.

Tosh ayrılma isteğimi öylesi bir ağırbaşlılıkla karşıladı ki, sanırım evliliğimizin bitişinin onu da benim kadar rahatlattığını düşündüm.

Guy ayrılacağımızı duyunca yıkıldı ve beni suçladı. Yaklaşık bir yıl boyunca bana olan siniri geçmedi ve hangi yolu denesem, ona evliliğin kendini tükettiğini açıklayamadım. Bailey ise evliliğin güvenli sularını niye bıraktığımı anlamakta güçlük çekti.

O, ne yapmış olmam gerektiğini bildiğini düşünüyordu. "Tek yapman gereken, Tosh'ın arkadaşlarıyla arkadaş olmak ya da hayatınıza yeni insanları davet ederek, Tosh'ı onların öncelikle onun arkadaşları olduğuna ikna etmekti."

Bunlar benim yapabileceğim şeyler değildi.

Guy'ın sinirli hali devam ediyordu. Eğer ebeveynler çocuğun hayatı boyunca bir arada olduysa, boşanma acı verici. Ancak, evlilik yalnızca üç senelikse ve çocuk ilk babasını dört yıl sonra bulmuşsa, boşanma bir kâbus. Bu genç yaşında, Guy, en azından diğer çocuklar gibi olabileceğini düşünmüştü. En azından, aynı evde yaşayan bir anne ve babası vardı. En azından, Baba diye seslendiğinde ona cevap verebilecek biri vardı.

Ayrılık sonrası küçük, iki odalı bir eve taşındık. Yedi yaşındaki oğlum uykuya dalana kadar o kadar çok ve o kadar yürek parçalayıcı bir biçimde ağladı ki, ben de kendi başıma odamda gözyaşı döktüm.

Durumu, bana bunun kolay olmayacağını söylediğini hiç hatırlatmayan anneme bildirdim.

"Normal!" dedi ve "Her ne kadar acılı da olsa, Tosh'ın seni sen yapan şeyleri senden aldığını düşünsene. Guy en çok ihtiyacı olan insanı, annesini kaybetmiş olurdu. Kendi iyiliğin için kendini korumalısın ve Guy'ın iyiliği için, annesini korumalısın."

İş aramaya başladım, dans derslerine geri döndüm ve Melrose Plak Dükkânı'yla ilişkilerimi canlandırdım. Hayatım hâlâ sallantıdaydı ve ben hâlâ bir denge tutturmaya çalışıyordum.

20

Nina (telaffuzu Ni-nah) dans dersinde tanıştığım bir striptizciydi. Profesyonel bir dansçı olmak istediğini söylüyordu. Bu arada, bir gece kulübünde striptiz yaparak haftada üç yüz dolar kazanıyordu. Evliliğimin bittiğini ve iş arayışında olduğumu duymuştu. Bana çalıştığı gece kulübünü denememi önerdi. Bonuit Gece Kulübü'nün karanlık bir köşesine yerleşip, birbiri ardına sahneye çıkarak sahne boyunca süzüle süzüle üzerindekileri teker teker çıkaran, kalçaları ve göğüsleriyle davetkâr hareketler yapan kadınları izledim. Sütyenler çıkıp, payetlerle kaplı meme uçları açıkta kaldıktan sonra duruyor, payetli tangalarını okşuyorlardı. Gürültülü ve çoğunluğu erkek olan izleyicileri eğilerek selamladıktan sonra sahneden ayrılıyorlardı.

Striptiz yapmak benim için sakız çiğnemek kadar kolay olacağından, bu iş teklifini hemen reddetmemem gerektiğini düşündüm. Bir striptizci olarak tanınmak istemiyordum, fakat haftada üç yüz dolar kazanabilme olasılığı da çok cazipti. Annemi arayarak ona yaşadığım ikilemden bahsettim.

Yeni evime geldi. "Ben sana bir kostüm yapayım ve sen de bir dans koreografisi yap. Eğer Sultan'ın metresi Şehrazat gibi bir tema seçersen, Duke Ellington'ın 'Night in Morocco' parçasını kullanabilirsin. Eğer kostümünü çıkarmayacaksan, giydiğin şey o

denli dar düdük olmalı ki, seyirci neredeyse her yanını gördüğünü düşünüp tatmin olsun. Ve böylece, sahnede soyunarak poz vermek zorunda kalmayacaksın. Ama gerçekten dans etmen gerekecek."

Annemle birlikte tiyatro kostümleri satan bir dükkâna gittik. Tangalar ve şeffaf sütyenler aldım. Ayrıca tüyler, payetler ve çubuk boncuklar da aldık. Annem dikiş nakışı benden yalnızca biraz daha fazla biliyordu. Tanga ve sütyeni payetler, boncuklar ve tüylerle bezedik.

Halk Evi'ndeki dans derslerinde de müzik yapan, Roy adında bir Kongo davulcusuyla anlaştım. Bonne Nuit Gece Kulübü'ndeki seyirci için hazırlanmaya başladım. Sahne arkasında soyundum ve vücudumu Max Factor #9 beden makyajı malzemesiyle parlattım. Hiç yaram yoktu, fakat makyaj bana kendimi yapmacık hissettirdi. Dar kostümümü giydim ve Roy sahnede bir tabure üzerinde oturup, işaretimle Kongo davullarını çalmaya başladı.

Ben, çıplak ayakla ve neredeyse çıplak bir şekilde, "Kervan!" diye bağırarak yere vurdum. Yavaşça ve şehvetli bir biçimde dans etmeye başladım. Müziğin beni sahnede bir uçtan bir uca hareket ettirmesine izin verdim. Tempoyu yükselttim ve dansı hızlandırdım. Tekrar "Kervan!" diye bağırdım. Titreye sarsıla, daha da hızlı dans etmeye devam ettim. Yavaşladım. Neredeyse on dakika dans etmiştim ve tekrar yavaşlayarak, yumuşak, şehvetli titreyişlere geri döndüm. En sonunda yüksek sesle fısıldayarak "Kervan!" dedim ve sahneden indim.

Mekân sahibi beni işe aldı. "İsmin nedir?" diye sordu.

"Rita, dans eden Senyorita."

Sonucu anneme bildirdiğimde, memnun oldu. "Şaşırmadım," dedi, "Bu dünyada bir yerlere geleceksin bebeğim, çünkü sende her şeyi riske edebilecek cesaret var. Yapman gereken bu. Yapmayı

en iyi bildiğin şeye hazırsın. Eğer başarısız olursan da, tek yapman gerekenin tekrar denemek olduğunu biliyorsun."

Birkaç popüler San Francisco köşe yazarı Bonne Nuit Gece Kulübü'ndeki performanslarımla ilgili yazılar yazdı. Bu makaleler benim müşterilerle iletişim yöntemlerimi de ifşa ediyordu. Striptiz dansçıları ve diğer dansçılardan müşterileri kendilerine içki ısmarlamaya zorlamaları ve içtiklerinin içinde gerçek alkol varmış gibi davranmaları bekleniyordu. Bense, müşterilere eğer bana bir içki alırlarsa, bana kinin, su veya zencefilli soda servis edileceğini ve ayrıca harcadıkları paranın küçük bir kısmının bana verileceğini, mesela şişesi 20 dolar olan şampanyadan alırlarsa, her şişe için 5 dolar kazanacağımı saklamadan söylüyordum. Köşe yazarı başka bir açıdan da özgün olduğumu eklemişti: Gerçekten dans edebiliyordum.

San Franciscolular Bonne Nuit Gece Kulübü'ne akmaya başladı. On beş dakika süren gösterim için mekânı dolduruyor ve sonrasında bana içki ısmarlamayı teklif ediyorlardı. Ucuz şampanya sipariş ederek, striptizcilere sırtlarını dönüyorlardı. Onların zeki olduğumu düşünmesine sebep olacak çok yönlülüğe ya da dünyeviliğe sahip değildim. Bir grup adam ve bir kadın müdavim oldular. Kadının uzun sarı saçları vardı ve sigarasını ağızlıkla içiyordu. Tallulah Bankhead gibi konuşuyordu ve erkekler de pahalı fakat gündelik kıyafetler giyiyorlardı. Onların devamlı gelmesine ve ettiğimiz sohbetlere alıştım.

Esprili ve konuşması kolay insanlardı. Bana güldükleri doğruydu, fakat kendilerine de gülüyorlardı. Bir akşam beni sahibi oldukları ve sarışın sigara ağızlıklı kadın Jorie Remus'un yıldızı olduğu Purple Onion'a davet ettiler.

Onlara yedi yaşında bir oğlum olduğunu ve gecelerimi onunla geçirdiğimi söyledim. Barry Drew ve Don Curry (mekân sahiplerinden ikisi) Guy'ı da yanımda getirebileceğimi söylediler. Bizi kuytu bir köşeye oturtuyorlardı. Haftada bir gün oraya gitmeyi bir rutin haline getirdim. Guy ve ben önce güzel bir restoranda yemek yiyor, ardından Purple Onion'a giderek şovu izliyor ve sonra da eve gidiyorduk.

San Francisco, dünyaca ünlü olmaya başlayan şovmenlerin yuvasıydı. Bohem gece kulüplerini dolduran şarkıcılar ve komedyenler arasında Mort Sahl, Barbra Streisand, Phyllis Diller, The Kingston Trio, Josh White, Ketty Lester ve Odetta gibi kişiler vardı.

Bir akşamüstü, Barry Drew'un evinde yemeğe davetliydim. Folk şarkıcılarıyla dalga geçilen, son derece iğneleyici ve alaycı bir sohbet dönüyordu.

Kalipso müziğini duyup duymadıklarını ve eğer duydularsa da Kalipso'nun da bir folk müzik türü olduğunu bilip bilmediklerini sordum. Onlara blues, spiritüel müzikler ve Gospel şarkılarının da folk müzik olduğunu hatırlattım. Bildiğim bir Kalipso şarkısından birkaç kuple okudum ve alkışlamaya başladılar.

Jorie, "Bu şarkıların kaç tanesini biliyorsun?" diye sordu.

"Bir sürü!" dedim.

Barry'ye dönerek, "Ne düşünüyorum biliyor musun?" deyince Don, Barry ve geri kalan herkes, "New York'a gittiğinde Purple Onion'da senin yerini Maya almalı!" diye bağırdı.

Müthiş bir başarı göstereceğimi, sahneye ilk çıkışımın nasıl olacağını şimdiden planlamaya başlamamı söylediler.

Bu konuyu annemle konuştum.

Şarkı söylemekle ilgili nasıl hissettiğimi sordu.

Hayatım boyunca yalnızca kilisede şarkı söylediğimi ve bu yüzden son derece gergin olduğumu itiraf ettim.

Başarılı olmazsam ne olacağını sordu.

"Beni kovarlar."

Annem, "Bu yeni bir şey olmaz. Son işini bulduğunda da iş arıyordun ve kilisede de her zaman şarkı söyleyebilirsin!" dedi.

Arkadaşlarım, şarkı seçmesi ve bir dans koreografisi oluşturması için Lloyd Clark adında bir koç tuttu. Üç kişilik bir grupla prova yapıyor ve her provaya Guy'ı da götürüyordum. Bonne Nuit Gece Kulübü'nde dört ay boyunca erotik danslar yaptıktan sonra, Purple Onion'da Kalipso şarkıları söyleyen yıldız olarak açılış yaptım. Kazancım haftada üç yüz dolardan yedi yüz elli dolara çıktı.

Purple Onion'ın reklamları, yıldız Maya Angelou'nun Küba'da doğmuş, Kalipso söyleyen bir Watusi* olduğunu duyuruyordu. Annemin gülmekten gözleri yaşardı. Daha önce hiçbir Watusi ile tanışmadığını ve hiç Küba'ya gitmediğini, ama benim onun kızı olduğuma yemin edebileceğini söyledi.

"Neden bahsettiğimi biliyorum. Sen doğarken oradaydım."

Açılış gecesi annem, Lottie Teyze, abim, Yvonne ve yeni dostlarım, Guy ile birlikte oradaydılar. Sinirlerim haraptı. Giysimi annemle birlikte tasarlamış ve arkadaşlarından birine diktirmiştik.

Tosh, bana adının aslında Enistasious Angelopolus olduğunu ve Yunanlıların isimlerini kısalttıklarında, erkeklerin adının sonuna 'os', kadınlarınkine de 'ou' koyulduğunu anlatmıştı. Tosh ile

* Tutsi'ler Doğu Afrika'daki etnik gruplardan biridir. Tarih içinde genelde Watutsi ya da Watusi olarak anılırlar. Watusi dansı da 1960'larda Amerika'da Twist'ten sonra en popüler dans olmuştur. (y.n.)

ayrılmış olmamıza rağmen, kulağa hoş geldiğini düşündüğümden Angelou ismini kullanmaya devam ediyordum.

Purple Onion tıka basa doluydu. Barry Drew, o dramatik sesiyle, "Ve şimdi, Havana, Küba'dan Bayan Maya Angelou bizlere Kalipso söyleyecek!" diyerek beni anons etti.

Yere kadar uzayan egzotik elbisem içinde, çıplak ayaklarla sahneye çıktım ve 'Run Joe'yu söylemeye başladım. Yalnızca iki dize okumuştum ki oğlum odanın arkasından detone bir şekilde ve yüksek sesle bana katıldı. Annem, abim, Yvonne, Barry, Dan hepsi telaşla Guy'a doğru koşturdular. Annem Guy'ın ağzını eliyle kapattı. Seyirci kahkahalara boğuldu. Müzisyenlerden yeniden başlamalarını rica ettim.

Annemin duyduğu gurur gün gibi ortadaydı. Elkler ve Doğu Yıldızları* üyelerini de yanında getirmişti. Birlikte denize çıktığı Ticaret Filosu'ndan insanlar da oradaydı ve bana sanki Lena Horne ya da Pearl Bailey'mişim gibi davranıyorlardı.

Annem, "Şimdi dünyanın kaç bucak olduğunu göreceksin ve dünyaya da kiminle dans ettiğini göstereceksin," dedi. O kendi nüktedanlığına, bense benim için hayal ettiği geleceğe gülüyordum.

* Elkler (Women Elks Organization) ve Doğu Yıldızları (Order of the Eastern Star), erkek kardeşlik cemiyetlerine alternatif olarak kurulmuş gizli Afroamerikan kadın örgütleriydi. (y.n.)

"O iyi bir hikâye anlatıcısıydı ve arkadaşlarımı sanki kendi arkadaşlarıymışçasına eğlendirirdi."

(Vivian Baxter, Julio Finn [caz ve blues bestecisi], Maya Angelou, Dolly McPherson [çok yakın arkadaşı ve Wake Forest'ta İngilizce profesörü], 1985)

21

Porgy and Bess'in* yapımcılarından biri beni arayarak, operada yer almamı teklif etti. Sportin' Life'ın kız arkadaşı Ruby rolü için birini aradıklarını ve şarkı söyleyip dans edebildiğim için rolü benim oynamamı istediklerini söyledi. Annemi arayarak tekliften bahsettim. Problem şuydu ki, müzikal Avrupa turnesine çıkmaya hazırlanıyordu. Gitmek istiyordum, fakat Guy'ı bırakmak istemiyordum.

"Avrupa'yı görme fırsatını geri çeviremezsin. Lottie Teyzen ve ben Guy'a bakarız."

Ama Guy'ın onu terk edip gittiğimi düşünmesinden korkuyordum.

Annem, er ya da geç onu bırakmak zorunda kalacağımı ve zaten sonsuza kadar ana kucağında da kalamayacağını söyledi. En azından bu sefer emin ellerde olacaktı.

Guy'ı mutfakta oturttum ve birkaç aylığına gitme gerekçemi, bu süreçte Büyükanne ve Lottie Teyze ile kalacağını ve ihtiyacı olan her şeyi alabilmesi için ona her hafta para göndereceğimi anlattım. Artık küçük bir adam olduğunu ve öyle davranması gerektiğini söyledim.

---

* Gershwin'in 1935'te Güney kentlerindeki zenci mahallelerinde yaptığı etnik ve folklorik araştırmalar sonucunda yazdığı 3 perdelik opera. (y.n.)

Birkaç hafta sonra, bavullarımı taksiye yüklerken, ikimiz de gözyaşlarımızı zor tuttuk. Onunla kapıda kucaklaştım. O an ağlamaya başladı, çünkü şimdiden annesini özlüyordu.

New York uçağına bavulumda en iyi kıyafetlerim ve içimde bana tüm sene yetecek kadar suçluluk duygusuyla bindim.

Porgy and Bess, önde gelen Afroamerikan seslerden kurulu kadrosuyla iftihar ediyordu. Ben ekibe katıldığımda, Bayan Leon- tyne Price, William Warfield ve Cab Calloway kumpanyanın hali hazırdaki başrol isimleriydiler. Kadroda edindiğim arkadaşlar, bana altı ay içinde, tüm hayatım boyunca müzikle ilgili öğrendiklerimin kat be kat fazlasını öğrettiler. Bu süreçte Fransızca ve İspanyolca'ya iyice hâkim oldum ve her akşam opera perdesi kapandıktan sonra çeşitli gece kulüplerinde şarkı söyledim. Gündüzleri Paris'te, Tel Aviv'deki Habim Tiyatrosu'nda ve İtalya'da Roma Opera Evi'nde dans dersleri verdim.

Keyfim genellikle yerindeydi, fakat bir yandan da suçluluk duygusuyla ruhumu hırpalıyordum. Bir taraftan kendime tiyatro dünyasında sağlam bir yer edinmiştim, fakat öte yandan ne zaman San Francisco'yu arayıp Guy ile konuşsam, telefonu ağlaya zırlaya kapatıyordum.

Eğer ben Guy'ı bu denli özlüyorsam, muhakkak ki o beni kat be kat fazla özlüyordu. Ben yakında onunla bir araya geleceğimin idrakında olabilecek yaştaydım, fakat onun bazen annesini bir daha asla göremeyeceğini düşündüğünden emindim. Annemin yokluğunda Arkansas'ta geçirdiğim yıllar, bana bir çocuğun ebeveyni yanında olmadığında, kendini nasıl kaybolmuş hissettiğini öğretmişti.

Her ne kadar *Porgy and Bess* ekibiyle buluşmaya uçakla gitmiş olsam da, suçluluk duygumdan dolayı, uçak düşerse, oğlum büyü-

düğünde 'Annemi hiç tanımadım. O bir sahne sanatçısıydı,' der diye düşünerek, uçakla dönmekten korktum.

Napoli'den New York'a dokuz günlük bir gemi yolculuğunun ardından varabildim. New York'tan San Francisco'ya ise üç gün üç gece süren bir tren yolculuğu ile. Ve sonunda Fulton Sokağı'na vardım. Kavuşmamız Rus romanlarındakilerden dramatikti. Onu kollarımla sarıp sarmaladım, göğsüme yaslanıp hıçkıra hıçkıra ağladı.

"Sana yemin ederim, bir daha asla seni bırakmayacağım. Nereye gidersem gideyim, sen de benimle geleceksin ya da ben de gitmeyeceğim," dedim.

Kollarımda uyuyakaldı ve onu alıp yatağına yatırdım.

22

Annemin evinin en üst katında yaşadığım o bir haftanın sonunda, kaygılarım beni tekrar ele geçirmeye başladı. Irkçı bir toplumda, mutlu bir siyahi çocuk yetiştirmenin imkânsız olmasa dahi, son derece zor olduğuna ikna oldum. Bir akşamüstü Guy yanımdan geçip gittiğinde üst kattaki oturma odasındaki kanepede uzandım. "Merhaba, Anne." Ona baktım ve içimden onu da kucağıma alarak, camı açıp aşağı atlamak geldi. Sesimi yükselttim ve "Çık dışarı. Hemen şimdi. Şu saniye evden dışarı çıkmalısın. Ön avluya git ve seni çağırsam dahi geri gelme!" dedim.

Telefonla taksi çağırdım, merdivenlerden indim ve Guy'a baktım. "Şimdi içeri girebilirsin ve lütfen ben dönene kadar içeride kal," dedim. Şoföre beni Langley Porter Psikiyatri kliniğine götürmesini söyledim. Ofise girdiğimde, danışma görevlisi bana randevum olup olmadığını sordu. "Hayır!" dedim. Üzgün bir ifadeyle, "Eğer randevunuz yoksa sizinle ilgilenemeyiz," diye açıkladı. "Birini görmem lazım. Her an kendime zarar verebilirim ve belki başka birine de..." dedim.

Danışma görevlisi hızlıca telefonla konuştu. Bana, "Lütfen gidip Doktor Salsey'i görün, holün ilerisinde sağda, Oda C," dedi. Oda C'nin kapısın açtım ve tüm umutlarım suya düştü. Masanın arkasında genç, beyaz bir adam oturuyordu. Üzerinde bir Brooks

Brothers takım, yakası düğmeli klasik bir gömlek ve yüzünde kendinden emin bir sakinlik vardı. Beni masasının önündeki sandalyelerden birine oturmam için buyur etti. Oturdum, yüzüne baktım ve ağlamaya başladım. Bu seçkin beyaz adam, nasıl olur da küçük çocuğunu başkaları yetiştirsin diye bırakmış olmanın suçluluğuyla hasta düşmüş zenci bir kadının kalbinden geçenleri anlayabilirdi ki? Ona her bakışımda, gözlerimden yaşlar süzülüyordu. Bana sorunumun ne olduğunu her soruşunda ve nasıl yardımcı olabilirim, dediğinde, durumumun çaresizliği karşısında biraz daha çılgına dönüyordum. En sonunda, kalkıp ona teşekkür ederek oradan ayrılacak kadar kendimi toplayabildim. Danışma görevlisine teşekkür ettim ve bana bir taksi çağırıp çağıramayacağını sordum.

Doğruca akıl hocam ve Bailey'den sonra açıkça konuşabildiğim yegâne insan olan şan hocama gittim. Frederick Wilkerson'ın stüdyosuna çıkan merdivenleri tırmanırken, ses çalışması yapan bir öğrencinin sesi kulağıma çalındı. Namı diğer Wilkie, bana yatak odasına gitmemi söyledi, "Sana bir içki hazırlayacağım." Öğrencisini bırakarak, bana bir bardak viski getirdi. Artık alkol kullanmıyor olduğum halde içtim. İçki beni uyuttu. Uyandım ve stüdyodan artık ses gelmediğini fark edince içeri girdim.

Wilkie, "Sorun nedir?" diye sordu.

Ona delirmeye başladığımı söyledim.

Tekrar, "Gerçekten, sorun nedir?" diye sordu ve beni dinlemediğini düşünerek asabı bozulan ben, "Bugün kendimi ve Guy'ı öldürmeyi düşündüm, sana deliriyorum diyorum!" dedim.

Wilkie, "Otur şu masaya, al sana not kâğıdı ve tükenmez kalem. Şükran duyduğun şeyleri kâğıda dökmeni istiyorum," dedi.

"Wilkie, şimdi bunları konuşmak istemiyorum, sana deliriyorum diyorum!" diye tekrarladım.

"Önce senden yazmanı istediklerimi yaz ve dünyanın dört bir yanında bir koroyu ya da senfoniyi ya da bebeklerinin ağladığını duyamayan milyonlarca insanı düşün. Yaz oraya, Duyabiliyorum; Tanrı'ya şükür. Sonra bu not kâğıdını görebildiğini yaz ve dünyanın dört bir yanında bir şelaleyi, çiçeklerin tomurcuklanışını ya da sevgililerinin yüzünü göremeyen milyonlarca insanı düşün. Yaz oraya, Görebiliyorum; Tanrı'ya şükür. Sonra, okuyabildiğini yaz oraya. Dünyanın dört bir yanında o günün haberlerini, memleketten gelen bir mektubu, yoğun bir sokaktaki dur işaretini ya da..."

Wilkie'nin söylediklerine uydum ve ilk sayfanın son satırına geldiğimde beni çıldırtan şeyler yok olmuştu.

Kalemi elime aldım ve başladım.

"Duyabiliyorum.
Konuşabiliyorum.
Oğlum var.
Annem var.
Abim var.
Dans edebiliyorum.
Şarkı söyleyebiliyorum.
Yemek yapabiliyorum.
Okuyabiliyorum.
Yazabiliyorum."

Sayfanın sonuna vardığımda, kendimi şapşal gibi hissetmeye başladım. Yaşıyordum ve sağlıklıydım. Şu dünyada şikâyet edecek neyim vardı ki? Roma'da iki ay boyunca dilimdeki tek şey, yegâne isteğim oğlumla olmaktı. Ve şu anda ne zaman istesem ona sarılabiliyor ve onu öpebiliyordum. Nedendi bu mızmızlanmam?

Wilkie, "Şimdi yaz: Çok şanslıyım. Ve minnettarım!" dedi.

Bu çalışmanın sonrasında, hayatımda suların her zaman sakin akmayabileceğini, yaşantımın zorlayıcı günlerinin parlak ve ümit verici olabileceğini, fakat olmayabileceğini de kabul ettim. Bu yüzleşmeden beri, günlerim fırtınalı ya da güneşli de olsa ve gecelerim ihtişamlı ya da yalnız da geçse minnettar olma tutumumu koruyorum. Eğer karamsarlık, düşüncelerimi işgal etmekte ısrarcıysa, her zaman yarının olduğunu hatırlıyorum. Bugün mutluyum.

"O birliğe her kadın girebilene ve gemiye çıkıp denize açılabilene kadar kapılarına dayanacağım."

(Auckland, Yeni Zelanda, 1975)

23

Los Angeles'ta, Cosmos Alley adlı gece kulübünde şarkı söylemeye başladım. Büyük şair Langston Hughes ve yazar John Killen ile tanıştım. Onlara şair olduğumu ve yazmak istediğimi söyledim. John Killen "Neden New York'a gelmiyorsun?" diye sordu. Sonra ekledi, "Gel ve gerçekten yazar olup olmadığını keşfet."

Bu daveti ciddiye aldım.

Oğlum on altı yaşında, New York'a pekâlâ taşınabiliriz, bu çok da güzel olabilir ve böylece belki yazar olabilirim, diye düşündüm. Ben dersem olacağını düşünebilecek kadar genç ve saftım.

Annemi aradım. "Ben New York'a gideceğim. Seninle Bakersfield ya da Fresno'da buluşabilirsek harika olur. Batı Yakası'ndan ayrılmadan seninle biraz vakit geçirmek istiyorum," dedim.

"Ay bebeğim, ben de seni görmek istiyorum çünkü ben de denize açılacağım," dedi.

"Ne için?"

"Denizci olacağım," dedi.

"Neden anne?" diye sordum. Emlak lisansı vardı, hemşireydi, ayrıca kumarhanesi ve oteli vardı. "Neden denize açılmak istiyorsun?"

"Çünkü birliklerine kadınların girmesine izin verilmediğini söylediler. Birliğin zenci bir kadını kesinlikle kabul etmeyeceğini öne sürdüler. Onlara bahse var mısınız? dedim. O birliğe her ka-

dın girebilene ve gemiye çıkıp denize açılabilene kadar kapılarına dayanacağım."

Yapacağını söylediği şeyi harfiyen yapacağından emin olduğum için bunu sorgulamadım. Birkaç gün sonra Kaliforniya'da, Fresno'da kapılarını siyahlara daha yeni açmış bir otelde buluştuk. Otoparka neredeyse aynı anda vardık. Ben valizimi de getirmiştim. Annem, "Koy onu yere, arabamın yanına, koy haydi. Gel bakalım," dedi.

Lobiye gittik. Her ne kadar otel karma olmuş olsa da, insanlar iki zenci kadının içeri girmesinden dolayı hayretler içindeydi. Annem, "Belboy nerede?" diye sordu. Biri ona doğru yürüdü. "Kızımın ve benim valizlerimiz dışarıda, siyah Dodge'un yanında, getirin lütfen." Resepsiyona doğru yürürken onu takip ettim. Oradaki görevliye, "Ben Bayan Jackson, bu da kızım Bayan Johnson, oda ayırtmıştık," dedi.

Görevli bize ormandan gelen vahşi yaratıklarmışız gibi baktı. Defterini kontrol etti ve gerçekten de rezervasyonumuz olduğunu gördü. Annem anahtarları aldı ve bavullarla birlikte gelen belboyu asansöre doğru takip ettik.

Yukarıda bir kapının önünde durduk ve annem belboya "Benim valizimi burada, bebeğimin valiziyle birlikte bırakabilirsin," dedi. Adama bahşiş verdi.

Çantasını açtı, kıyafetlerinin üzerinde 38'lik bir revolver duruyordu. "Eğer entegrasyona hazır olmasalardı, onlara hadlerini bildirecektim. Bebeğim, karşılaşabileceğin her duruma karşı hazırlıklı ol. Yanlış olduğunu düşündüğün hiçbir şey yapma, yalnızca doğru olduğuna inandıklarını yap ve yaşantının da bunu yansıtmasına özen göster. Söylediğin her söz, her koşul altında tekrar söyleyebileceğin şeyler olsun. Yani, söyleyeceğini yalnızca kapalı kapılar ardında değil, gerekirse devletin kapısında da söylemeye hazırlıklı ol

ve kalabalığı çekmek için insanlara yirmi dakika ver. Bunu gösteriş için değil, bir kimliğinin, bağının olduğunu ve her zaman kimliğinin arkasında durmaya hazır olduğunu göstermek için yap. Her olumsuz durum, şiddetle gözdağı verilerek çözülmez. Çözüm için aklına güven ve onu takip edecek cesarete sahip ol!" dedi.

"Eğer New York'ta yaşamayı başarabilirsen, her yerde yaşarsın" sözüyle ima edilen, ne benim, ne de oğlumun gözünü korkutuyordu, ama yine de Manhattan'a değil, Brooklyn'e taşındık. Brooklyn'de iki odalı bir ev buldum ve Guy da yakındaki bir okula gitmeye başladı. Ben New York'ta bir gece kulübünde şarkı söylüyordum, Guy da okuldan sonra Brooklyn'de bir fırında çalışıyordu. Maaşının ve fırından ona verilen yiyeceklerin bir kısmını bana veriyordu ve refah içinde yaşıyorduk. Abbey Lincoln ve Max Roach'la birlikte şarkı sözleri yazmaya başladım ve Harlem Yazarlar Birliği'ne katıldım.

Flörtlerim bol ve tatmin ediciydi. Fakat Guy'ın bana olan saygısını yitirmemesi için, kimsenin yatıya kalmasına izin vermedim. Geceyi birinde geçirsem de, her zaman gün doğmadan eve dönmeyi bildim. Harlem Yazarlar Birliği üyelerinin yüreklendirmesi ve rehberliği sayesinde, yazmayı da öğreniyordum.

Brooklyn'de bir yıl yaşadıktan sonra, artık New York'la yüzleşmeye hazırdım. Doğu Central Park'ta bir ev boşa çıkınca hemen kiraladım ve Guy ve ben (ve dostlar) eşyalarımızı bir kamyonete yığıp hiç uyumayan şehre taşıdık. New York'a yerleşince, annem ziyaretime geldi. Onun için bir akşam yemeği tertip ettim. Evimi ve arkadaşlarımı gözü tuttu. Guy'ın okuluna giderek okul müdürüyle tanıştı ve onun da doğru zamanda, doğru yerde olduğuna ikna oldu.

Bill Moyer'ın televizyon programına konuk olduktan sonra, ben, Rosa Guy ve annem, onun Long Island'daki evinde bir partiye davet edildik. Annem ve ben, evin önüne park etmiş limuzine bindik. Arabada bulunan diğer kişiye kendimizi tanıttık. Kendisi Bill Moyer'ın radyo kanalının çalışanlarından biriydi. Limuzin bizi Rosa Guy'ın Riverside Yolu'ndaki evine götürdü. Apartmanın eskiden son derece şık olduğu belliydi, fakat Rosa'nın binasının karşı sokağındaki evi uyuşturucu tacirleri ve alıcıları işgal etmiş, bir zamanlar lobisinde bulunan ham demir süslemeler yok oluvermişti. Halılar ve kanepeler çalınmış, posta kutuları da tahrip edilmişti.

Limuzin binanın önüne park ettiğinde annem, "Rosa kaç numarada oturuyor? Onu gidip alayım," diyerek yol arkadaşımızdan onunla gelmesini istedi.

"Hayır anne, ben giderim, sen otur," dedim.

Kararlı bir şekilde, "Hayır hayır, ben gideceğim. Ben gideceğim dedim sana!" dedi ve koltukta benim yanımda oturan adama da yeniden, "sen benimle geliyorsun" dedi.

Sanırım adam, annemden bu meşum Harlem apartmanından korktuğundan daha çok korkmuştu. Sefil lobiye girerek asansörü bulmuşlar. Asansöre bindiklerinde annem altıncı kat düğmesine basmış, fakat asansör bodruma inmiş. Kapı açılıp asansöre bir adam binmiş. Minyon siyahi kadına ve küçük beyaz adama bakarak, "Nereye kadar gidiyorsunuz?" demiş.

Annem çantasına hafifçe vurarak, "Sonuna kadar gidiyorum. Sonuna kadar gitmek için buradayım. Sen nereye kadar gidiyorsun?" diye sormuş.

Adam ilk katta asansörden inmiş.

24

Porgy and Bess, Bess rolünde Diahann Carroll ve Porgy rolünde Sidney Poitier ile filme uyarlanacaktı.

Filmin yönetmeni Otto Preminger'di ve benim 1.80, Sporting Life'ı oynayan Sammy Davis Jr.'ın da 1.60 boyunda olduğunu görünce, koreograf Hermes Pan'dan bizim için bir dans tasarlamasını istedi.

Kaliforniya'daki film çekimleri esnasında, sonraları *Star Trek*'te Teğmen Uhura'yı oynayacak olan aktris Nichelle Nichols ile tanıştım. Sevgililerimiz arkadaştı ve hazır uzun bir hafta sonumuz varken, San Francisco'ya da yakın olduğumuzdan, onları büyüdüğüm şehri gezdirmeye davet ettim. Daveti kabul ettiler.

Anneme telefon açtım ve onunla tanıştırmak üzere üç kişi getirmek istediğimi ve San Francisco'nun altını üstüne getireceğimizi söyledim.

"Ah bebeğim, gelin gelin, ama önce eve gelin."

Annemin Fulton Sokağı'ndaki evine vardık. Tüm o tanışma merasimlerinden sonra, annem içki ikram etti. Gezmeye dışarı çıkarken bizi, "İki buçuk gibi geri gelin, geç kalmayın. Size omlet ve krepsüzet hazırlayacağım. Yerken neler yaptığınızı anlatırsınız," diyerek uğurladı.

Harika bir San Francisco gezintisinden sonra omlet tavalarını meydana çıkarmış ve soğuk bir şişe şampanyayı hazır etmiş olan annemin evine geri döndük. Hep birlikte bir tiyatro sonrası akşam yemeği yedik. Annem Nichelle ve sevgilisine kalacakları odayı gösterdi ve benim sevgilime de kalabileceğini söyleyerek, "Bebeğim, sen benimle uyur musun?" diye sordu.

"Tabii ki," dedim.

"Senin için banyoyu hazırladım."

Banyonun tadını çıkardım. Yatak odasına gittiğimde, annem geceliğini giymişti bile. Yanına kıvrıldım ve bana, "Bebeğim, şu numarayı ara ve Bay Cliff Thomas'ı iste. Şehirlerarası arama olduğunu söyle," dedi.

Numarayı çevirdim ve bir kadın sesi, "Evet?" dedi.

"Günaydın, Bay Cliff Thomas için şehirlerarası bir arama var."

Telefondaki ses bağırmaya başladı, "Seni fahişe, bunun şehirlerarası olmadığını biliyorsun." Telefonu kapattım. "Anne, kadın dedi ki..." Kadının söylediklerini tekrarladım.

"O orospu çocuğu orada, karısının yanında."

"Ya başka nerede olacaktı?"

"Hayır, üç senedir ayrılar ve biz de en az iki yıldır beraberiz. Karısıyla barışmaya çalıştığını biliyorum. Ona onunla tekrar bir araya gelmek istiyor musun? Bana yalan söyleme, karına geri dönmek istiyor musun? diye sordum. O da 'hayır! dedi. Dün kadının evinin önünden geçtim ve evin garajının önüne park etmiş arabasını gördüm. Orada ne bok yediğini ve bana neden yalan söylediğini biliyorum."

"Annecim, haydi ama, sıkma canını!" dedim. Ona sarıldım ve omuzlarını sıvazladım. "Her şeyin yoluna gireceğini biliyorsun. Senin bu sorunu çözebileceğine eminim, sakin ol." Kulağına mırıldanmaya devam ederek uykuya daldım.

Boğuk bir erkek sesiyle uyandım, "Teşekkür ederim Myra Hanım, aaaah teşekkür ederim Myra hanım, aaaahhh." Adam ağlıyordu "Aaaah teşekkür ederim Myra hanım."

Yatakta doğruldum ve yatağın önünde dizlerinin üzerine çökmüş devasa bir adam olduğunu ve annemin de eli bir kese kâğıdının içinde, adamın tepesinde dikildiğini gördüm. Adam ağlıyordu, altına işemişti ve hatta odadaki kokuya bakılırsa muhtemelen fazlasını da yapmıştı.

"Bayım, kalkın! Kalkın haydi ve gidin."

"Aaaah teşekkür ederim Myra hanım." Kalktı ve hızla kapıya doğru gitti. Kese kâğıdını aldım.

İçinde annemin Alman Luger'i vardı. "Anne, ne yapıyorsun?"

"Ah bebeğim, bana nasıl davranıyorlar bir bilsen."

"Belli ki çok uzun süre öyle davranamıyorlar."

"Ama görüyorsun, tıpkı şüphelendiğim gibi, orada, karısının yanındaydı."

"Fakat anne, onu buraya gelmeye nasıl ikna ettin?"

"Sen uyuduktan sonra kalktım, bir duş daha aldım, kremlendim ve giyindim. Yapacak başka bir şeyim de yoktu, bu yüzden anahtarlarımı alıp arabaya atladım ve kadının evine gittim. Zili çaldım ve karısı kapıyı açtığında tabancamı ona doğrultup, kocan için geldim, dedim.

O da, işte burada dedi.

Yürü, dedim herife, sürücü koltuğuna geç ve bu sabah hâlâ yaşıyor olmanın sebebini sana göstereyim."

Buraya dönerken, arabayı Cliff'e kullandırmış. Ona, içeri gel, yatak odasının kapısını aç ve dizlerinin üzerine çök. Çünkü eğer kızımın hatırı olmasa, bu sabah sana yeni bir delik açacaktım! demiş.

Adam gidince anneme, "Buraya arkadaşlarımı getirdiğimi biliyorsun. Beni önemsiyorlar ve ben davet ettiğim için buradalar. Nichelle Nichols ve sevgilisi bayağı tanınmış, hatta ünlü sanatçılar ve birlikte çekim yapacağız. Bu bana yapılır mı?" dedim.

Bana doğru eğildi ve "Bebeğim, ben o adama hiçbir şey yapmadım, bana bir şey yapan o. Bak bebeğim, kendini koruman lazım. Eğer kendini korumazsan, başkasından koruma bekleyen bir budala gibi görünürsün," dedi. Bir anlığına dediğini düşündüm. Haklıydı. Bir kadının, başka birinin desteğini istemeden önce, kendi kendini koruyabilmesi lazımdı.

Belki kendi otoritesini ve haklarını ortaya koymak için, tanınmış arkadaşlarımın evde olduğu o geceden başka bir zaman seçmeye çalışabilirdi. Ama yapmadı ve bu tam Vivian Baxter'lık bir hareketti.

Seneler sonra bir arkadaşım beni sabah saat on civarı, saçlarımı yaptırmam için San Francisco'da, Fillmore Sokağı'nda bir kuaföre götürdü. Kuaför meşguldü ve yaklaşık bir saat içinde geri gelip gelemeyeceğimizi sordu. Sokağın karşısında açık bir bar vardı; ne de olsa San Francisco. Arkadaşımla bara girdik. Barmen tanıdık görünüyordu. Siparişlerimizi verdikten sonra arkadaşım Jim'e "Barmene adını sorar mısın?" dedim.

Jim barmene, "Pardon, adınız nedir?" diye sordu.

"Adım Cliff." Sonra bana baktı, "Ona sor bakalım beni tanıyor muymuş. Ben annesini tanıyorum."

Sonra doğrudan bana konuştu. "Annen nasıl canım?"

"İyi, teşekkür ederim," dedim.

"Daha geçenlerde Stockton'daydım ve onu da ziyaret ettim. O kesinlikle müthiş bir kadın!" dedi. O bilmeyecek de kim bilecek...

25

Hanımefendi Elks Kadınlar Örgütü'nden birkaç arkadaşı, Doğu Yıldızı Örgütü (Order of the Eastern Star) ve Yaşlı Kadınlar Derneği (The Older Women's League [OWL]) üyeleri ile birleşerek Stockton Siyahi Kadınlar İnsanlık Dayanışması (The Stockton Black Women for Humanity) adında bir topluluk kurdu.

Gruba birkaç beyaz rahibe arkadaşını, bir hâkimi, seçkin tasarımlar satan bir terziyi ve iki hemşireyi de dahil etti. Onlara 'Fahri Siyah Kadınlar' unvanını verdi. Hepsi kıyafet toplayıp, kuru temizlemeye ya da yıkanması için çamaşırhaneye yolluyorlardı.

Annem garajlarından birini, kıyafetleri beden ve renge göre tasnif ettikleri bir depo olarak kullanıyordu. Kadın pantolonları, yazlık elbiseler ve resmi Pazar kıyafetleri vardı. Erkekler için iş pantolonları, bol pantolonlar ve frak gömleklerinin de kendi bölümü vardı. Oğlan ve kız çocuk kıyafetleri bedene göre diziliyordu.

Stockton Siyahi Kadınlar İnsanlık Dayanışması, on birinci sınıfı bitiren öğrencilere üç yüz elli dolar burs veriyordu. Annem pek çok çocuğun, kılık kıyafetlerinden utandıkları için, on birinci sınıftan sonra okulu bıraktıklarını söylüyordu. Burslar öğrencilere para ve Sears ve JC Penny Mağazaları'nda kullanabilecekleri hediye çekleri şeklinde veriliyordu.

4 Mart 1995, Cumartesi, Stockton, Kaliforniya'da Vivian "Bayan B" Baxter Parkı'nın temel atma töreninde. Belediye Başkan Yardımcısı Floyd Weaver, park için plaketi sunmadan önce Maya Angelou'yu takdim ediyor. Arkadaki, torunu Colin Johnson.

"[Bailey] *annemize hayrandı. Kahkahaları ve yaptığı espriler, onunla olmaktan ne denli mutlu olduğunu belli ederdi."*

(Sağdan sola: Belediye Başkan Yardımcısı Floyd Weaver, Colin Johnson, Maya Angelou, Bailey Johnson [Maya Angelou'nun abisi])

Bir öğleden sonra, annemi Stockton'daki evinde ziyaret ettim. O kadar şamatacı bir ruh hali içindeydi ki, gülmeden duramıyordu. Bu kadar komik olanın ne olduğunu sorduğumda, yaklaşık bir ay önce yakınlardaki bir kasabanın belediye başkanının ona telefon açarak, "Bayan Baxter, Stockton'daki herkesi tanıyor olmanızla ve herkese karşı nezaketiniz ve cömertliğinizle nam saldığınızı biliyoruz. Ben bu kasabanın belediye başkanıyım ve burada bir türlü ıslah edemediğimiz bir durum var.

"Burada bir adam, kadın, ergen çocukları ve anneleri bir arabanın içinde yaşamaktalar. İki haftadır iş arıyorlar fakat nafile. Onları size yollasam yardımcı olabilir misiniz? Hepsi sağlıklı ve çalışmaya istekli," dediğini anlattı.

Annem, "Ne kadardır arabada yaşıyorlar?" diye sormuş.

Belediye başkanı, "Bir haftadan fazla oldu," demiş.

Annem, "Pekâlâ, bu akşam da arabada uyusunlar ama işte adresim. Onları yarın sabah yedide bana yollayın. Elimden geleni yapacağım," diye cevap vermiş.

Ertesi sabah aile geldiğinde, Hanımefendi onları kendilerine temiz kıyafetler bulmaları için garaja yollamış, yıkanıp giyinmeleri için temiz havlular vererek duşa göndermiş.

Ardından, onlara doyurucu bir kahvaltı hazırlamış ve iştahla yemişler. Hanımefendi arkadaşlarını arayarak kıyafetlerini çamaşırhaneye yollamış ve onlara markette, benzin istasyonunda ve otoparkta işler bulmuş. Gece olmadan aile için kalacak yer de ayarlamış.

Haftalar geçmiş ve belediye başkanı benim varışımdan bir gün önce annemi aramış. "Bayan Baxter, size gönderdiğim aile için yaptıklarınıza minnettarım. Şu an Stockton'dayım ve eğer müsaitseniz, gelip bir kahvenizi içmek isterim," demiş.

Annem, "Tabi, buyurun," demiş.

Birkaç dakika sonra zil çalmış, annem kapıyı açmış ve orta yaşlı beyaz bir kadın anneme, "Bayan Baxter'ı aramıştım" deyince, Vivian Baxter, "Tam karşınızda duruyor!" demiş.

Annem, belediye başkanının ona bakıp, neredeyse altına sıçtığını söylerken kahkahalarla gülüyordu. Kadın onun beyaz olmasını bekliyordu. Kendi beyazdı ve anneme gönderdiği aile de beyazdı. Stockton Siyahi Kadınlar İnsanlık Dayanışması'nın tüm insanlığa hizmet etmek üzere yola çıktığını anlamamıştı: Beyaz, siyah, İspanyol, Asyalı; şişman, zayıf, güzel, gösterişsiz, zengin, fakir, eşcinsel veya heteroseksüel...

Annem, "Belediye başkanı oturdu ve kahvesini yarısına kadar içebildi. O kadar rahatsızdı ki gitmesi gerektiğini söyledi. Onu kapıya kadar geçirdim ve Tanrı şahidim ki, ona acıdım!" dedi.

26

Annem aradı. Sesinde her zamanki güç yoktu. "Seni görmem lazım. Bir haftalığına San Francisco'ya gelebilir misin? Bilet işini ben ayarlarım," dedi.

Paraya ihtiyacım yoktu, fakat bu aciliyetin sebebini bilmek istiyordum. "Hasta mısın?"

"Evet, ama doktora gidiyorum ve her şey iyi olacak."

"Yarın orada olacağım."

"San Francisco'ya geldiğinde, eve gitme. Hasta bir kadınla birlikte kalıyorum."

"Kendin iyi değilken, başkasına mı bakıyorsun?"

"Evet, ama hafta sonunda buradan ayrılacağım. Hadi canım, buraya geldiğinde her şeyi anlayacaksın."

Ertesi akşam San Francisco havaalanından taksiye bindim ve taksiciye beni Stonestown Evleri'ne götürmesini söyledim. Oraya varınca, annemin hastasının beyaz bir kadın olduğunu şıp diye anlayıverdim. Hiç bu evlerde yaşayan Afroamerikan görmemiştim.

Asansörden çıktığımda, beni annem karşıladı. Beni görünce yüzüne koca bir gülümseme yerleşti. Beni gördüğüne o kadar mutluydu ki adeta ışıldıyordu. Çantamı aldı ve beni eve soktu. Yatağının kenarına oturduk, yüzümü ve bacağımı okşadı. Her ne kadar kuvveti yerinde gibi durmasa da, rahatsızlığı her ne ise, ruhundan pek bir şey götürmemişti.

"Üzülme, o kadar hasta değilim, ama kendime çekidüzen vermem gerekiyor. Kardeşin de yarın Hawaii'den geliyor."

Anlaşılan o ki, olan bitenler düşündüğümden ya da annemin ifşa ettiği kadarından daha ciddiydi.

Ona, hizmet ettiği kadının neyin nesi olduğunu sordum. Kadının üç tane hemşiresi olduğunu ve üç gün, üç gece çalıştıklarını söyledi. Hizmetçiler sekiz saatlik vardiyalarla çalışıyorlardı, fakat hemşirelerin mesaisi tam gündü. Bu annemin üç gününün ilkiydi.

İşvereninin sorununun ne olduğunu sordum. "Tam olarak tıbbi bir şey değil, fakat kadın neredeyse tüm geçmişini unutmuş. Çocukluğundan birkaç şey anımsıyor, fakat geri kalan her şey gitmiş. Onun ablası olduğumu ve kendinin de sekiz yaşında olduğunu sanıyor. Beyaz ve biraz aksanı var, fakat Amerikalı olduğunu düşünüyorum," dedi.

Annem mutfağa giderek bana bir sandviç hazırladı. Sandviçi getirdi ve masada birer kadeh de şarap içtik. Bir yandan yemeye devam ederken, bana ertesi sabah uyandığımda, duşumu aldıktan sonra oturma odasına gelmem gerektiğini söyledi. Hizmetçiye benim geleceğimi söylemişti, bu yüzden onu basitçe "Merhaba Bayan Susan," diye selamlayabilirdim.

Ertesi sabah, belki içtiğim viskiden, belki de uçak yolculuğundan, kafam biraz bulanık uyandım.

Koridordan ilerledim ve annemin beyaz ayakkabılarını ve külotlu çorabını gördüm. Kanepede oturuyordu. Yaklaşınca annemin karşısındaki kanepede de minyon bir kadının oturduğunu fark ettim. Başının tam üzerindeki çılgınca sıçratılmış renk, sanki duvarı delirmiş gibi gösteriyordu. Derin bir nefes aldım. Annem yerinden fırladı ve bana doğru geldi. Ellerimi tuttu ve "Bu da neyin nesi?" dedi. Anneme döndüğümde, onun kafasının üzerindeki bölgede de renkler sanki delirmiş, bağırıyor gibi görünüyordu.

Hayatımda daha önce hiç böylesi bir tecrübe yaşamamıştım. Sarsılmıştım. Annem beni tuttu. "Sorun nedir? Neler oluyor?"

Konuşamıyordum.

Minyon kadın yanıma gelerek elimi tuttu. Fısıldar gibi, "Hoş geldin canım, kim olduğunu biliyorum. Sen kardeşimin kızısın. Geleceğinden bahsetmişti, sen Vivian'm kızısın," dedi. Yanağımı okşadı. Kendimi geri çektim. Gerçekten de aklımı yitirdiğimi düşünüyordum.

Sebebini bilmediğim bir biçimde, gözlerimden yaşlar süzülüyordu. Annem de durumu idrak edemiyordu, fakat minyon kadın, "Ah, tabi ya, niye ağladığını biliyorum. Matisse'ler yüzünden!" dedi. Önce ona, sonra başının üzerine baktım ve orada neredeyse iki metreye iki metre bir Matisse tablosu gördüm. Annemin oturduğu kanepenin arkasında da hemen hemen aynı büyüklükte bir tablo daha asılıydı. Bu denli dar bir alanda tüm o renkler, tüm o hareket, kaldırabileceğimin çok ötesindeydi.

Kadın, "Bunlar sadece Matisse, gel canım gel. Ah Vivian, korkma, bir şeyi yok. Henri'nin yapıtının gücü işte!" dedi.

Kadın elimi tuttu ve hâlâ tir tir titriyor olmama rağmen, bana evini gezdirmesine izin verdim. Bu küçük San Francisco evinin duvarlarını, Picasso, Matisse, Rouault gibi sanatçıların orijinal resimleri süslüyordu. Küçük bir erkek büstü dahi vardı. Büstü okşayarak, "Bu Leo, benimle evlenmek istiyor. Çok kibar biri, buraya gelip gidiyor ve ondan hoşlanıyorum, fakat teklifine henüz evet demedim. Picasso bunu benim için yaptı. Bu Leo'nun büstü," dedi.

Annemin yatak odasına dönüp, az önce yaşadıklarımı düşündüm. Sanata fiziksel bir tepki vermiştim. Derin bir nefes alarak rahatlamaya çalıştım. Hayatımda ilk defa sanatın bir sesi var gibi hissetmiş, sanki bir senfoninin muazzam bir akoruymuşçasına, sanatı neredeyse kulaklarımla işitebilmiştim.

Kaybolan dengemi biraz olsun geri kazanınca mutfağa indim. Annem de bana katıldı. Beni, gelip yanımıza oturan Bayan Stein'la tanıştırdı. Bayan Stein, anneme bazen bazı sanatçıların başkalarının sanat eserlerine karşı garip tepkiler verebildiklerini anlattı.

"Kızın ağladı çünkü o bir sanatçı ve o benim yeğenim ve doğal olarak çok ama çok hassas."

Hayatının önemli bir kısmını unutmuş olan bu kadının durumundaki ironiyi düşündüm. Elli yıldan fazla bir süre boyunca bir adamla evli olduğunu dahi unutmuştu... ama sanatı hatırlıyordu.

İki gün boyunca annemle orada kaldım ve sonra onun evine geçerek gelişini bekledim.

Geldiğinde Bayan Stein'ın, Gertrude Stein'ın kardeşi Leo Stein'm karısı olduğunu anlattı. Yirminci yüzyıl başlarında Paris'te yaşıyor ve değerli sanat eserlerini topluyorlarmış. San Francisco'ya gelmişler ve eşi burada vefat etmiş.

Oğulları ona bir ev almışlar. Ona bakması için işe alınan herkes özenle seçilmiş ve sözleşmeyle bağlanmış. Cömertliğinden ve hafıza kaybından dolayı, Bayan Stein çalışanlara sanat eserlerini hediye etmeye meraklıymış. Neyse ki çalışanlara böyle bir durumda vasiyet tenfiz memurunu arayarak hediyeyi bildirmeleri talimatı verilmiş. Vasiyet tenfiz memuru, sanat eserini aldırarak güvenli bir yere kaldırtıyormuş. Ama oğulları diğer sanat eserlerinin, anneleri onları vermeye kalkışana kadar onunla kalmasına izin vermişler.

Annem bunun bir zekâ ve sevgi ifadesi olduğunu söyledi. Bayan Stein'ın oğulları duvardaki sanat eserlerinin annelerine onlardan daha gerçek geldiğini biliyorlardı. Bu eserlerin evin içindeki varlığı, ona hâlâ hayatta olduğunu hissettiriyordu ve onun hayatta oluşu önemliydi.

27

Stockholm'ün kışı dayanılır gibi değildir. Soğuk bedene, karanlık ruha saldırır. Kışın güneş en erken onda doğar, daha doğrusu doğma girişiminde bulunur. Saat öğleden sonra üçü gösterdiğinde utanç içinde karanlığa geri döner ve bir dahaki doğma girişimine kadar da orada saklanır.

Stockholm'de bulunma sebebim, senaryolarımdan birinin orada filme çekiliyor olmasıydı. Film için yazdığım müzikleri de İsveç Radyosu Stüdyoları'nda kaydediyorduk.

Filmde rol alan yıldızların tümü, tanınmış Amerikalı sahne sanatçılarıydı ve oyuncu kadrosunda birkaç sinema oyuncusu da vardı.

Oyun, Avrupa'nın baş belası olan Afroamerikan bir gece kulübü şarkıcısıyla ilgiliydi. Karakterini Eartha Kitt'ten ilhamla yazmıştım. Rolü oynayan aktris şarkıcı değildi, bu yüzden ona basitçe, Rex Harrison'ın *Benim Tatlı Meleğim*'deki repliklerinde olduğu gibi, entonasyonunu bozmadan söyleyebileceği bir müzik yazdım. Aktris bana teşekkür etmek için New York'taki evime geldi. Bana, ona şarkı söylemek zorunda kalmayacağı basit müzikler yazarak başrol oynayabilmesini mümkün kıldığım için teşekkür etti. Aynı zamanda Roscoe Lee Browne için de bir rol yazmıştım, fakat Browne o esnada John Wayne'in başrolde oldu-

ğu başka bir filmde görev aldığından, rol başkasına gitmek durumunda kalmıştı.

Yönetmen ve film ekibiyle tanışmak üzere Stockholm'e gittim. Afroamerikan bir genç beni görüp koşarak geldiğinde, otel lobisinde oturuyordum. Karşımda diz çöktü. "Siz gerçekten harikasınız Maya Angelou. Siz bizim Shakespeare'imizsiniz! Ve bana verdiğiniz bu şans için minnettarım. Elimden gelenin en iyisini yapacağım ve benimle gurur duyacaksınız."

Ona, "Çökme, lütfen. Bazen insanlar insanları daha net görebilmek ve yeri geldiğinde daha kolay devirebilmek için kaideye koyarlar," dedim. "Ayağa kalk."

"Hayır, sizin bizim Shakespeare'imiz olduğunuzu düşündüğümü bilmenizi istiyorum."

"Ne olursun yapma. Eğer dizlerinin üzerinde kalırsan, ben de dizlerimin üzerine ineceğim ve eğer yüzüstü yatarsan, ben de halıya yatacağım!" Şükür ki bana inandı ve kalktı.

Oyuncular ve ekip toplanmıştı. İsveçli bir yönetmen seçilmişti. Çekim için mekân bakarken ona eşlik ettim. Çekimler başladı. Yıldız, aynı yazıldığı gibi, tam bir şaşaa kraliçesiydi. Makyajı son derece profesyonelce uygulanmıştı ve taktığı şatafatlı peruklar yüzünün etrafına dökülüyordu. Hikâye ilerledikçe, zaman zaman peruğu çıkarmaya başladı. Göze son derece hoş görünüyordu. Peruğunun altındaki saçları, genelde Afroamerikan kadınların arasında yaygın olan tarzda, şerit şerit örülüydü. İsveçli kuaförlerin hiçbiri bu örgüleri nasıl yapacaklarını bilmiyorlardı. Bu sebepten, her sabah yıldızın saçlarını örmek için sete gitmek mecburiyetindeydim. Filmlerin nasıl yapıldığını görme şansına eriştiğime minnettardım. Yeni bir tutkum vardı artık. Bir film yönetmek istiyordum. Yeni bir şeyler öğrenebilme isteğiyle, sete her gün büyük bir hevesle gidiyordum.

Üçüncü hafta itibariyle ışıkların nasıl kurulduğunu anlamaya başlamış ve bir sahneyi çekerken bir kameradan diğerine nasıl geçilebileceğini görmüştüm. 1972 yılında, Amerika'da kırk yaşında siyahi bir kadının film yapmayı öğrenebileceği bir yer bilmiyordum ve karşıma böylesi bir fırsat çıktığı için çok mutluydum.

Dördüncü haftanın başında yıldız, yönetmene benim sette bulunmamın onu gerdiğini söyledi. Gergin olursa rolünü oynayamazdı. Maalesef beni sette istemiyordu. Daha önce siyahi biriyle el dahi sıkışmamış olan yönetmen, kendini Mississippi Nehri ve Kuzey Denizi arasında kalmış gibi hissetti. Benden sete sadece aktrisin saçını örmek için gelmemi ve sonra gitmemi istedi.

Ertesi hafta, Roscoe Lee Browne için yazdığım rolü oynayan aktör, New York'a dönmesi gerektiğine karar verdi. Gidiyordu, çünkü şirketin yıldız için gerçek mücevherler temin ettiğini, fakat ona yalnızca zirkon verildiğini iddia ediyor, Stockholm'e ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeye gelmediğini söylüyordu. Oteline gittim ve onu suitinde birkaç İsveçli arkadaşıyla birlikte buldum. Valizleri koridordaydı.

Ona "Lütfen, ne yapıyorsun? Dört haftadır çekim yapıyoruz farkındaysan. İlk defa bir siyahi kadının yazdığı senaryo büyük bir şirket tarafından hayata geçiriliyor. Bu rol için başka bir aktör bulup getirmeyi karşılayamayız. Bunu yapmayı çok istediğini kendin söylemiştin," dedim.

"Sen kendini ne sanıyorsun, Shakespeare mi?"

Sesimi alçalttım. "Seninle odanda konuşabilir miyim?"

Kaşlarını kaldırdı, yüzünü buruşturarak arkadaşlarına kaş göz yaptı ve sonra odaya gelmeye ikna oldu. Kapıyı kapar kapamaz dizlerimin üzerine çöktüm. "Son derece tehlikeli bir şey yapıyorum. Karşında diz çöktüm. Lütfen, senden tekrar düşünmeni istiyorum!" dedim. Bana, kendime cinsiyetimden ötürü yapmamın imkânsız olduğu bir şey yapmamı söyledi.

Ayağa kalkarak birden Vivian Baxter oldum. "Bunun için sağol seni aptal şey! Şimdi gece gündüz demeden oturup senin senaryodaki rolünün kalanını yeniden yazacağım. Seni bir İsveç otobüsünün altında bırakacağım. Seni temin ederim öldüğünde seyirci alkışlayacak," dedim.

Birden kendine geldi, "Bak dinle, öyle demek istemedim, Maya. Yalnızca benim bu işin bir parçası olmam konusunda ne denli ciddi olduğunu görmek istedim," dedi. Koridora çıkarak valizlerini içeri taşıdı.

Otelime geri dönerek annemi aradım. Ne Hanımefendi, ne de Anne kelimesini kullandım. "Annecim, bana annelik yapmana her zamankinden çok ihtiyacım var. Sana bir çek yolluyorum ve eline geçer geçmez lütfen uçuşunu ayarla ve Stockholm'e gel."

"Bebeğim, eğer bugün San Francisco'dan İsveç'e bir uçak varsa, içinde olacağımdan emin olabilirsin. Beni yarın Stockholm Havaalanı'ndan al."

Geliyorum dediyse geleceğini biliyordum. Saat on birde filmin yapımcılarından Jordan'dan bana eşlik etmesini istedim. Havaalanı barına gittik ve beklerken sonunda Jack küfelik olup oteline dönmek zorunda kalana kadar içtik, içtik ve içtik.

Havaalanında annemin bana annelik yapmaya gelmesini beklemeye başladım. Uçak sonunda indi ve minik annemin topuklu ayakkabılarıyla merdivenlerden tıkır tıkır inişini görebileceğim bir yere geçtim. Klasik Vivian Baxter elbisesini giymişti, elinde samur etolünü taşıyordu ve elmasları ışıl ışıl parlıyordu. Ona el salladım, o da bana küçük bir asker selamı çaktı. Güvenlikten geçer geçmez kucaklaştık.

"Çantalarını alayım."

"Hayır. Çantaları emanet alacak birini ayarla. Beni bara götür, belli ki nerede olduğunu biliyorsun." Onu bara götürdüm. An-

nem barmene, "Kızıma, ihtiyacı olsun olmasın, bir viski su ver. Ben de aynısından istiyorum, sen de ne istiyorsan iç. Buradaki herkese de benden bir içki!" dedi.

Akıllı, göz alıcı, bilge annem taburesine yerleşti. Her zamanki gibi kontrol ondaydı. Bana dönerek doğrudan gözümün içine baktı. "Bebeğim, sana bir şey diyeceğim, atın her mevsim kuyruğa ihtiyacı vardır!" Bu da ne demekti şimdi? Ona delicesine ihtiyacım olduğu için onu çağırmıştım ve karşıma bu tamamen kafa karıştırıcı öğütle çıkıyordu. "Söylediğini tekrar eder misin lütfen," dedim.

"Atın her mevsim kuyruğa ihtiyacı vardır. Şimdi, yaz bitince kıçının arkasındaki, görmek zorunda dahi olmadığı uzantıdan kurtulabileceğini sanan at tam bir budaladır. Eğer at yaşarsa, bahar yeniden gelecektir ve sinekler de atın canını sıkmaya başlayacaktır. Sinekler atın gözlerini ve kulaklarını rahatsız etmeye başladığında, o at bir saniyeliğine olsun huzur bulabilmek için her şeyini verebilecek hale gelir."

"Bebeğim, işte sana da sanki atın kıçıymışsın gibi davranıyorlar. Sana benden bir tavsiye, tek yapman gereken işini halletmek. Eğer bu insanlar yaşarlarsa, sana geri geleceklerdir. Sana ne denli kötü davrandıklarını unutmuş ya da unutmuş gibi davranıyor olabilirler. Fakat izle ve gör, geri gelecekler. Bu süreçte, Annen burada. Seninle ve senin ilgilenilmesi gerektiğini söylediğin herkesle, sen nasıl istersen o şekilde ilgileneceğim. Buradayım. Sana tüm benliğimi getirdim. Ben senin annenim."

Daha rahat olabilelim diye bir ev tuttum. Annem tüm çekimler boyunca benimleydi.

Her sabah yıldızın saçlarını örmeye sete gidiyordum ve her sabah, ben işimi bitirene kadar ekip tüm çalışmaya ara veriyordu. Ne bir ışık asıyor ne de kameraları ayarlıyorlardı. Yönetmen ve oyuncular ben oradan gidene kadar sessizlik içinde bekliyorlardı.

Annemin varışından sonraki birkaç gün boyunca, gözyaşlarımı tutmak için müthiş bir çaba harcadım. Yavaş yavaş, annemin varlığının beni güçlendirmesine izin verdim. Kaldığımız binanın bitişiğindeki ufak yeşillik alandan geçerken camda elinde bir fincan kahve ve yüzünde koca bir gülümsemeyle beni izleyen annemi görüyordum. Cam asansörle onun bulunduğu kata çıktığımda, annem beni elinde dumanı tüten bir bardak kahve ile karşılıyordu.

Her sabah aynı şeyi söylüyordu, "Günaydın Bebeğim, içeri gel. İşte kahven ve bir de öpücük." Orada yanımda oluşu, beni öpmesi, kahve yapması bana kendimi küçük bir kızmışım gibi hissettiriyordu. Beni kucağına oturtuyor, omuzlarımı, sırtımı sıvazlayarak bana mırıldanıyordu. Kendime acımayı bıraktım. Annem mağazaların nerede olduğunu öğrenmişti. Bazen benden ona eşlik etmemi istiyordu. Bölgeyi iyice keşfetmişti. Bana kadroda sevilesi birileri varsa, onları davet edebileceğimi söyledi.

Annem kızarmış tavuk, patates püresi, sebze ve lahana ya da karalahana yaptı. Her zaman bir tatlı alırdı. Bar her zaman doluydu. O iyi bir hikâye anlatıcısıydı ve arkadaşlarımı sanki kendi arkadaşlarıymışçasına eğlendirirdi. Annem (öyle olmak istediği zaman) karşı konulmazdı ve o öyle olmasını istediğinde, herkes ona adeta âşık olurdu.

Bir süre sonra, sette insanların bana karşı olan tavırlarının değişmeye başladığını fark ettim. Bu, başta biraz iticiydi. Yıldız, saçlarını ördüğüm esnada bana daha çok gülümsemeye, kaçıp gitmekle, bizi yarı yolda bırakmakla tehdit eden adam tekrar ne kadar harika bir yazar olduğumu ve işin bir parçası olmaktan ne kadar onur duyduğunu söylemeye başladı. Onları neyin değiştirdiğini merak etmeye başladım. Onlar için sıra dışı hiçbir şey yapmamıştım. Ne maaşları artmıştı, ne de filmin çekim süresi kısalmıştı.

Bir sabah tam ben giderken, yönetmen artık setten ayrılmam gerekmediğini söyledi. Ne olmuştu? Bana karşı davranışlarını değiştiren neydi? Birden her şeyin annemin gelişiyle değiştiğinin farkına vardım. Annem benimle ve benden bahsederken hep nazikti. Ama daha da önemlisi, kimisi tanışmış, kimisi yalnızca bahsini duymuş olsa da, annem orada benimleydi. Arkamı kolluyor, beni destekliyordu. Annenin rolü de buydu ve bu ziyaret esnasında annenin varlığının neden önemli olduğunu ilk defa net bir şekilde gördüm. Anne yalnızca çocuğunu beslediği, sevip bağrına bastığı ve hatta üzerine titreyerek şımarttığından değil, ama ilginç ve hatta ürkütücü ve ruhani bir biçimde arada durduğu için de önemli. Anne, bilinmeyen ile bilinenin arasında durur. Stockholm'de, annem koruyucu sevgisini bana akıtıyordu ve bu sayede insanlar, neden olduğunu dahi anlamadan, bir değerim olduğunu hissetmeye başladılar.

Yıldızın saçlarını örmeyi bitirdikten sonra asla sette kalmadım. Film yapımını öğrenmek için Tanrı'nın başka bir fırsatı karşıma çıkaracağına dair şansıma güvenmeye karar verdim.

Annem anladı. "Sen benim kızımsın. Pireye kızıp yorgan yakma. Sen kendi hayatının patronusun!" dedi.

Müziği de toparladıktan sonra, bir denizci olarak annemi düşünmeye başladım. San Francisco'dan Hawaii'ye, oradan Tahiti, Bora Bora ve oradan da Yeni Zelanda'ya gitmişti. Pasifik'i biliyordu fakat Avrupa ile ilgili bilgisi yoktu. Ona benimle Paris'e ve oradan da Londra'ya gelip sonra da belki New York'a Atlantik'i deniz yoluyla geçerek dönmeyi teklif ettiğimde bundan memnuniyet duyacağını söyledi. Annemi Avrupa'ya götürme düşüncesi beni bir şekilde uçuş korkumdan kurtardı.

Stockholm'den Paris'e, mütevazı bir otelde bir haftalık konaklamayı da içeren bir uçuş buldum. Paris'te birkaç gün geçirip, oradan Londra'ya geçecek ve deniz yoluyla da New York'a dönecektik. Oradan, annem Kaliforniya'ya devam edecekti.

Stockholm'deki arkadaşlarımızla vedalaşarak uçağa bindik. O zamanlar ikimiz de sigara içiyorduk ve bu sebepten o bölümde oturduk. Kapılar kapandı ve uçak kalktı. Kimsenin, "Hoş geldiniz baylar ve bayanlar, şimdi kapılar kapanıyor" gibi şeyler demediğini fark ettim. Belki İsveç Havayolları böyledir diye düşündüm. Yukarıdan ekranlar indiğinde havadaydık. Ekrandaki mesajlar yolcuları "Sigara İçilir" ve "Sigara İçilmez" işaretleri konusunda bilgilendiriyordu, fakat kimse konuşmuyordu.

Havalanalı yaklaşık on dakika olmuştu ki, iki kabin görevlisi selam vererek koridorda ilerledi. Bilgilendirme ekranları kapanıp, kabin görevlileri işaret dilinde konuşmaya başlayınca, annemle birbirimize baktık ve aynı anda işitme engelliler uçağında olduğumuzu fark ettik. Hayrete düştük ve gülmeye başladık.

Görevliler yanımızdan geçerken annem, "Affedersiniz!" dedi.

Kabin görevlisi şaşkına döndü, "Siz konuşuyorsunuz!"

"Evet. Aynı zamanda duyabiliyorum da!"

Kabin görevlisi, annemin ne istediğini sormadan hızla uzaklaştı. Diğer kabin görevlilerine bizim konuşabildiğimizi söyledi. Sanırım şaşırmamaları için onları önceden uyardı.

Annem ve ben içki sipariş ettik ve güle eğlene, sigaralarımızı tüttürerek ve birbirimizin varlığının tadını çıkararak, oldukça keyifli vakit geçirdik. Paris'e vardığımızda, uçaktan indik ve üniformalı bir görevli diğer yolculara işaret dilinde konuşmaya başladı. Ne annem ne de ben anlayabiliyorduk. Görevliye giderek, "İyi günler, annem ve ben işaret dili bilmiyoruz," dedim.

Bu kadın da şaşkın şaşkın "Siz konuşuyorsunuz!" dedi.

"Evet, İngilizce konuşuyorum fakat biraz İşveççe de biliyorum ve duyabiliyorum da!" dedim.

"Beni duyabiliyor musunuz?" diye sordu.

"Evet, tabi ki!"

"Fakat nasıl oldu da uçağa bindiniz?"

"Bilet aldım."

"İsveççe konuşuyorsunuz, İsveçli misiniz?"

"Hem ben hem annem Afroamerikalıyız. Hayır, İsveçli değiliz," dedim. Sıraya girmemiz ve sonra da bizi Left Bank'teki otelimize götürecek olan otobüse binmemiz istendi.

Oraya vardığımızda, işitme engelliler bu iki siyahi bayanın işaret dili bilmediğini pekâlâ anlamışlardı. Otel kâtibi bizimle Fransızca konuştu. Şükür ki Fransızcam yeterince iyiydi. Odalarımıza yerleştirildik ve akşam yemeğinden önce, aldığımız pakete dahil olan şarabı içmek üzere geri gelmemiz söylendi.

Paris'te o kadar harika zaman geçirdik ki, kalışımızı bir hafta uzattık. Tanıdığım bir kadından daire kiraladım. Oda son derece zevkli döşenmiş ve bakımlıydı. Aşağıdan bakıldığında görülebilen bir asma katı vardı. Görünürde tek bir yatak vardı, belli ki annem ve ben birlikte yatacaktık.

Annem Fransızca bilmediğinden, yalnızca gülümseyerek oturuyordu. Yeni ev sahibemiz ayrılmaya hazırlanırken annem, "Tuvalet nerede? Çok güzel bir ev burası, fakat tuvaleti yok mu?" diye fısıldadı.

Tanıdığıma tuvaletin nerede olduğunu sordum. Oturma odasına yürüdü ve neredeyse halının altında saklı olan bir kancayı tutarak çekti. Kapak kalkınca aşağı doğru inen merdiveni gördük. Orada, aşağıda harika, büyük bir mutfak ve güzel bir banyo vardı.

Annem, "İşte şimdi bir yaşıma daha girdim!" dedi.

"Annemin son kocası en sevdiğimdi. Adeta birbirimiz için yaratılmıştık. Onun hiç kızı olmamıştı ve ben de çocukluğumdan beri baba şefkati, tavsiyesi ve koruması nedir bilmemiştim."
(Vivian Baxter kocası Nollege Wilburn ile)

28

Annem bana cesaretle ilgili küçük büyük, pek çok hediye verdi. Sonrakiler ruhumun derinliklerine öyle inceden işlemiş ki, annemin nerede bittiğini, benim nerede başladığımı zar zor ayırt edebiliyorum.

Hafızamda büyük dersler, adeta geceyarısı göğündeki yıldızlar gibi.

Aşklar tanıdım, aşklar yitirdim. Oğlumun liseyi Kahire'de bitirebilmesi için Afrika'ya gitmeye cesaret ettim. Güney Afrika'daki ırk ayrımcılığına bir son verilmesi için Birleşmiş Milletler'e dilekçe verildiği dönemde tanıdığım bir Güney Afrikalı özgürlük savaşçısıyla birlikte yaşadım.

İkimiz de ilişkimizin sıkı ve sağlam olması için çaba sarfettik. Bir süreliğine bu çabalarımız başarılı oldu. Çabalamak boşa olmaya başlayınca, ben oğlumu alarak Gana'ya gittim, o da Güney Afrika'ya geri döndü.

Guy, Gana Üniversitesi'ne girdi. Annem bana bir mektup yazdı ve "Buradan Afrika'ya her gün uçuş var. Eğer bana ihtiyacın varsa geleceğim," dedi. Onun sevgisi ve desteği, beni hayattan zevk alarak yaşama cesaretini göstermeye teşvik etti.

Erkekler tanıdım, kimine âşık oldum ve güvendim. Son sevgilim sadakatsiz çıkınca, yıkıldım. Ben ilişkimizin Tanrı eli değmiş,

ilahi bir aşk olduğuna inanıyordum. Kalbimi dolduran bu ıstırap, evimden Kuzey Carolina'ya taşınmama neden oldu.

Wake Forest Üniversitesi bana Reynolds Amerikan Bilimleri'nde fahri doktora unvanı ve öğretmenlik teklif etti. Yönetime teşekkürlerimi ileterek, teklifi kabul ettim. Bir sene boyunca ders verir, eğer hoşuma giderse sonraki sene de devam edebilirdim. Bir sene öğretmenlik yaptıktan sonra, o güne kadar tutkumun ne olduğunu yanlış anladığımı fark ettim.

Benim, öğretebilen bir yazar olduğumu düşünüyordum. Bir de baktım ki, ben yazabilen bir öğretmenmişim. Hayatımın geri kalanı boyunca Wake Forest Üniversitesi'nde öğretmenlik yapmak üzere Kuzey Carolina'ya yerleştim.

Annem kararımı tebrik etti ve mucizeler yaratacağımı söyledi.

Güzellik salonunda oturmuş saçımı kestiriyordum ve maşa yaptıracaktım. Siyahilerin güzellik salonlarında dönen tipik muhabbetler dönmekteydi. Barda oturmuş muhabbet eden bir grup siyahi kadın, "Sen deli misin?" dedi.

Bir kadın sızlanır bir sesle, "Bence yaşlıların seks yapmasında yanlış bir şey yok. Sadece fikri biraz iç karartıcı!" dedi.

"Yaşlılar seks yaparken iç karartıcı mı görünüyorlar? Kim sıktı sana bu palavrayı?"

"Sorunun nedir?"

Başka bir kadın yaygara kesilene kadar bekledi ve sonra tatlı bir şekilde, "Sen doğduktan sonra annen ve babanın ne yaptığını sanıyorsun? İşi pişirmeyi bıraktıklarını mı?" diye sordu.

Sızlanan kadın huysuzca bir tepki vererek "Edepsizliğin lüzumu yok!" dedi. Bu söz üzerine velvele koptu.

"Bacım, sen hastasın."

"Ağzını topla."

Sonra odadaki en yaşlı kadın, "Tatlım, ölüm gelmeden bedene, arzu gitmez bir yere!" dedi.

Annemin yetmiş dört yaşında olduğu zamanı hatırladım. En büyük aşkım dediği dördüncü üvey babamla birlikte Kaliforniya'da yaşıyordu. Üvey babam hafif bir kriz geçirmişti ve iyileşme sürecindeydi. Annemin telefondaki sesi, ne denli üzgün olduğunu açıkça belli ediyordu. "Bebeğim. Bebeğim, seni rahatsız etmeden önce elimden geldiğince sabrettim. Ama bazı şeyler çok uzadı. Çok, çok uzadı."

Onun sesindeki katılığa karşılık, sesimi olabildiğince yumuşattım. "Anneciğim, sorun nedir?"

Artık Kuzey Carolina'da yaşıyor olmama rağmen, kendimi ona hâlâ telefonun, havayollarının ve kredi kartlarının bana izin verdiği ölçüde yakın hissediyordum.

"Mesele baban. Eğer onunla bir an önce konuşmazsan, onu kapının önüne koyuvereceğim."

Annemin son kocası en sevdiğimdi. Adeta birbirimiz için yaratılmıştık. Onun hiç kızı olmamıştı ve ben de çocukluğumdan beri hiç baba şefkati, tavsiyesi ve koruması nedir bilmemiştim.

"Babam ne yaptı anne? Ne yapıyor sana?"

"Hiçbir şey. Hiçbir şey. Mesele de bu. Hiçbir şey yapmıyor."

"Ama, anne, kriz geçirdi."

"Biliyorum. Eğer seks yaparsak yeniden kriz geçireceğini sanıyor. Doktor ona bunun doğru olmadığını söyledi. Bana seks yaparken ölebileceğini söylediğinde o kadar sinirlendim ki, ona ölmek için daha iyi bir yöntem olamayacağını haykırdım."

Bu çok komikti, fakat tabii ki o an buna gülmemem gerektiğini akıl edebildim.

"Nasıl yardım edebilirim anne? Gerçekten yardımcı olabilir miyim?"

"Evet, olabilirsin. Konuş onunla. Seni dinler. Ya onunla konuşursun, ya da onu kapının önüne koyarım. Ben kadınım; kahrolası bir taş parçası değil."

Bu ses tonunu iyi tanıyordum. Gerginliğinin üst sınırına geldiği belliydi. Harekete geçmeye hazırdı.

"Pekâlâ anne. Ne derim bilmiyorum ama babamla konuşacağım."

"O zaman bir an önce yapsan iyi edersin."

"Anne, bugün beş buçukta evden çık ve sen çıktıktan sonra ben babamı arayayım. Yüreğini ferah tut Anne, elimden geleni yapacağım."

"Tamam bebeğim, görüşürüz. Seni yarın arayacağım."

Mutlu değildi fakat en azından sakinleşmişti. Gün boyunca ne söyleyebileceğimle ilgili kafa patlattım. Kaliforniya zamanıyla saat altıda telefon açtım.

"Selam baba. Nasılsın?"

"Selam tatlım. Nasıl gidiyor?" Sesimi duyduğuna memnundu.

"İyi, babacığım. Annemle konuşabilir miyim?"

"Yaklaşık yarım saat önce evden çıktı. Kuzenine gitti."

"Şey, babacığım, onunla ve iştahıyla ilgili endişeliyim. Bugün yemek yemedi, değil mi?"

"Yoo, yedi. Yengeçli börek, lahana salatası ve kuşkonmaz pişirdi. Hepsini yedik."

"İçki içmiyor, değil mi?"

"Benimle birlikte bir bira içti ve şu anda da elinde Dewar's White Label olduğuna emin olabilirsin."

"Fakat, baba, bir şeyler ters gidiyor olmalı. Yani, müzik dinliyor, kart oyunları vesaire oynuyor mu?"

"Bütün gün bize yolladığın müzik sisteminde *Take 6* dinledik ve şu anda kuzeninde domino oynuyorlar."

"Yani, babacığım, sen onun iştahının kuvvetli olduğunu mu düşünüyorsun?"

"Evet, bebeğim, anacığının iştahı fazlasıyla yerinde."

"Bu doğru, baba." Sesimi alçalttım. "Annemin iştahı her anlamda yerinde. Babacığım, lütfen beni affet –seninle konuşabilecek tek kişi benim– ama annemin cinsel iştahı da kabarık ve babacığım, tekrar özür diliyorum fakat eğer o kısımlarıyla ilgilenmezsen açlıktan ölecek." Babam öksürdü, dili dolandı ve boğazını temizledi.

"Kusura bakma, baba, fakat kapıda biri var. Seni seviyorum, baba."

Çok zayıf bir "Görüşürüz, canım!" duyuldu.

Yüzüm alev alevdi. Kendime bir içki hazırladım. Elimden gelenin en iyisini yapmıştım. Umarım işe yarardı.

Ertesi sabah Kaliforniya saatiyle yedi civarı, annemin sesi bana sonucu iletti.

"Günaydın hayatım, annesinin bir tanesi. Sen dünyadaki en tatlı kızsın. Annen sana tapıyor." Cıvıl cıvıl şakıyordu ve onun bu keyfi beni de güldürdü.

Çocuklarına seksin sadece üreme amaçlı bir eylem olduğunu söyleyen ebeveynler, herkese büyük bir kötülük yapıyorlar. Ne yazık ki, annem bu hadiseden dört sene sonra vefat etti fakat hâlâ benim idolüm. Şimdilerde, altmışlı yaşlarımda, yetmişli yaşlarıma geldiğimde ve eğer şanslıysam sonrasında da onun gibi olmaya devam etmeyi düşünüyorum.

Annem çocuklarına verebileceği her şeyi verdi. Ben onun varlığına asla Bailey kadar özlem duymadım. O her zaman hayatımdaki en kıymetli kişiydi ve ona sahiptim. Öte yandan o, annem ve annemin hatırasının kapsadığı her şey için yanıp tutuşuyordu. Gönderildiğimizde, Bailey beş yaşındaydı ve küçüklük yılları zaten müzik, annemizin kahkahası ve öpücüklerinin şapırtısıyla doluydu.

Araba tekerlerinin ve kornaların sesleri, evin dışında sesler ve bağırışlarla birlikte acı acı çalan sirenler onun işitsel hafızasındaydı. Doğal olarak, Stamps'in boş yolları ve yalın döşenmiş sessiz odaları onu tatmin edemezdi. Arkansas ruhunun yalnızlığına uyamadı. Kaliforniya'da annemizin yanma geri geldiğimizde, bu Bailey'e yeterli gelmedi. Anneme baktığında, gözlerindeki ifadede tapınma ve hayal kırıklığı aynı anda okunuyordu. Artık o burada, gözünün önündeydi, fakat ona umutsuzcasına ihtiyaç duyduğu zamanlarda yanında olmamıştı.

On sekiz yaşında eroinle haşır neşir olmaya başladı. Kaygılarımı dile getirdiğimde, beni başından savdı. "İdare edebilirim," dedi. Yüksek zekâsının onu bağımlılıktan koruyacağını düşünüyordu. Yanıldı. Deniz Ticaret Filosu'nu ve San Francisco'yu terk ederek civardaki uyuşturucu yuvalarından birinde yaşamaya başladı.

İçimde korkunç bir şüphe uyandı. Birinin beni arayarak onun öldüğünü söyleyeceğini düşünüyordum. Bu ihtimal dizlerimin bağını çözdü. Sendelemeye, hatta kekelemeye başladım.

Onu Doğu Oakland'daki keş evlerinden birinde buldum. Beni camları kırık, eski bir eve kadar getiren şüpheli bir izi takip ettim. Kapı, leş giyimli, cılız ve korkunç adamlar tarafından korunuyordu.

Bir tanesi, "Ne istiyorsun?" diye sordu.

"Abim için geldim." Sesimde ne korku, ne de çekince vardı.

Kapıya yakın duran adam, "Sen aynasız mısın?" diye sordu.

Sesimi yükselterek, "Hayır, ben Bailey Johnson'ın kız kardeşiyim ve buraya onun için geldim," dedim. Adam sesimdeki kararlılığı anladı ve eğilerek selamlarmışçasına kapıdan çekildi. Pis kokuların ve kasvetin içine girdim. Daha önce hiç böyle bir yerde bulunmadığımı fark ettim. Gözlerim loşluğa alıştığında, sırtını duvara yaslamış, yataklı bir kanepede oturan Bailey'i gördüm. Yanma oturdum.

"Bail, seni almaya geldim. Haydi gidelim," dedim.

Biraz doğruldu. "May, bu senin üzerine vazife değil. Abi olan benim. Buraya gelip beni alamazsın."

"Birinin yapması lazım. Ben yapmayacaksam kim yapacak?"

"Hiç kimse. Bu benim hayatım. Eve dönmeni istiyorum."

"Seni burada bırakmak istemiyorum. Sonra bir bakacaksın ki hapse düşmüşsün. Bunu kim ister ki?"

"Annen hapisliğin atlar için değil, insanlar için olduğunu söylemişti. Hapis beni korkutmuyor."

İletişimi kaybetmeye başladığımı fark ettim. Biraz daha ısrar ettim. "Bailey, seni burada bırakmak istemiyorum. Her şey olabilir."

"Ve muhtemelen olacak da. Haydi kalk ve eve, oğluna git. Çok kötü bir şey yapmıyorum. Yok pahasına bir şeyler almak isteyenlere çalıntı mal satıyorum. Kendimden başka kimseye bir zararım yok. Kalk ve git şimdi. Bu insanların içinde olmanı istemiyorum," dedi.

Ağlamaya başladım.

"Tanrı aşkına, mızmızlanma. Beni değiştiremezsin, ama kendini değiştirebilirsin. Git evine!" dedi. Ayağa kalktı. "Şimdi!"

Ona katıldım.

"Seni arabana götüreceğim. Haydi bakalım."

Her zamanki gibi, itaat ettim. Merdivenlerin önünde kapıdaki adamlarla konuştu: "Bu benim kız kardeşim ve bir daha buraya girmeyecek!"

Adamlar homurdandı ve tavırlarından anladığım kadarıyla burada da kontrol Bailey'deydi.

Arabada, "Benim için kaygılanmayı bırak. Annen bunun benim hayatım olduğunu anlıyor ve ben nasıl uygun görürsem öyle yaşayacağım," dedi.

Daha sonra annemle Bailey'le ilgili konuştuğumda, "Bailey'nin kendi hayatı var. İkinizi Arkansas'a göndermiş olmamı hiçbir zaman affedemedi. Bunun üstesinden gelemediği için üzgünüm. Ama doğru bildiğim neyse onu yaptım ve geçmişi değiştiremem," dedi.

Bailey anneme benzeyen bir kızla tanıştı. Oldukça güzel bir kızdı ve daha da önemlisi kıpır kıpır bir kişiliği vardı. Yüksek sesle konuşuyor, sık sık kahkahlar atıyordu. Eunice ile olan evliliği, onun kurtarıcısı oldu. Hawaii'ye taşındılar ve o kadar temiz ve normal bir hayat yaşıyorlardı ki, ona bakınca eski bir uyuşturucu bağımlısı olduğuna inanmak güçtü.

Sıkı tenisçi bir çift oldular ve eğlence için de yürüyüş yapıyorlardı. Bailey'nin kısa süren evliliği Eunice'in beklenmedik ölümüyle son buldu. Abim zaten pamuk ipliğinde olan akıl sağlığını yitirdi. Cenazeye tenis kıyafeti ve elinde iki tenis raketiyle geldi. Açık tabutun yanına giderek, raketlerden birini Eunice'in bedeninin üzerine koydu. Bir hafta içinde, Bailey yeniden açgözlü uyuşturucu dünyasına geri dönmüştü.

Vivian bana vermesi gereken her şeyi verdi. Oğlu Bailey onu hayal kırıklığına uğrattı. Annem, babası ona adam olmayı öğ-

retme, onu bu konuda yönlendirme şansını kabul etmediğinden, Bailey'e bunu kendi öğretmeyi düşünmüştü. Bir kadın olarak erkek figürü olmanın, bir anne olarak baba figürü olmanın mümkün olmadığı gerçeğini göz önünde bulundurmamıştı.

Annem analık sevgisini ona akıttı. Ona bir Johnson olsa da, vücudundaki en önemli genlerin annesinden geldiğini söyledi. O bir Baxter'dı.

Bailey ona tapardı, fakat onu gönderdiği için annemi affetmeyi bir türlü başaramadı. Kendini asla evinde hissedemediği, Arkansas'ta geçen yalnız yılların anısını aklından çıkaramıyordu. Arkansas'ın toprak yollarına ve sessiz, neredeyse çıplak odalarına geldiğimizde beş yaşındaydı.

Belki gençlik yılları, bebekliğinde duyduğu o sesli kahkahaların, müziğin ve tartışmaların sesine tutunmuştu.

Büyükanne'nin dükkânı ve hatta pazarları kilisede yüksek sesle söylenen ilahiler bile annesinin sesini bastıramadı.

"[Bailey] *annesini, evini gördüğü anda, tüm o yalnız geçen doğum günleri unutuldu. Ürkünç yaratıkların yatağının altında sesler çıkardığı geceler unutuldu.*"

29

Aldığım telefon beni ülkenin bir ucundan diğer ucuna, annemin hasta yatağının başına getirdi. Teni solgun, neredeyse kül rengi olmasına ve gözleri odaklanmayı reddetmesine rağmen, beni görünce gülümsedi.

Neredeyse fısıldayarak, "Bebeğim, geleceğini biliyordum." dedi.

Çatlamış dudaklarını öptüm ve "Burada, yanındayım. Her şey yoluna girecek," dedim. Dediğime inanmıyor olsam da, söylenebilecek tek şey buydu.

Gülüşü zorakiydi fakat yine de bana inandığını göstermeye çalıştı. Tek konuşanın ben olduğum kısa ziyaretimin sonrasında, doktorlarıyla görüşmeye gittim. Tahminleri pek de ümit verici değildi. Annem hem akciğer kanseriydi, hem de amfizemi vardı, en fazla üç ay daha yaşaması bekleniyordu.

Kuzey Carolina'da çok daha iyi yaşayacağını biliyordum, çünkü ben yanında olacaktım ve onun olabildiğince rahat etmesini sağlayabilirdim. Ona "Kuzey Carolina'ya gelmeye ve orada seninle benim ilgilenmeme ne dersin?" diye sorduğumda birden canlanarak "Evet!" diye fısıldadı.

Abimin kızı Rosa Faye, Winston-Salem yolculuğunda anneme eşlik etmeyi kabul etti. Ben, gerekli hazırlıkları yapmak üzere

Kuzey Carolina'ya döndüm. Duvarları uçuk pembe ve renkli çiçekli perdelerle süslenmiş büyük, aydınlık bir odam vardı. Oda keyifli ve davetkârdı. Duvara tablolar ve aile fotoğrafları astım.

Annemi ve Rosa'yı getiren araç vardığında, annem o kadar zayıf düşmüştü ki, değil yürümek, ayakta zor duruyordu. Sürücü onu evin içine kucağında taşıyarak getirdi. Sarıldık ve onları odaya götürdüm. Annem yatağın ucuna oturarak etrafa baktı ve gülümsedi. "Bebeğim burası harika. Benim için dekore ettin, değil mi?" dedi.

"Evet, nasıl anladın? Boyanın kokusunu mu aldın?"

"Evet, biraz, ama rahatsız olmadım. Odayı sevdiğimi bildiğin için pembeye boyadın değil mi? Burada iyileşeceğim," dedi.

Bunu zayıf bir ümitle değil, güçlü bir kesinlikle söyledi. Onun gelişini bekleyen doktorlar odaya girerek kapıyı kapattılar. Gergin bir biçimde bulgularının ne olacağını beklemeye başladık. Rosa annemle ilgilenirken, doktorlar mutfakta bana katıldı. "Kaliforniya'daki doktorlarının yazdığı raporları okuduk ve onu bir de hastanede muayene etmemiz gerektiğine karar verdik. Yarın getirin," dediler.

Kuzey Carolina'daki doktorlar kemoterapiyi durdurarak radyoterapiye başladılar. Annemin morali her geçen gün biraz daha düzeldi. Geçen bir haftanın sonunda, beni odasına çağırarak geceliğini çıkarmasına yardım etmemi istedi.

"Oldum olası sanata tutkunsundur. Şimdi annenin haline bak!" dedi. Radyologlar omuzlarını ve sırtını parlak kırmızı ve sarıyla boyamışlardı. "Sana Picasso'yu anımsatıyor muyum?"diye sordu.

Onunla birlikte gülüyor olmaktan ve iyileşmiş olmasa bile daha iyi olmayı seçmiş olmasından mutluydum. İki ay sonra, Doktor Imamura iyileşmesine hiçbir açıklama getiremediklerini söyledi. Kelleşmiş olan kafasında tek tük saçlar çıkmaya başladı.

İştahı doyurucu bir yemek talep edecek, hatta yemeği kendi pişirmeyi teklif edecek derecede yerine geldi. Altı ay içinde kilo alıp, gücü geri gelmeye başlayınca, dostları eğlendirmeye de başladı ve benimle kiliseye dahi geldi.

Annemin iyileşmesindeki istikrar, beni ülkenin dört bir yanında konferanslar verdiğim işime geri dönmeye teşvik etti. Annem en yakın arkadaşı Area Teyze'yi çağırmak istedi ve ben de tamam dedim.

"Yapman gereken şeylere geri dönme zamanın gelmedi mi?"

"Evet."

"O zaman yapsan iyi edersin."

Evimdeki hizmetçilerin ikisi de boyu uzun, beli kalın, devasa kadınlardı. Yatılı olan Bayan Knowles, 1.90 boyunda ve 125 kiloydu. Gündelik gelen Bayan Sterling ise 1.55 boyunda ve 90 kiloydu. Annem onlara sanki küçük kızlarıymışlar gibi muamele ediyordu. Bu çok hoşlarına gidiyor ve onlar da ona göre davranıyorlardı.

Area Teyze geldi ve bana keşke daha önce çağırsaymışım dedirtti. O ve annem devamlı gülüyor, kıkırdıyordu. Evimde önceden varolan o korku ve kaygı havası silinmiş, sayelerinde evde olmak keyifli bir hale gelmişti. Annemin rahatı ve keyfi yerindeydi. Ne zaman gitmek için valizlerimi hazırlasam, evde bir bayram havası esiyordu. Annem elimi tutup, yanaklarımdan öpüyordu.

"Bebeğim, annen seni özleyecek. Güzel vakit geçir ve çabuk gel. Annenin sana ihtiyacı var."

Beni havaalanına götüren araç daha araba yolundan çıkmadan, annem ofisteki tüm çalışanlarımı arayıp Area Teyze ile birlikte onları balıkçıya, öğlen yemeğine götüreceklerini haber vermişti. Kendisi ve Area Teyze için bir limuzin tutmuştu. "Haydi hazırlan, gidelim ve bir şeyler yiyelim."

"Hep çok çalıştın; beyaz, siyah, Asyalı ve Latin kadınlar
senin sayende San Francisco limanından gemilerle açılabiliyorlar.
Gemide tesisatçı oldun, hemşire, emlakçı, berber oldun.
Pek çok erkek -ve hafızam beni yanıltmıyorsa- birkaç da kadın,
aşkın uğruna hayatlarını riske etti. Senden harikası yok."

30

Beni çok şaşırtan bir davet aldım. İngiltere'deki Exeter Üniversitesi beni, seçkin misafir profesör olarak, üç hafta boyunca o kutsal binalarında ders vermek üzere davet etti. Teklif heyecan vericiydi. Müdüre teşekkür edip, annem ağır hasta olduğundan Kuzey Carolina'dan ayrılamayacağımı söyleyerek teklifi reddettim.

Vivian Baxter teklifi reddettiğimi duyunca, beni odasına çağırdı. "Git!" diye fısıldadı, "Git ve onlara adını, K-A-D-I-N olarak hecelediğini göster. Geri döndüğünde ben burada olacağım!"

Kuzey Carolina'dan ayrıldım ve Exeter kampüsünde ders vermeye başladım. Her gün telefonla annemin iyileşme sürecini takip etmeyi sürdürdüm.

Guy aradı. "Anne, büyükannem Area Teyze'den memnun değil."

"Nedenmiş o?"

Guy, "Area Teyze Büyükannem'in yatağının çevresindeki kolçakları kaldırmak istiyor ve büyükannem karşı çıkıyor, o zamanını yatağın ucunda oturarak geçirmek istiyor," dedi.

Anneme telefon açtım. "Anne?"

"Evet, bebeğim."

"Area Teyze'yi Kaliforniya'ya geri göndermemi ister misin?"

Neredeyse bağırarak, "Evet!" dedi.

Anneme onu ertesi gün yollayacağımı söyledim.

Buna minnettar olacağını söyledi.

Sekreterimden yüklü bir çek kesmesini ve ertesi gün saat birde Area Teyze'ye ulaştırmasını istedim.

Saat 12:15'te teyzemi aradım. "Teyzeciğim, anneme bakmaya geldiğin için teşekkür ederim. Buna minnettarım."

"O benim kardeşim. Yapmak zorundaydım," dedi.

"Teyzeciğim, artık eve dönme vaktin geldi. Annemin hayatını kendi istediği gibi yaşaması lazım. Duyduğuma göre yatağın kenarında oturmasına izin vermiyormuşsun."

"Bu doğru. O hasta, yataktan düşebilir."

"Teyzeciğim, o akciğer kanseri ve ölüm döşeğinde. Ne olmuş yatağın kenarında oturmak istiyorsa. Gelip ona baktığın için sana teşekkür etmek adına bir şey vereceğim," dedim.

"Bana kardeşime baktığım için para veremezsin."

Tam o anda, sekreterim odaya girerek, çeki teyzemin önüne koydu. Teyzem çekin üzerindeki rakamı okuyunca, anında yumuşadı. "Ah, Maya, bebeğim, teşekkür ederim, seni seviyorum ve anneni seviyorum. Kaliforniya'ya döneceğim ve dualarım kardeşimle olacak."

İki gün sonra, Exeter'dan ayrılmaya karar verdim. Kuzey Carolina, Greensboro havaalanından alındım ve annemin hastanedeki odasına götürüldüm.

Vivian Baxter komadaydı. Yine de onunla konuştum. Eli, elimin içinde hareketsizdi.

Ertesi gün, sekizer saatlik vardiyalarla yanında oturmaları için üç kadın tuttum.

"Ona bakıcılık yapmanıza gerek yok. Hemşireler bununla ilgilenir. Yalnızca elini tutmanızı istiyorum. Eğer tuvalete gitmeniz

gerekirse, siz geri gelene kadar elini tutması için birini bulun. Yaşadığı sürece insan teması içinde olmasını istiyorum," dedim.

Dönüşümün üçüncü gününde, onu ziyarete gittim. Elini tuttum ve "Bazılarının göçmek için izne ihtiyaç duyduğunu duymuştum bir yerlerde. Sen de bunu mu bekliyorsun bilmiyorum, ama şunu söyleyebilirim ki, bu dünyaya yapmaya geldiğin her şeyi yaptın," dedim.

"Hep çok çalıştın. Beyaz, siyah, Asyalı ve Latin kadınlar senin sayende San Francisco limanından gemilerle açılabiliyorlar. Gemide tesisatçı oldun, hemşire, emlakçı, berber oldun. Pek çok adam, -ve hafızam beni yanıltmıyorsa- birkaç da kadın, aşkın uğruna hayatlarını riske etti. Küçük çocuklarına berbat bir anne oldun, fakat senden harika bir genç yetişkin annesi yoktur."

İki kez elimi sıktı.

Parmaklarını öptüm ve elini yatağının yanında oturan kadına verdim. Eve gittim.

Şafak vakti uyandım ve üzerimde pijamalarım, aceleyle alt kata indim. Hastaneye gittim ve arabayı yolun ortasına bıraktım. Asansörü beklemeden, merdivenlerden onun bulunduğu kata çıktım.

Hemşire, "Onu az önce kaybettik!" dedi.

Annemin cansız bedenine baktım ve onun o tutkusunu, kıvrak zekâsını düşündüm. Onu seven ve hafızası kuvvetli bir kızı hak ediyordu ve öyle bir kızı vardı.

MAYA ANGELOU; yazar, şair, şarkıcı, dansçı, koreograf, oyun yazarı, öğretmen... Hollywood'un ilk siyahi kadın yönetmeni, feminist, Malcolm X ve Martin Luther King ile birlikte ırkçılıkla savaşmış bir aktivist.

Edebiyatın yaşayan efsanesi Maya Angelou, ilk kez Türkçeye çevrilen, harika bir üslup ve zarafetle yazılmış bu olağanüstü özyaşamöyküsünde, sıradışı yaşamının en mahrem yanına; annesi ile yaşadığı karmaşık fakat hayranlık uyandırıcı ilişkiye odaklanıyor.

"Afroamerikalı Rönesans kadını" insana yaşama gücü veren ve saf bir güzellik taşıyan sözleriyle, dünyanın her yerinden okurları büyülemeye devam ediyor...

"Angelou'nun yaşayan bir efsane olduğunu söylemek abartılı olmaz. O, çağdaş edebiyatın önemli kalemlerinden biri."

-THE VOICE

"Maya Angelou dünyaya ve kendine zekâ ve nükte ile bakıyor; hayatındaki olayları harika bir üslupla ve zarafetle kayda geçiriyor."

- THE WASHINGTON POST BOOK WORLD

THG
0515528
CBA

EVEREST
www.everestyayinlari.com
f/everestyayinlari
/everestkitap

9 786051 416960